

от 14.03.2016 г

№ 9-77

О принятии Устава Верхнеуслонского муниципального района Республики Татарстан

В соответствии со статьей 44 Федерального закона от 06.10.2003 года № 131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», статьей 7 Закона Республики Татарстан от 28.07.2004 года № 45-ЗРТ «О местном самоуправлении в Республике Татарстан»,

Совет Верхнеуслонского муниципального района решил:

1. Принять Устав Верхнеуслонского муниципального района Республики Татарстан согласно приложения № 1.
2. Направить настоящее решение для государственной регистрации в установленном законодательством порядке.
3. Со дня вступления в силу настоящего решения признать утратившим силу:
  - решение Совета Верхнеуслонского муниципального района от 10 декабря 2005 года № 18 «О принятии Устава муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан»;
  - решение Совета Верхнеуслонского муниципального района от 10.07.2007 года № 16-171 «О внесении изменений и дополнений в Устав муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан»;
  - решение Совета Верхнеуслонского муниципального района от 27.05.2008 года № 27-280 «О внесении изменений и дополнений в Устав муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан»;
  - решение Совета Верхнеуслонского муниципального района от 28.10.2008 года № 32-328 «О внесении изменений и дополнений в Устав муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан»;
  - решение Совета Верхнеуслонского муниципального района от 14.04.2009 года № 37-374 «О внесении изменений и дополнений в Устав муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан»;
  - решение Совета Верхнеуслонского муниципального района от 25.08.2009 года № 40-407 «О внесении изменений и дополнений в Устав

муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан»;

- решение Совета Верхнеуслонского муниципального района от 31.08.2010 года № 52-516 «О внесении изменений и дополнений в Устав муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан»;

- решение Совета Верхнеуслонского муниципального района от 20.12.2010 года № 5-56 «О внесении изменений и дополнений в Устав муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан»;

- решение Совета Верхнеуслонского муниципального района от 01.06.2011 года № 11-108 «О внесении изменений и дополнений в Устав муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан»;

- решение Совета Верхнеуслонского муниципального района от 12.12.2011 года № 19-186 «О внесении изменений и дополнений в Устав муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан»;

- решение Совета Верхнеуслонского муниципального района от 04.04.2012 года № 25-237 «О внесении изменений и дополнений в Устав муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан»;

- решение Совета Верхнеуслонского муниципального района от 29.04.2013 года № 37-361 «О внесении изменений и дополнений в Устав муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан»;

- решение Совета Верхнеуслонского муниципального района от 20.06.2014 года № 47-470 «О внесении изменений и дополнений в Устав муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан»;

- решение Совета Верхнеуслонского муниципального района от 02.03.2015 года № 56-541 «О внесении изменений и дополнений в Устав муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан»;

3. Разместить настоящее решение на официальном портале правовой информации Республики Татарстан и на официальном сайте Верхнеуслонского муниципального района после государственной регистрации в установленный законодательством срок.

**Председатель Совета,
Глава Верхнеуслонского
муниципального района**

М.Г. Зиятдинов

**УСТАВ
ВЕРХНЕУСЛОНСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

Глава I. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 1. Муниципальный район и его статус

1. Муниципальное образование «Верхнеуслонский муниципальный район» наделено статусом муниципального района в соответствии с законодательством Республики Татарстан.

2. Официальное наименование муниципального образования – «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан» (далее по тексту – Район).

Статья 2. Территориальное устройство Района

В состав муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район» входят следующие муниципальные образования:

«город Иннополис», наделенный статусом городского поселения и состоящий из города Иннополиса и прилегающих у нему территорий;

«Большемеминское сельское поселение», состоящее из села Большие Меми (административный центр), деревни Заборная Поляна, поселка Ивановское и прилегающих территорий;

«Бурнашевское сельское поселение», состоящее из села Татарское Бурнашево (административный центр), села Юматово, деревень Гаврилково, Ломовка, Тихий Плес, Каинки и прилегающих территорий;

«Вахитовское сельское поселение», состоящее из деревни им. Мулланура Вахитова (административный центр), села Ташевка, деревень Ватан, Гребени, поселка Бакча-Сарай и прилегающих территорий;

«Введенско-Слободское сельское поселение», состоящее из села Введенская Слобода (административный центр), деревень Елизаветино, Медведково, Савино, поселков Восточная Звезда, "Детский санаторий", Петропавловская Слобода и прилегающих территорий;

«Верхнеуслонское сельское поселение», состоящее из села Верхний Услон (административный центр), деревни Студенец, поселка им. Кирова и прилегающих территорий;

«Канашское сельское поселение», состоящее из деревни Канаш (административный центр), деревень Нижнее Озеро, Юлдуз и прилегающих территорий;

«Кильдеевское сельское поселение», состоящее из села Кильдеево (административный центр), села Федяево, деревень Уланово, Харино и прилегающих территорий;

«Коргузинское сельское поселение», состоящее из села Коргуза (административный центр), деревень Егидерево, Патрикеево и прилегающих территорий;

«Кураловское сельское поселение», состоящее из села Куралово (административный центр), села Русское Бурнашево и прилегающих территорий;

«Майданское сельское поселение», состоящее из села Майдан (административный центр), деревни Ясная Звезда, поселка Теньковского лесничества и прилегающих территорий;

«Макуловское сельское поселение», состоящее из села Русское Макулово (административный центр), села Сеитово, деревень Исаево, Клянчино, Татарское Макулово и прилегающих территорий;

«Набережно-Морквашское сельское поселение», состоящее из села Набережные Моркваши (административный центр), села Лесные Моркваши, деревни Покровка, поселков Никольский, Пустые Моркваши, Пятидворка, Десятидворка и прилегающих территорий;

«Нижнеуслонское сельское поселение», состоящее из села Нижний Услон (административный центр), деревни Воробьевка и прилегающих территорий;

«Новорусско-Маматкозинское сельское поселение», состоящее из села Старое Русское Маматкозино (административный центр), деревень Новое Русское Маматкозино, Татарское Маматкозино и прилегающих территорий;

«Октябрьское сельское поселение», состоящее из поселка Октябрьский (административный центр), сел Ключищи, Матюшино, Янга-Болгар и прилегающих территорий;

«Печищинское сельское поселение», состоящее из села Печищи (административный центр), деревни Захваткино и прилегающих территорий;

«Соболевское сельское поселение», состоящее из села Соболевское (административный центр), села Чулпаниха, деревни Карамышиха и прилегающих территорий;

«Шеланговское сельское поселение», состоящее из села Шеланга (административный центр), деревень Брек, Нариман, поселков Кзыл-Байрак, Янга-Юл и прилегающих территорий;

«Ямбулатовское сельское поселение», состоящее из села Ямбулатово (административный центр), деревень Казыльяры, Крестниково и прилегающих территорий.

Административным центром муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район» является село Верхний Услон.

3. Границы района установлены Законом Республики Татарстан от 31.01.2005 года № 19-ЗРТ «Об установлении границ территорий и статусе муниципального образования «Верхнеуслонский муниципальный район Республики Татарстан» и муниципальных образований в его составе».

4. Границы района установлены с учетом необходимости создания условий для решения вопросов местного значения межпоселенческого характера органами местного самоуправления района, а также для осуществления на всей территории района отдельных государственных полномочий, переданных указанным органам федеральными законами и законами Республики Татарстан.

5. Изменение границ района, его преобразование осуществляются законом Республики Татарстан в порядке, установленном законодательством.

Статья 3. Официальные символы Района

1. Район имеет собственный герб, отражающий исторические, культурные и иные местные традиции и особенности.

2. Описание герба Района утверждается нормативным правовым актом Совета Района.

3. Изображение герба Района помещается на печатях, бланках и иных официальных документах органов и должностных лиц местного самоуправления Района, фасадах зданий органов местного самоуправления Района, в зале заседаний Совета Района, рабочих кабинетах Главы Района и Руководителя Исполнительного комитета Района. Иные случаи официального воспроизведения герба Района устанавливаются решением Совета Района.

4. Герб Района подлежит государственной регистрации в порядке, установленном федеральным законодательством.

5. Район может иметь собственный Флаг и Гимн.

Статья 4. Право населения на осуществление местного самоуправления в Районе

1. Самоуправление в Районе осуществляется его населением путем участия в местных референдумах, муниципальных выборах и других формах прямого волеизъявления, а также через выборные и иные органы местного самоуправления, предусмотренные настоящим Уставом.

2. Граждане имеют равные права на осуществление местного самоуправления как непосредственно, так и через своих представителей независимо от пола, расы, национальности, языка, происхождения, имущественного и должностного положения, отношения к религии, убеждений, принадлежности к общественным объединениям.

3. Каждый житель имеет право непосредственно обращаться в органы местного самоуправления и к должностным лицам местного самоуправления Района, получать информацию о деятельности органов местного самоуправления.

4. Органы и должностные лица местного самоуправления Района обязаны обеспечить каждому возможность ознакомления с документами и материалами, непосредственно затрагивающими его права и свободы, а также возможность получения гражданами другой полной и достоверной информации о деятельности органов местного самоуправления Района, если иное не предусмотрено законом.

5. Органы местного самоуправления Района через средства массовой информации и иным способом регулярно информируют население о наиболее существенных вопросах развития Района и его отдельных территорий, о социальных льготах, экологической обстановке, состоянии охраны общественного порядка и чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера.

6. Граждане имеют право обжаловать в суд правовые акты, действия (бездействие) органов и должностных лиц местного самоуправления Района, если они противоречат законодательству, нарушают права, свободы и законные интересы граждан.

Статья 5. Структура органов местного самоуправления Района

1. В структуру органов местного самоуправления Района входят Совет Района, Глава Района, Исполнительный комитет Района, иные органы местного самоуправления, образуемые в соответствии с настоящим Уставом.

2. Изменение структуры органов местного самоуправления Района осуществляется путем внесения изменений в настоящий Устав.

Статья 6. Вопросы местного значения Района

1. К вопросам местного значения района относятся:

1) составление и рассмотрение проекта бюджета муниципального района, утверждение и исполнение бюджета муниципального района, осуществление контроля за его исполнением, составление и утверждение отчета об исполнении бюджета муниципального района;

2) установление, изменение и отмена местных налогов и сборов муниципального района;

3) владение, пользование и распоряжение имуществом, находящимся в муниципальной собственности муниципального района;

4) организация в границах муниципального района электро-, тепло- и газоснабжения поселений;

5) дорожная деятельность в отношении автомобильных дорог местного значения вне границ населенных пунктов в границах муниципального района, осуществление муниципального контроля за сохранностью автомобильных дорог местного значения вне границ населенных пунктов в границах муниципального района, и обеспечение безопасности дорожного движения на них, а также осуществление иных полномочий в области использования автомобильных дорог и осуществления дорожной деятельности в соответствии с законодательством Российской Федерации;

6) создание условий для предоставления транспортных услуг населению и организация транспортного обслуживания населения между поселениями в границах муниципального района;

7) участие в профилактике терроризма и экстремизма, а также в минимизации и (или) ликвидации последствий проявлений терроризма и экстремизма на территории муниципального района;

8) разработка и осуществление мер, направленных на укрепление межнационального и межконфессионального согласия, поддержку и развитие языков и культуры народов Российской Федерации, проживающих на

территории муниципального района, реализацию прав национальных меньшинств, обеспечение социальной и культурной адаптации мигрантов, профилактику межнациональных (межэтнических) конфликтов;

9) участие в предупреждении и ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций на территории муниципального района;

10) организация охраны общественного порядка на территории муниципального района муниципальной милицией;

11) предоставление помещения для работы на обслуживаемом административном участке муниципального района сотруднику, замещающему должность участкового уполномоченного полиции;

12) до 1 января 2017 года предоставление сотруднику, замещающему должность участкового уполномоченного полиции, и членам его семьи жилого помещения на период выполнения сотрудником обязанностей по указанной должности;

13) организация мероприятий межпоселенческого характера по охране окружающей среды;

14) организация предоставления общедоступного и бесплатного дошкольного, начального общего, основного общего, среднего общего образования по основным общеобразовательным программам в муниципальных образовательных организациях (за исключением полномочий по финансовому обеспечению реализации основных общеобразовательных программ в соответствии с федеральными государственными образовательными стандартами), организация предоставления дополнительного образования детей в муниципальных образовательных организациях (за исключением дополнительного образования детей, финансовое обеспечение которого осуществляется органами государственной власти Республики Татарстан), создание условий для осуществления присмотра и ухода за детьми, содержания детей в муниципальных образовательных организациях, а также организация отдыха детей в каникулярное время;

15) создание условий для оказания медицинской помощи населению на территории муниципального района (за исключением территорий поселений, включенных в утвержденный Правительством Российской Федерации перечень территорий, население которых обеспечивается медицинской помощью в медицинских организациях, подведомственных федеральному органу исполнительной власти, осуществляющему функции по медико-санитарному обеспечению населения отдельных территорий) в соответствии с территориальной программой государственных гарантий бесплатного оказания гражданам медицинской помощи;

16) участие в организации деятельности по сбору (в том числе разделному сбору), транспортированию, обработке, утилизации, обезвреживанию, захоронению твердых коммунальных отходов;

17) утверждение схем территориального планирования муниципального района, утверждение подготовленной на основе схемы территориального планирования муниципального района документации по планировке территории, ведение информационной системы обеспечения градостроительной деятельности, осуществляемой на территории муниципального района, резервирование и изъятие земельных участков в границах муниципального района для муниципальных нужд;

18) утверждение схемы размещения рекламных конструкций, выдача разрешений на установку и эксплуатацию рекламных конструкций на территории муниципального района, аннулирование таких разрешений, выдача предписаний о демонтаже самовольно установленных рекламных конструкций на территории муниципального района, осуществляемые в соответствии с Федеральным законом от 13 марта 2006 года № 38-ФЗ «О рекламе»;

19) формирование и содержание муниципального архива, включая хранение архивных фондов поселений;

20) содержание на территории муниципального района межпоселенческих мест захоронения, организация ритуальных услуг;

21) создание условий для обеспечения поселений, входящих в состав муниципального района, услугами связи, общественного питания, торговли и бытового обслуживания;

22) организация библиотечного обслуживания населения межпоселенческими библиотеками, комплектование и обеспечение сохранности их библиотечных фондов;

23) создание условий для обеспечения поселений, входящих в состав муниципального района, услугами по организации досуга и услугами организаций культуры;

24) создание условий для развития местного традиционного народного художественного творчества в поселениях, входящих в состав муниципального района;

25) сохранение, использование и популяризация объектов культурного наследия (памятников истории и культуры), находящихся в собственности муниципального района, охрана объектов культурного наследия (памятников истории и культуры) местного (муниципального) значения, расположенных на территории муниципального района;

26) выравнивание уровня бюджетной обеспеченности поселений, входящих в состав муниципального района, за счет средств бюджета муниципального района;

27) организация и осуществление мероприятий по территориальной обороне и гражданской обороне, защите населения и территории муниципального района от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера;

28) создание, развитие и обеспечение охраны лечебно-оздоровительных местностей и курортов местного значения на территории муниципального района, а также осуществление муниципального контроля в области использования и охраны особо охраняемых природных территорий местного значения;

29) организация и осуществление мероприятий по мобилизационной подготовке муниципальных предприятий и учреждений, находящихся на территории муниципального района;

30) осуществление мероприятий по обеспечению безопасности людей на водных объектах, охране их жизни и здоровья;

31) создание условий для развития сельскохозяйственного производства в поселениях, расширения рынка сельскохозяйственной продукции, сырья и продовольствия, содействие развитию малого и среднего предпринимательства, оказание поддержки социально ориентированным

некоммерческим организациям, благотворительной деятельности и добровольчеству;

32) обеспечение условий для развития на территории муниципального района физической культуры, школьного спорта и массового спорта, организация проведения официальных физкультурно-оздоровительных и спортивных мероприятий муниципального района;

33) организация и осуществление мероприятий межпоселенческого характера по работе с детьми и молодежью;

34) осуществление в пределах, установленных водным законодательством Российской Федерации, полномочий собственника водных объектов, установление правил использования водных объектов общего пользования для личных и бытовых нужд, включая обеспечение свободного доступа граждан к водным объектам общего пользования и их береговым полосам;

35) осуществление муниципального лесного контроля;

36) обеспечение выполнения работ, необходимых для создания искусственных земельных участков для нужд муниципального района, проведение открытого аукциона на право заключить договор о создании искусственного земельного участка в соответствии с федеральным законом;

37) осуществление мер по противодействию коррупции в границах муниципального района;

38) присвоение адресов объектам адресации, изменение, аннулирование адресов, присвоение наименований элементам улично-дорожной сети (за исключением автомобильных дорог федерального значения, автомобильных дорог регионального или межмуниципального значения), наименований элементам планировочной структуры в границах межселенной территории муниципального района, изменение, аннулирование таких наименований, размещение информации в государственном адресном реестре;

39) организация в соответствии с Федеральным законом от 24 июля 2007 года № 221-ФЗ «О государственном кадастре недвижимости» выполнения комплексных кадастровых работ и утверждение карты плана территории.

2. К вопросам местного значения муниципального района относятся также вопросы, предусмотренные статьей 14 Федерального закона 131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», не закрепленные за сельскими поселениями данным федеральным законом и законами Республики Татарстан.

3. Органы местного самоуправления района вправе заключать соглашения с органами местного самоуправления отдельных поселений, входящих в состав муниципального района о передаче им осуществления части своих полномочий по решению вопросов местного значения за счет межбюджетных трансфертов, предоставляемых из бюджета муниципального района в бюджеты соответствующих поселений в соответствии с Бюджетным кодексом Российской Федерации.

Органы местного самоуправления отдельных поселений, входящих в состав муниципального района, вправе заключать соглашения с органами местного самоуправления муниципального района о передаче им осуществления части своих полномочий по решению вопросов местного

значения за счет межбюджетных трансфертов, предоставляемых из бюджетов этих поселений в бюджет муниципального района в соответствии с Бюджетным кодексом Российской Федерации.

Статья 7. Права органов местного самоуправления Района на решение вопросов, не отнесенных к вопросам местного значения Района

1. Органы местного самоуправления Района имеют право на:

- 1) создание музеев Района;
- 2) участие в осуществлении деятельности по опеке и попечительству ;
- 3) создание условий для осуществления деятельности, связанной с реализацией прав местных национально-культурных автономий на территории Района;
- 4) оказание содействия национально-культурному развитию народов Российской Федерации и реализации мероприятий в сфере межнациональных отношений на территории Района;
- 5) осуществление функций учредителя муниципальных образовательных учреждений высшего образования, находящихся в их ведении по состоянию на 31 декабря 2008 года;
- 6) создание условий для развития туризма;
- 7) оказание поддержки общественным наблюдательным комиссиям, осуществляющим общественный контроль за обеспечением прав человека и содействие лицам, находящимся в местах принудительного содержания;
- 8) оказание поддержки общественным объединениям инвалидов, а также созданным общероссийскими общественными объединениями инвалидов организациям в соответствии с Федеральным законом от 24 ноября 1995 года № 181-ФЗ «О социальной защите инвалидов в Российской Федерации»;
- 9) осуществление мероприятий, предусмотренных Федеральным законом "О донорстве крови и ее компонентов";
- 10) создание условий для организации проведения независимой оценки качества оказания услуг организациями в порядке и на условиях, которые установлены федеральными законами.

2. Органы местного самоуправления Района вправе решать вопросы, указанные в части 1 настоящей статьи, участвовать в осуществлении иных государственных полномочий (не переданных им в соответствии с Федеральным законом «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации» от 6.10.2003 г. № 131-ФЗ), если это участие предусмотрено федеральными законами, а также решать иные вопросы, не отнесенные к компетенции органов местного самоуправления других муниципальных образований, органов государственной власти и не исключенные из их компетенции федеральными законами, и законами Республики Татарстан, только за счет доходов бюджета района, за исключением межбюджетных трансфертов, предоставленных из бюджетов бюджетной системы Российской Федерации, и поступлений налоговых доходов по дополнительным нормативам отчислений.

Статья 8. Участие Района в межмуниципальном сотрудничестве

1. В целях организации взаимодействия органов местного самоуправления Района, выражения и защиты общих интересов муниципальных образований Район участвует в работе Совета муниципальных образований Республики Татарстан, а также вправе участвовать в работе иных объединений муниципальных образований.

2. В целях объединения финансовых средств, материальных и иных ресурсов для решения вопросов местного значения органами местного самоуправления Района совместно с органами местного самоуправления иных муниципальных образований могут образовываться межмуниципальные объединения, учреждаться хозяйственные общества и другие межмуниципальные организации, заключаться договоры и соглашения в соответствии с федеральными законами и нормативными правовыми актами Совета Района. Указанные межмуниципальные объединения не могут наделяться полномочиями органов местного самоуправления Района.

Статья 9. Взаимоотношения органов местного самоуправления Района с органами государственной власти

Взаимоотношения органов местного самоуправления Района с органами государственной власти осуществляется посредством:

- 1) участия органов местного самоуправления Района в реализации государственных программ, направленных на социально-экономическое развитие Района;
- 2) заключения договоров (соглашений) между органами местного самоуправления Района и органами государственной власти;
- 3) создания постоянных либо временных координационных, консультативных, совещательных и иных рабочих органов;
- 4) законодательной инициативы Совета Района в Государственном Совете Республики Татарстан;
- 5) иных форм взаимодействия, установленных законодательством.

Глава II. ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ НАСЕЛЕНИЕМ РАЙОНА И УЧАСТИЕ НАСЕЛЕНИЯ РАЙОНА В ОСУЩЕСТВЛЕНИИ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ

Статья 10. Формы непосредственного осуществления местного самоуправления населением Района и участия населения в осуществлении местного самоуправления

Население Района непосредственно осуществляет местное самоуправление и участвует в осуществлении местного самоуправления в следующих формах:

- 1) местный референдум;
- 2) голосование по отзыву депутата, члена выборного органа местного самоуправления, выборного должностного лица местного самоуправления,

голосование по вопросам изменения границ района, преобразования района;

- 3) правотворческая инициатива граждан;
- 4) территориальное общественное самоуправление;
- 5) публичные слушания;
- 6) собрание граждан;
- 7) конференция граждан (собрание делегатов);
- 8) опрос граждан;
- 9) народное обсуждение наиболее важных вопросов местного значения;
- 10) обращения граждан в органы местного самоуправления;
- 11) создание общественных (консультативных) советов;
- 12) другие формы, не противоречащие Конституции Российской Федерации, федеральным законам, Конституции Республики Татарстан и законам Республики Татарстан.

Статья 11. Местный референдум

1. Местный референдум проводится в целях решения непосредственно населением Района вопросов местного значения в соответствии с федеральными законами и законами Республики Татарстан.

2. Местный референдум проводится на всей территории Района.

3. В местном референдуме участвует население Района, обладающее правом на участие в местном референдуме. Граждане участвуют в местном референдуме на основе всеобщего равного и прямого волеизъявления при тайном голосовании.

4. Решение о проведении местного референдума принимается Советом Района по инициативе:

1) граждан, имеющих право на участие в местном референдуме;

2) избирательного объединения, иного общественного объединения, уставы которых предусматривают участие в выборах и (или) референдумах и которые зарегистрированы в порядке и в сроки, установленные федеральным законом;

3) Совета Района и Руководителя Исполнительного комитета Района, выдвинутой ими совместно.

5. Условием назначения местного референдума по инициативе граждан, избирательных объединений, иных общественных объединений, является сбор подписей в поддержку данной инициативы, количество которых должно составлять не более 5 процентов от числа участников референдума, зарегистрированных на территории Района в соответствии с федеральным законом.

6. Инициатива проведения референдума, выдвинутая совместно Советом Района и Руководителем Исполнительного комитета Района, оформляется решением Совета Района и постановлением Руководителя Исполнительного комитета Района. Порядок выдвижения указанной инициативы определяется нормативным правовым актом Совета Района.

7. Совет Района назначает местный референдум в течение 30 дней со дня поступления в Совет Района документов, на основании которых назначается местный референдум.

8. Итоги голосования и принятое на местном референдуме решение подлежат официальному опубликованию (обнародованию).

9. Принятое на местном референдуме решение подлежит обязательному исполнению на территории Района и не нуждается в утверждении какими-либо органами государственной власти, их должностными лицами или органами местного самоуправления Района.

10. Органы местного самоуправления Района обеспечивают исполнение принятого на местном референдуме решения в соответствии с разграничением полномочий между ними, определенным настоящим Уставом.

11. Решение о проведении местного референдума, а также принятое на местном референдуме решение может быть обжаловано в судебном порядке в соответствии с федеральным законом.

12. Порядок подготовки и проведения местного референдума регулируется Федеральным законом «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации» и Законом Республики Татарстан «О местном референдуме»;

Статья 12. Голосование по вопросам изменения границ, преобразования Района

1. Голосование по вопросам изменения границ, преобразования Района проводится в целях получения согласия населения на указанное изменение границ, преобразование Района.

2.. Голосование по вопросам изменения границ, преобразования Района проводится на всей территории Района или на части его территории в случаях, установленных Федеральным законом «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации».

3. Голосование по вопросам изменения границ Района, преобразования Района назначается Советом Района и проводится в порядке, установленном федеральным законом и Законом Республики Татарстан «О местном референдуме» с учетом особенностей, предусмотренных Федеральным законом «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации».

4. Итоги голосования по вопросам изменения границ, преобразования Района и принятые решения подлежат официальному опубликованию (обнародованию).

Статья 13. Правотворческая инициатива населения

1. Население Района имеет право на правотворческую инициативу в порядке, установленном настоящим Уставом и нормативным правовым актом Совета Района.

2. С правотворческой инициативой может выступить группа граждан, обладающих активным избирательным правом, в количестве не менее 3 процентов от числа населения Района, обладающего избирательным правом.

3. В целях осуществления правотворческой инициативы население Района вправе:

организовывать и проводить собрания граждан по месту жительства населения, работы и иные коллективные мероприятия по обсуждению и выдвижению правотворческой инициативы;

создавать инициативные группы по сбору подписей в поддержку выдвижения правотворческой инициативы;

проводить сбор подписей населения Района и вести агитацию в поддержку выдвижения правотворческой инициативы способами, не противоречащими законодательству.

4. Органы и должностные лица местного самоуправления Района обязаны оказывать содействие населению Района в осуществлении правотворческой инициативы.

5. Проект муниципального правового акта, внесенный в порядке реализации правотворческой инициативы граждан, подлежит обязательному рассмотрению Советом Района на его открытом заседании, Главой Района или Руководителем Исполнительного комитета Района в соответствии с их компетенцией, установленной настоящим Уставом, в течение трех месяцев со дня его внесения.

6. При рассмотрении проекта муниципального правового акта, внесенного в порядке реализации правотворческой инициативы граждан, представителям инициативной группы граждан должна быть обеспечена возможность изложения своей позиции.

7. Процедура рассмотрения проекта муниципального правового акта, внесенного в порядке реализации правотворческой инициативы граждан, определяется соответственно Регламентом Совета Района, нормативным правовым актом Главы Района, Исполнительного комитета Района.

8. Мотивированное решение, принятое по результатам рассмотрения проекта муниципального правового акта, внесенного в порядке реализации правотворческой инициативы граждан, должно быть официально в письменной форме доведено до сведения внесшей его инициативной группы граждан.

Статья 14. Территориальное общественное самоуправление

В Районе территориальное общественное самоуправление осуществляется непосредственно населением посредством проведения собраний и конференций граждан, а также посредством создания органов территориального общественного самоуправления.

2. Территориальное общественное самоуправление осуществляется в пределах следующих территорий проживания граждан: подъезд многоквартирного жилого дома; многоквартирный жилой дом; группа жилых домов; жилой микрорайон; сельский населенный пункт, не являющийся поселением; иные территории проживания граждан.

3. Границы территории, на которой осуществляется территориальное общественное самоуправление, устанавливаются представительным органом соответствующего поселения по предложению населения, проживающего на данной территории.

4. Территория, на которой осуществляется территориальное общественное самоуправление, не может входить в состав другой аналогичной территории.

5. Территориальное общественное самоуправление в соответствии с его уставом может являться юридическим лицом и подлежит государственной

регистрации в организационно-правовой форме некоммерческой организации.

6. В уставе территориального общественного самоуправления устанавливаются:

- 1) территория, на которой оно осуществляется;
- 2) цели, задачи, формы и основные направления деятельности территориального общественного самоуправления;
- 3) порядок формирования, прекращения полномочий, права и обязанности, срок полномочий органов территориального общественного самоуправления;
- 4) порядок принятия решений;
- 5) порядок приобретения имущества, а также порядок пользования и распоряжения указанным имуществом и финансовыми средствами;
- 6) порядок прекращения осуществления территориального общественного самоуправления.

7. Собрания, конференции граждан по вопросам деятельности территориального общественного самоуправления созываются в соответствии с его уставом.

8. Собрание граждан по вопросам организации и осуществления территориального общественного самоуправления считается правомочным, если в нем принимают участие не менее одной трети населения ей соответствующей территории, достигших шестнадцатилетнего возраста.

Конференция граждан по вопросам организации и осуществления территориального общественного самоуправления считается правомочной, если в ней принимают участие не менее двух третей избранных на собраниях граждан делегатов, представляющих не менее одной трети населения соответствующей территории, достигших шестнадцатилетнего возраста.

9. К исключительным полномочиям собрания, конференции граждан, осуществляющих территориальное общественное самоуправление, относятся:

- 1) установление структуры органов территориального общественного самоуправления;
- 2) принятие устава территориального общественного самоуправления, внесение в него изменений и дополнений;
- 3) избрание органов территориального общественного самоуправления;
- 4) определение основных направлений деятельности территориального общественного самоуправления;
- 5) утверждение сметы доходов и расходов территориального общественного самоуправления и отчета о ее исполнении;
- 6) рассмотрение и утверждение отчетов о деятельности органов территориального общественного самоуправления.

10. Органы территориального общественного самоуправления:

- 1) представляют интересы населения, проживающего на соответствующей территории;
- 2) обеспечивают исполнение решений, принятых на собраниях и конференциях граждан;
- 3) могут осуществлять хозяйственную деятельность по содержанию жилищного фонда, благоустройству территории, иную хозяйственную деятельность, направленную на удовлетворение социально-бытовых

потребностей граждан, проживающих на соответствующей территории, как за счет средств указанных граждан, так и на основании договора с органами местного самоуправления с использованием средств местного бюджета;

4) вправе вносить в Совет Района, Главе Района и Исполнительный комитет Района проекты муниципальных правовых актов, подлежащие обязательному рассмотрению этими органами и должностными лицами местного самоуправления, к компетенции которых отнесено принятие указанных актов.

11. Порядок организации и осуществления территориального общественного самоуправления определяется уставом поселения и нормативным правовым актом представительного органа поселения.

Условия и порядок выделения необходимых средств из местного бюджета определяются соответственно уставом поселения и (или) нормативными правовыми актами представительного органа поселения, нормативными правовыми актами Совета Района.

Статья 15. Публичные слушания

1. Для обсуждения проектов муниципальных правовых актов по вопросам местного значения с участием жителей Района Советом Района, Главой Района могут проводиться публичные слушания.

2. Публичные слушания проводятся по инициативе населения, Совета Района или Главы Района.

Публичные слушания, проводимые по инициативе населения или Совета Района, назначаются Советом Района, а по инициативе Главы Района – Главой Района.

3. На публичные слушания должны выноситься:

1) проект устава Района, а также проект муниципального правового акта о внесении изменений и дополнений в настоящий Устав, кроме случаев, когда изменения в Устав вносятся исключительно в целях приведения закрепляемых в Уставе вопросов местного значения и полномочий по их решению в соответствие с Конституцией Российской Федерации, федеральными законами;

2) проект бюджета Района и отчет о его исполнении;

3) проекты планов и программ развития Района, проекты правил землепользования и застройки, проекты планировки территорий и проекты межевания территорий, а также вопросы предоставления разрешений на условно разрешенный вид использования земельных участков и объектов капитального строительства, вопросы отклонения от предельных параметров разрешенного строительства, реконструкции объектов капитального строительства;

4) вопросы о преобразовании Района, за исключением случаев, если в соответствии со статьей 13 настоящего Федерального закона для преобразования муниципального образования требуется получение согласия населения муниципального образования, выраженного путем голосования либо на сходах граждан;

5) вопросы об установлении местных налогов и сборов.

6) вопросы изменения одного вида разрешенного использования земельных участков и объектов капитального строительства на другой вид

такого использования при отсутствии утвержденных правил землепользования и застройки

4. Правовой акт о проведении публичных слушаний принимается до дня рассмотрения соответствующим органом или должностным лицом Района проекта муниципального правового акта в сроки, установленные законодательством, муниципальными нормативными правовыми актами района.

5. Решение о проведении публичных слушаний с указанием времени и места их проведения и проект соответствующего муниципального правового акта, выносимого на публичные слушания, подлежат опубликованию (обнародованию) в сроки, предусмотренные законодательством.

6. Со дня опубликования решения о проведении публичных слушаний и до дня их проведения жители Района вправе направлять Главе Района письменные предложения и замечания по вопросу, выносимому на публичные слушания, в том числе поправки и иные предложения к проекту выносимого на публичные слушания муниципального правового акта. Глава Района организует обобщение поступающих предложений и замечаний. Указанные предложения и замечания доводятся до сведения участников публичных слушаний.

7. Публичные слушания проводятся в сроки, предусмотренные законодательством и муниципальными нормативными правовыми актами района. Публичные слушания проводятся с приглашением специалистов, экспертов, заинтересованных лиц. На публичных слушаниях вправе присутствовать любой житель Района.

8. По итогам проведения публичных слушаний принимаются рекомендации, которые подлежат обязательному рассмотрению органами местного самоуправления и должностными лицами Района, к компетенции которых отнесено принятия выносимого на публичные слушания проекта муниципального правового акта.

9. Результаты публичных слушаний должны быть опубликованы (обнародованы) в сроки, предусмотренные законодательством и муниципальными нормативными правовыми актами района.

10. Порядок организации и проведения публичных слушаний определяется Положением о публичных слушаниях, утверждаемым Советом Района.

Статья 16. Собрание граждан

1. Для обсуждения вопросов местного значения, информирования населения о деятельности органов местного самоуправления и должностных лиц местного самоуправления Района, осуществления территориального общественного самоуправления на части территории Района могут проводиться собрания граждан. Собрания граждан созываются по микрорайонам, жилым массивам, кварталам, улицам, жилым домам, населенным пунктам Района.

2. Собрание граждан проводится по инициативе населения, Совета Района, Главы Района, а также в случаях, предусмотренных уставом территориального общественного самоуправления.

3. Собрание граждан, проводимое по инициативе Совета Района или Главой Района назначается соответственно Советом Района или Главой Района.

4. Собрание граждан, проводимое по инициативе населения, назначается Советом Района по письменному предложению органов территориального общественного самоуправления, группы граждан численностью не менее 10 процентов от числа населения, проживающих на соответствующей территории и имеющих право принимать участие в собрании, руководителей предприятий, учреждений, организаций, расположенных на этих территориях.

Предложение о проведении собрания граждан должно содержать перечень вопросов, которые выносятся на его рассмотрение, предлагаемое время и место проведения собрания. Предложение должно быть подписано уполномоченными лицами, а если с инициативой проведения собрания обращается группа граждан – этими гражданами с указанием фамилии, имени, отчества, даты рождения, адреса места жительства каждого из них.

Совет Района рассматривает внесенное предложение о проведении собрания граждан на своем ближайшем заседании.

Совет Района не вправе отказать в проведении собрания граждан по мотивам его нецелесообразности.

5. Порядок назначения и проведения собрания граждан в целях осуществления территориального общественного самоуправления определяется Уставом территориального общественного самоуправления.

6. О времени и месте проведения собрания граждан и о вопросах, вносимых на обсуждение, население соответствующей территории оповещаются не позднее чем за семь дней до дня проведения собрания используя для этого средства массовой информации, почтовые извещения, поквартирные (подворные) обходы, объявления и иные возможные средства.

Подготовку и проведение собрания граждан обеспечивает Исполнительный комитет Района.

7. В работе собраний имеют право участвовать граждане, достигшие 18 лет, проживающие на данной территории, обладающие избирательным правом. Общее количество граждан, имеющих право участвовать в собрании, определяется на основании данных регистрационного учета граждан Российской Федерации по месту пребывания и по месту жительства в пределах Российской Федерации, используемых при проведении муниципальных выборов.

Собрание граждан считается правомочным, если на нем присутствует не менее одной трети от числа граждан, имеющих право участвовать в собрании.

Решения собрания принимаются большинством голосов граждан, присутствующих на собрании.

8. Собрание граждан может принимать обращения к органам местного самоуправления и должностным лицам местного самоуправления Района, а также избирать лиц, уполномоченных представлять собрание граждан во взаимоотношениях с органами местного самоуправления и должностными лицами местного самоуправления Района.

9. Собрание граждан, проводимое по вопросам, связанным с осуществлением территориального общественного самоуправления,

принимает решение по вопросам, отнесенным к его компетенции уставом территориального общественного самоуправления.

10. Обращения, принятые собранием граждан, подлежат обязательному рассмотрению органами местного самоуправления и должностными лицами местного самоуправления Района, к компетенции которых отнесено решение содержащихся в обращениях вопросов, с направлением письменного ответа.

11. Порядок назначения и проведения собрания граждан, а также полномочия собрания граждан определяются федеральным законом, настоящим Уставом и нормативным правовым актом Совета Района.

12. Итоги собрания граждан подлежат официальному опубликованию (обнародованию).

Статья 17. Конференция граждан (собрание делегатов)

1. Конференция граждан (собрание делегатов) проводится в случае необходимости обсуждения вопросов местного значения и выявления мнения представителей всего населения Района. Конференция граждан (собрание делегатов) из числа населения, проживающих на части территории Района, проводится в случаях, когда созыв собрания граждан затруднен, в том числе, если число населения, проживающих на соответствующей территории и имеющих право участвовать в собрании граждан, превышает 300 человек.

2. Конференция граждан (собрание делегатов) осуществляет полномочия собрания граждан.

3. Конференция граждан (собрание делегатов) проводится по инициативе населения, Совета Района, Главы Района. Конференция граждан (собрание делегатов), проводимая по инициативе Совета Района или Главой Района, назначается соответственно Советом Района или Главой Района. Конференция граждан (собрание делегатов), проводимая по инициативе населения, назначается Советом Района.

4. Конференция граждан (собрание делегатов) считается правомочной, если на ней присутствует более половины избранных делегатов. Решения конференции граждан (собрания делегатов) принимаются большинством голосов делегатов, присутствующих на конференции.

5. Порядок назначения и проведения конференции граждан (собрания делегатов), избрания делегатов определяется настоящим Уставом и нормативным правовым актом Совета Района.

6. Итоги конференции граждан (собрания делегатов) подлежат официальному опубликованию (обнародованию).

Статья 18. Опрос граждан

1. Опрос граждан проводится на всей территории или на части территории Района для выявления мнения населения и его учета при принятии решений органами и должностными лицами местного самоуправления, а также органами государственной власти.

Результаты опроса носят рекомендательный характер.

2. В опросе граждан имеет право участвовать население Района, обладающее избирательным правом.

3. Опрос граждан проводится по инициативе:

- 1) Совета Района или Главы Района – по вопросам местного значения;
- 2) органов государственной власти Республики Татарстан - для учета мнения граждан при принятии решений об изменении целевого назначения земель Района для объектов республиканского и межрегионального значения.

4. Порядок назначения и проведения опроса граждан определяется нормативным правовым актом Совета Района.

5. Решение о назначении опроса граждан принимается Советом Района.

В решении Совета Района о назначении опроса граждан устанавливаются:

- 1) дата и сроки проведения опроса;
- 2) формулировка вопроса (вопросов), предлагаемого (предлагаемых) при проведении опроса;
- 3) методика проведения опроса;
- 4) форма опросного листа;
- 5) минимальная численность населения Района, участвующих в опросе.

6. Население Района должно быть проинформировано о проведении опроса граждан не менее чем за 10 дней до его проведения.

7. Финансирование мероприятий, связанных с подготовкой и проведением опроса граждан, осуществляется:

- 1) за счет средств бюджета Района – при проведении опроса по инициативе органов местного самоуправления Района;

- 2) за счет средств бюджета Республики Татарстан - при проведении опроса по инициативе органов государственной власти Республики Татарстан.

8. Результаты опроса подлежат опубликованию (обнародованию) в месячный срок после его проведения. С результатами опроса вправе ознакомиться любой житель Района. Результаты опроса подлежат обязательному учету при принятии органами местного самоуправления Района соответствующих решений.

Статья 19. Народное обсуждение наиболее важных вопросов местного значения

1. Решение о вынесении проектов муниципальных правовых актов и других наиболее важных вопросов местного значения на народное обсуждение принимается Советом Района по собственной инициативе или по требованию граждан, проживающих на соответствующей территории, в порядке, определяемом Советом Района.

2. Текст проекта муниципального правового акта и иные материалы по выносимым на народное обсуждение вопросам не позднее пяти дней после принятия решения о вынесении их на народное обсуждение публикуются в средствах массовой информации, рассылаются населению Района, размещаются в доступных для ознакомления населением местах, обнародуются иными способами.

3. Одновременно с вынесением вопроса на народное обсуждение Совет Района устанавливает срок и порядок организации работы по рассмотрению предложений и замечаний, поступающих в ходе обсуждения, создают для указанной цели специальную комиссию.

4. Совет Района обеспечивает обсуждение выносимых им проектов муниципальных правовых актов и других наиболее важных вопросов местного значения, создает для этого необходимые условия.

5. Предложения и замечания по вопросам, вынесенным на народное обсуждение, направляются в Совет Района.

6. Предложения и замечания по проектам муниципальных правовых актов и другим наиболее важным вопросам местного значения рассматриваются Советом Района.

7. Об итогах народного обсуждения информируется население.

Статья 20. Обращения граждан в органы местного самоуправления

1. Граждане имеют право на индивидуальные и коллективные обращения в органы местного самоуправления Района.

2. В каждом органе местного самоуправления Района организуется прием населения по вопросам, отнесенным к компетенции этих органов, своевременное рассмотрение и разрешение всех поступающих обращений граждан.

3. Обращения граждан подлежат рассмотрению в порядке и в сроки, установленные Федеральным законом от 2 мая 2006 № 59-ФЗ «О порядке рассмотрения обращений граждан Российской Федерации».

4. За нарушение порядка и сроков рассмотрения обращений граждан должностные лица местного самоуправления несут ответственность в соответствии с законодательством Российской Федерации.

Статья 21. Общественные (консультативные) советы Района

1. Для обеспечения взаимодействия граждан и органов местного самоуправления Района в целях учета потребностей и интересов населения при выработке и реализации решений по вопросам местного значения, осуществления общественного контроля за деятельностью органов местного самоуправления образуется Общественный совет Района.

2. Общественный совет Района формируется на основе добровольного участия в его деятельности населения Района, представителей общественных объединений и иных некоммерческих организаций.

3. Порядок формирования, полномочия Общественного совета Района, порядок проведения его заседаний и принятия решений, права, обязанности и ответственность органов местного самоуправления Района в отношении предоставления информации, консультирования и иных вопросов содействия деятельности Общественного совета Района, процедура его роспуска, а также иные вопросы его организации и деятельности, определяются положением, утверждаемым Советом Района.

4. Иные общественные (консультативные) советы могут образовываться при органах местного самоуправления Района в соответствии с их решениями.

5. Работа в общественных (консультативных) советах осуществляется на общественных началах.

Статья 22. Другие формы непосредственного осуществления населением Района местного самоуправления и участия в его осуществлении

1. Наряду с предусмотренными настоящим Уставом в соответствии с федеральным законом формами непосредственного осуществления населением местного самоуправления и участия населения в осуществлении местного самоуправления граждане вправе участвовать в осуществлении местного самоуправления в иных формах, не противоречащих Конституции Российской Федерации, федеральным законам, законам Республики Татарстан.

2. Непосредственное осуществление населением Района местного самоуправления и участие населения в осуществлении местного самоуправления основываются на принципах законности, добровольности.

Органы местного самоуправления и должностные лица местного самоуправления Района обязаны содействовать населению в непосредственном осуществлении населением Района местного самоуправления и участии населения в осуществлении местного самоуправления.

Глава III. СОВЕТ РАЙОНА

Статья 23. Совет Района – представительный орган местного самоуправления Района

1. Совет Района – является постоянно действующим коллегиальным представительным органом местного самоуправления.

2. Официальное наименование Совета Района – «Совет Верхнеуслонского муниципального района».

3. Срок полномочий Совета Района – 5 лет.

4. Совет Района подотчетен и подконтролен населению Района.

5. Совет Района имеет печать, бланки с изображением герба Района и со своим наименованием.

6. Расходы на обеспечение деятельности Совета Района предусматриваются в бюджете Района отдельной строкой в соответствии с классификацией расходов бюджетов Российской Федерации.

Статья 24. Состав Совета Района

1. Совет Района состоит из 40 депутатов.

2. Совет Района является правомочным при избрании в его состав не менее двух третей депутатов от установленной численности Совета Района.

Статья 25. Порядок избрания депутатов Совета Района

1. В состав Совета Района входят по должности главы поселений, входящие в состав Района, и депутаты представительных органов указанных поселений, избранные представительными органами поселений из своего состава в соответствии с равной независимо от численности населения

поселения нормой председательствования в количестве одного представителя от каждого поселения.

В случае, если в соответствии с Федеральным законом "Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации" в состав территории муниципального района входят поселения, полномочия представительных органов которых осуществляются сходом граждан, избрание депутатов от таких поселений в состав Совета муниципального района осуществляется сходом граждан в порядке и на срок, которые установлены уставом такого поселения

2. Депутат Совета Района, избираемый из числа депутатов представительного органа поселения, должен быть избран не позднее одного месяца со дня первого заседания в правомочном составе представительного органа соответствующего поселения нового созыва, в том числе в случае досрочного прекращения полномочий этого органа предыдущего созыва.

3. Избрание депутата Совета Района из числа депутатов представительного органа поселения осуществляется тайным голосованием и оформляется решением указанного органа.

4. Решение представительного органа поселения об избрании главы поселения и об избрании депутата представительного органа поселения депутатом Совета Района в трехдневный срок направляется в Совет Района.

Статья 26. Статус депутата Совета Района

1. Статус депутата Совета района устанавливается в соответствии с Конституцией Российской Федерации, федеральными законами, Конституцией Республики Татарстан, Уставом Района, Положением о статусе депутата Совета Района.

2. Полномочия депутата Совета Района начинаются со дня его избрания главой поселения или депутатом Совета Района из числа депутатов представительного органа поселения и прекращаются со дня начала работы Совета Района нового созыва.

3. Депутат Совета Района работает на не освобожденной основе, совмещая депутатскую деятельность с выполнением трудовых и служебных обязанностей по месту основной работы, за исключением случаев, установленных настоящим Уставом.

4. Ограничения, связанные со статусом депутата Совета Района устанавливаются федеральными законами.

5. Депутату Совета Района обеспечиваются условия для беспрепятственного осуществления своих полномочий в соответствии с законами, настоящим Уставом, решениями Совета Района.

6. Депутат Совета Района обязан соблюдать Правила депутатской этики, утверждаемые Советом Района, в том числе соблюдать следующие обязательства:

1) воздерживаться от участия в работе органов местного самоуправления и не использовать статус депутата для оказания влияния на деятельность органов местного самоуправления, организаций, должностных лиц, муниципальных служащих и граждан при решении вопросов, касающихся его лично или его ближайших родственников;

2) воздерживаться от поведения, которое могло бы вызвать сомнение в объективном исполнении депутатских обязанностей, а также избегать конфликтных ситуаций, способных нанести ущерб его репутации или авторитету Совета Района;

3) при угрозе возникновения конфликта интересов - ситуации, когда личная заинтересованность влияет или может повлиять на объективное исполнение депутатских обязанностей, – сообщать об этом Совету Района и выполнять его решение, направленное на предотвращение или урегулирование данного конфликта интересов;

4) соблюдать установленные в Совете Района правила публичных выступлений;

5) не разглашать и не использовать в целях, не связанных с депутатской деятельностью, сведения, отнесенные в соответствии с федеральным законом к сведениям конфиденциального характера, ставшие ему известными в связи с исполнением депутатских обязанностей;

6) не получать в связи с исполнением депутатских обязанностей вознаграждения от физических и юридических лиц (подарки, денежное вознаграждение, ссуды, услуги, оплату развлечений, отдыха, транспортных расходов и иные вознаграждения).

7. Осуществляющие свои полномочия на постоянной основе депутат, член выборного органа местного самоуправления Района, выборное должностное лицо местного самоуправления Района не вправе:

1) заниматься предпринимательской деятельностью лично или через доверенных лиц, а также участвовать в управлении хозяйствующим субъектом (за исключением жилищного, жилищно-строительного, гаражного кооперативов, садоводческого, огороднического, дачного потребительских кооперативов, товарищества собственников недвижимости и профсоюза, зарегистрированного в установленном порядке), если иное не предусмотрено федеральными законами и если в порядке, установленном муниципальным правовым актом в соответствии с федеральными законами и законами субъекта Российской Федерации, ему не поручено участвовать в управлении этой организацией;

2) заниматься иной оплачиваемой деятельностью, за исключением преподавательской, научной и иной творческой деятельности. При этом преподавательская, научная и иная творческая деятельность не может финансироваться исключительно за счет средств иностранных государств, международных и иностранных организаций, иностранных граждан и лиц без гражданства, если иное не предусмотрено международным договором Российской Федерации или законодательством Российской Федерации;

3) входить в состав органов управления, попечительских или наблюдательных советов, иных органов иностранных некоммерческих неправительственных организаций и действующих на территории Российской Федерации их структурных подразделений, если иное не предусмотрено международным договором Российской Федерации или законодательством Российской Федерации.

4) участвовать в качестве защитника или представителя (кроме случаев законного представительства) по гражданскому или уголовному делу либо об административном правонарушении.

8. Депутат, член выборного органа местного самоуправления, выборное должностное лицо органа местного самоуправления должны соблюдать ограничения и запреты и исполнять обязанности, которые установлены Федеральным законом от 25 декабря 2008 года № 273-ФЗ "О противодействии коррупции" и другими федеральными законами.

Статья 27. Взаимоотношение депутата Совета Района с населением Района

1. Депутат Совета Района поддерживает связь с населением Района, а также с коллективами предприятий, организациями, государственными и иными органами, расположенными на территории Района.

2. Депутат Совета Района отчитывается перед населением поселения, представителем которого он является, о своей работе не реже одного раза в год, периодически информирует их о работе Совета Района, а также не реже одного раза в месяц проводит прием населения.

3. Депутат Совета Района обязан принимать предусмотренные законодательством меры по обеспечению законных прав, свобод и интересов населения Района, в том числе рассматривать поступившие от них предложения, заявления, жалобы, способствовать правильному и своевременному решению, содержащихся в них вопросов.

Статья 28. Организация работы вновь избранного Совета Района

1. Вновь избранный Совет Района собирается на первое заседание в тридцатидневный срок со дня избрания депутатов всех поселений, входящих в состав муниципального района.

2. Первое после выборов заседание Совета Района до избрания Главы Района открывает и ведет старейший по возрасту депутат Совета Района.

Статья 29. Компетенция Совета Района

1. В компетенции Совета Района находятся:

- 1) принятие устава Района и внесение в него изменений и дополнений;
- 2) установление общеобязательных правил на территории Района;
- 3) утверждение бюджета Района и отчета о его исполнении;
- 4) установление, изменение и отмена местных налогов и сборов, предоставление льгот по их уплате в соответствии с законодательством Российской Федерации о налогах и сборах;
- 5) принятие планов и программ развития Района, утверждение отчетов об их исполнении;
- 6) выдвижение инициативы об изменении границ, преобразовании Района;
- 7) назначение местного референдума;

- 8) избрание Главы Района, принятие решения об удалении Главы Района в отставку;
- 9) назначение Руководителя Исполнительного комитета Района, Председателя Контрольно-счетной Палаты, принятие их отставки;
- 10) утверждение структуры органов местного самоуправления района, утверждение внутренней структуры каждого из органов местного самоуправления и их штатного расписания;
- 11) установление порядка проведения конкурса на замещение должности Руководителя Исполнительного комитета Района, назначение членов конкурсной комиссии;
- 12) утверждение Положения о Контрольно-счетной палате, Положение о Финансово-бюджетной палате и Положения о Палате имущественных и земельных отношений;
- 13) назначение членов Избирательной комиссии Района;
- 14) назначение голосования по вопросам изменения границ, преобразования Района;
- 15) реализация права законодательной инициативы в Государственном Совете Республики Татарстан;
- 16) определение порядка управления и распоряжения имуществом, находящимся в муниципальной собственности Района, в том числе порядка и условий его приватизации в соответствии с федеральными законами; определение перечня видов муниципального имущества, отчуждение которого осуществляется по согласованию или после утверждения Советом Района;
- 17) определение порядка принятия решений о создании, реорганизации и ликвидации муниципальных предприятий, а также об установлении тарифов на услуги муниципальных предприятий и учреждений, выполнение работ, за исключением случаев, предусмотренных федеральными законами ;
- 18) определение порядка участия Района в организациях межмуниципального сотрудничества;
- 19) определение порядка материально-технического и организационного обеспечения деятельности органов местного самоуправления Района;
- 20) контроль за исполнением органами местного самоуправления и должностными лицами местного самоуправления Района полномочий по решению вопросов местного значения;
- 21) утверждение порядка привлечения Районом заемных средств, установление порядка выпуска муниципальных ценных бумаг в соответствии с действующим законодательством;
- 22) утверждение документов территориального планирования Района, другой градостроительной документации в соответствии с Градостроительным кодексом Российской Федерации;
- 23) определение порядка создания и использования местных резервов финансовых и материальных ресурсов для ликвидации чрезвычайных ситуаций;
- 24) установление условий и порядка выделения необходимых средств из бюджета Района для выравнивания уровня бюджетной обеспеченности поселений;

- 25) принятие решений о создании некоммерческих организаций в форме автономных некоммерческих организаций и фондов;
- 26) учреждение собственных средств массовой информации;
- 27) толкование Устава Района и решений Совета Района;
- 28) принятие Регламента Совета Района и иных решений по вопросам организации своей деятельности;
- 29) утверждение положения об аппарате Совета Района;
- 30) иные полномочия, отнесенные федеральными законами, законами Республики Татарстан к ведению представительных органов муниципальных районов, а также иные полномочия, отнесенные настоящим Уставом к компетенции Совета Района.

Совет Района заслушивает ежегодные отчеты Главы Района, Руководителя Исполнительного комитета Района о результатах их деятельности Исполнительного комитета Района и иных органов местного самоуправления Района, в том числе о решении вопросов, поставленных Советом Района.

2. Управление и (или) распоряжение Советом Района, Главой Района или отдельными депутатами (группами депутатов) в какой бы то ни было форме средствами бюджета Района в процессе его исполнения не допускаются, за исключением средств бюджета Района, направляемых на обеспечение деятельности Совета Района, Главы Района и депутатов.

Статья 30. Порядок работы Совета Района

1. Порядок работы Совета Района определяется настоящим Уставом и Регламентом Совета Района.

2. Основной формой работы Совета Района являются его заседания, на которых решаются вопросы, отнесенные к компетенции Совета Района.

3. Заседание Совета Района является правомочным, если на нем присутствует не менее 50 процентов от числа избранных депутатов.

4. Очередные заседания Совета Района проводятся по мере необходимости, но не реже одного раза в три месяца. Внеочередные заседания созываются по инициативе Главы Района или группы депутатов не менее одной трети от установленного числа депутатов Совета Района.

5. Заседания Совета созываются Главой Района. Депутаты Совета Района и приглашенные лица извещаются о времени, месте и повестке дня очередного заседания не позднее чем за пять дней, а внеочередного заседания – не позднее чем за один день, до его проведения.

6. Заседания Совета Района проводятся открыто и гласно. На открытых заседаниях Совета Района вправе присутствовать любой житель Района.

В случаях, предусмотренных Регламентом, Совет Района вправе принять решение о проведении закрытого заседания, на котором могут присутствовать только лица, приглашенные Советом Района, а также лица, имеющие право присутствовать на заседании в соответствии с законодательством.

7. Каждое заседание Совета Района протоколируется и стенографируется. В протокол заседания включаются сведения о дате, месте и времени проведения заседания, перечисляются все рассматриваемые вопросы и фиксируются все принятые решения с указанием итогов

голосования. После подписания протокола заседания Совета Района Главой Района с ним может ознакомиться любой житель Района.

8. На заседаниях Совета Района каждый депутат имеет один голос. Депутат Совета Района осуществляет свое право на голосование лично. Голосование на заседаниях Совета Района может быть открытым (в том числе поименным) и тайным. Случаи применения каждого вида голосования устанавливаются настоящим Уставом, Регламентом Совета Района.

Статья 31. Организация деятельности Совета Района

1. Организацию деятельности Совета Района осуществляет Глава Района.

2. В соответствии с Регламентом Совета Района для предварительного рассмотрения и подготовки вопросов, отнесенных к компетенции Совета района из числа депутатов, за исключением Главы Района и его заместителя, образуются постоянные комитеты по основным направлениям деятельности Совета Района, а также могут образовываться временные комиссии.

3. Для подготовки муниципальных программ, проектов решений Совета Района, обсуждения наиболее значимых вопросов, отнесенных к ведению Района, при Совете Района по его решению могут создаваться партийные фракции, рабочие, экспертные и иные совещательные группы в составе депутатов, представителей Исполнительного комитета Района, общественных объединений, организаций и предприятий, специалистов, экспертов и жителей Района.

4. Организационное, правовое, информационное, материально-техническое и иное обеспечение деятельности Совета Района осуществляет аппарат Совета Района.

Статья 32. Осуществление Советом Района контрольных функций

1. Совет Района осуществляет контроль за соблюдением на территории Района положений настоящего Устава, принимаемых Советом Района нормативных актов, исполнением бюджета Района, использованием средств внебюджетных фондов, программ развития Района, над деятельностью Исполнительного комитета Района и других органов местного самоуправления.

2. В случае выявления фактов нарушения органами местного самоуправления Района и их должностными лицами законодательства, настоящего Устава и иных муниципальных правовых актов решением Совета Района, Главы Района из числа депутатов могут образовываться временные контрольные комиссии для проверки указанных фактов.

3. В соответствии с законодательством решением Совета Района, Главы Района могут проводиться проверки (ревизии) целевого использования средств бюджета Района, эффективности использования муниципального имущества, а также иных вопросов финансово-хозяйственной деятельности Исполнительного комитета Района. К проведению проверок (ревизий) в установленном порядке могут привлекаться независимые аудиторы, специалисты органов государственной власти Республики Татарстан.

4. Исполнительный комитет Района, его Руководитель, предприятия, учреждения, организации, должностные лица, если иное не установлено законом, обязаны по обращению Совета Района, его к комиссий, депутата Совета Района предоставлять запрашиваемую информацию по вопросам, относящимся к ведению Совета Района, а в случае указания на нарушение законодательства, муниципальных правовых актов незамедлительно принять меры для устранения нарушений и привлечения виновных лиц к ответственности.

5. Совет Района, осуществляя контрольные функции, не вправе вмешиваться в финансово-хозяйственную и исполнительно-распорядительную деятельность Исполнительного комитета Района.

Статья 33. Досрочное прекращение полномочий Совета Района

1. Полномочия Совета Района могут быть прекращены досрочно в случае:

- 1) принятия Советом Района решения о самороспуске;
- 2) роспуска Совета Района в порядке и по основаниям, предусмотренным законодательством;
- 3) в случае вступления в силу решения Верховного суда Республики Татарстан о неправомерности данного состава депутатов Совета Района, в том числе в связи со сложением депутатами своих полномочий;
- 4) в случае преобразования Района, осуществляемого в соответствии с федеральным законодательством, а также в случае упразднения Района.
- 5) в случае увеличения численности избирателей Района более чем на 25 процентов, произошедшего вследствие изменения границ Района.

2. Досрочное прекращение полномочий Совета Района влечет досрочное прекращение полномочий его депутатов.

3. В случае досрочного прекращения полномочий Совета Района представительные органы поселений обязаны в течение одного месяца избрать в состав Совета Района других депутатов.

Статья 34. Порядок принятия решения о самороспуске Совета Района

1. Решение о самороспуске Совета Района может быть принято по инициативе Главы Района или группы депутатов в количестве не менее половины от установленной численности депутатов Совета Района.

2. Инициатива принятия решения о самороспуске не может быть выдвинута:

- 1) в течение первого года после избрания Совета Района;
- 2) в период принятия бюджета Района и утверждения отчета о его исполнении;
- 3) в случае досрочного прекращения полномочий Главы Района до избрания нового Главы Района.

3. Письменное предложение о самороспуске Совета Района должно содержать мотивы самороспуска, а также к нему могут прилагаться иные материалы, обосновывающие причины самороспуска.

4. Для предварительного рассмотрения вопроса о самороспуске из числа депутатов решением Совета Района образуется комиссия. По решению

Совета Района или Главы Района вопрос о самороспуске Совета Района может быть вынесен на публичные слушания.

5. Продолжительность рассмотрения вопроса о самороспуске Совета Района должна гарантировать возможность всестороннего и объективного обсуждения всех обстоятельств и обоснований инициативы самороспуска депутатами Совета Района и населением Района. Решение о самороспуске может быть принято по истечении двух месяцев со дня выдвижения инициативы о самороспуске.

6. Решение о самороспуске Совета Района принимается двумя третями голосов от численности присутствующих депутатов Совета Района путем тайного голосования.

7. В случае отклонения Советом Района предложения о самороспуске повторная инициатива, о самороспуске может быть выдвинута не ранее чем через один год со дня голосования по вопросу о самороспуске.

Статья 35. Досрочное прекращение полномочий депутата Совета Района

1. Полномочия депутата Совета Района прекращаются досрочно в случае:

- 1) смерти;
- 2) отставки по собственному желанию;
- 3) признания судом недееспособным или ограниченно дееспособным;
- 4) признания судом безвестно отсутствующим или объявления умершим;

5) вступления в отношении его в законную силу обвинительного приговора суда;

6) выезда за пределы Российской Федерации на постоянное место жительства;

7) прекращения гражданства Российской Федерации, прекращения гражданства иностранного государства - участника международного договора Российской Федерации, в соответствии с которым иностранный гражданин имеет право быть избранным в органы местного самоуправления, приобретения им гражданства иностранного государства либо получения им вида на жительство или иного документа, подтверждающего право на постоянное проживание гражданина Российской Федерации на территории иностранного государства, не являющегося участником международного договора Российской Федерации, в соответствии с которым гражданин Российской Федерации, имеющий гражданство иностранного государства, имеет право быть избранным в органы местного самоуправления;

8) отзыва избирателями как депутата соответствующего представительного органа поселения. Основаниями отзыва депутата Совета Района, в том числе Главы Района, являются подтвержденные в судебном порядке конкретные противоправные решения или действия (бездействие) депутата, ставящее под сомнение доверие к нему избирателей соответствующего поселения и выразившиеся в неисполнении депутатских обязанностей или обязанностей Главы Района, совершении действий, несовместимых со статусом депутата, Главы Района, и иных нарушений Конституции Российской Федерации, Конституции Республики Татарстан,

законов и иных нормативных правовых актов Российской Федерации и Республики Татарстан, настоящего Устава и иных муниципальных правовых актов. Процедура отзыва устанавливается уставом соответствующего поселения;

9) досрочного прекращения полномочий Совета Района;

10) призыва на военную службу или направление на заменяющую ее альтернативную гражданскую службу;

11) в иных случаях, установленных Федеральным законом "Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации".

2. Решение Совета района о досрочном прекращении полномочий депутата Совета района принимается не позднее чем через 30 дней со дня появления основания для досрочного прекращения полномочий, а если это основание появилось в период между сессиями Совета района, - не позднее чем через три месяца со дня появления такого основания.

3. В случае досрочного прекращения полномочий депутата Совета Района из числа депутатов представительного органа соответствующего поселения указанный орган обязан в течение месяца избрать в состав Совета Района другого депутата.

Глава IV. ГЛАВА РАЙОНА

Статья 36. Глава Района - высшее должностное лицо Района

1. Глава Района является высшим должностным лицом Района.

2. Глава Района избирается Советом Района и исполняет полномочия его председателя.

3. Официальное наименование Главы Района – Глава Верхнеуслонского муниципального района.

Статья 37. Порядок избрания Главы Района

1. Глава Района избирается на первом заседании вновь избранного Совета Района из числа депутатов Совета Района тайным голосованием на срок полномочий Совета Района. Избрание Главы Района осуществляется из числа кандидатов, выдвигаемых депутатами Совета Района, в том числе на основе предложений представительных органов поселений, входящих в состав Района, граждан (или населения) Района, общественных объединений, Президента Республики Татарстан.

2. Депутат Совета Района считается избранным Главой Района, если за его избрание проголосовало более половины от численности присутствующих депутатов Совета Района.

3. После избрания Глава Района приносит следующую присягу:

"Клянусь при осуществлении возложенных на меня высоких обязанностей Главы Верхнеуслонского муниципального района соблюдать Конституцию и законы Российской Федерации, Конституцию и законы Республики Татарстан, Устав Верхнеуслонского муниципального района, приложить все силы и знания для обеспечения благосостояния граждан Района, защиты прав и свобод человека и гражданина".

Статья 38. Статус Главы Района

1. Глава Района работает на постоянной основе.
2. Глава Района не может замещать должности, не совместимые со статусом Главы Района, установленные федеральным законом, а также не вправе заниматься предпринимательской, а также иной оплачиваемой деятельностью, кроме преподавательской, научной и другой творческой деятельности.

Главе района запрещается открывать и иметь счета (вклады), хранить наличные денежные средства и ценности в иностранных банках, расположенных за пределами территории Российской Федерации, владеть и (или) пользоваться иностранными финансовыми инструментами.

3. Глава Района в своей деятельности подконтролен и подотчетен гражданам Района и Совету Района в соответствии с федеральным законом и настоящим Уставом.

4. Глава Района представляет Совету Района ежегодные отчеты о результатах своей деятельности.

Статья 39. Полномочия Главы Района

Глава Района:

- 1) представляет Район в отношениях с органами местного самоуправления других муниципальных образований, органами государственной власти, гражданами и организациями, без доверенности действует от имени Района;
- 2) организует работу Совета Района, созывает заседания Совета Района и председательствует на них;
- 3) подписывает и обнародует в порядке, установленном настоящим Уставом, правовые акты, принятые Советом Района, а также подписывает протоколы заседаний Совета Района;
- 4) издает в пределах своих полномочий правовые акты по вопросам организации деятельности Совета Района;
- 5) заключает контракт с Руководителем Исполнительного комитета Района;
- 6) принимает меры по обеспечению гласности и учета общественного мнения в работе Совета Района;
- 7) организует прием граждан, рассмотрение их обращений, заявлений и жалоб;
- 8) подписывает протоколы заседаний Совета Района;
- 9) осуществляет руководство работой аппарата Совета Района;
- 10) координирует осуществление контрольных полномочий Совета Района;
- 11) является распорядителем средств по расходам, предусмотренным в бюджете Района на содержание и обеспечение деятельности Совета Района;
- 12) организует принятие правового акта Совета Района по реализации решения, принятого путем прямого волеизъявления граждан, в соответствии с законом и настоящим Уставом;

13) обеспечивает необходимое взаимодействие органов местного самоуправления Района с территориальными органами федеральных органов исполнительной власти, иными федеральными органами, органами государственной власти Республики Татарстан, действующими на территории Района;

14) от имени Района заключает договоры и соглашения с органами государственной власти, органами местного самоуправления других муниципальных образований о сотрудничестве в экономической и социально-культурных сферах, договоры и соглашения о взаимодействии с органами государственной власти Республики Татарстан и координации действий;

15) обеспечивает осуществление органами местного самоуправления полномочий по решению вопросов местного значения и отдельных государственных полномочий, переданных органам местного самоуправления федеральными законами и законами субъекта Российской Федерации;

16) осуществляет иные полномочия, отнесенные федеральными законами, законами Республики Татарстан к ведению глав муниципальных районов, а также иные полномочия, отнесенные настоящим Уставом, решениями Совета Района к компетенции Главы Района.

Глава Района должен соблюдать ограничения и запреты и исполнять обязанности, которые установлены Федеральным законом от 25 декабря 2008 года № 273-ФЗ "О противодействии коррупции" и другими федеральными законами.

Статья 40. Досрочное прекращение полномочий Главы Района

1. Полномочия Главы Района прекращаются досрочно в случае:

- 1) смерти;
- 2) отставки по собственному желанию;
- 3) удаления в отставку в соответствии с федеральным законодательством;
- 4) отрешения от должности в соответствии действующим законодательством;
- 5) признания судом недееспособным или ограниченно дееспособным;
- 6) признания судом безвестно отсутствующим или объявления умершим;
- 7) вступления в отношении его в законную силу обвинительного приговора суда;
- 8) выезда за пределы Российской Федерации на постоянное место жительства;
- 9) прекращения гражданства Российской Федерации, прекращения гражданства иностранного государства – участника международного договора Российской Федерации, в соответствии с которым иностранный гражданин имеет право быть избранным в органы местного самоуправления Района, приобретения им гражданства иностранного государства либо получения им вида на жительство или иного документа, подтверждающего право на постоянное проживание гражданина Российской Федерации на

территории иностранного государства, не являющегося участником международного договора Российской Федерации, в соответствии с которым гражданин Российской Федерации, имеющий гражданство иностранного государства, имеет право быть избранным в органы местного самоуправления Района

10) отзыва избирателями;

11) установленной в судебном порядке стойкой неспособностью по состоянию здоровья осуществлять полномочия Главы Района;

12) преобразования Района, осуществляемого в соответствии с федеральным законодательством, а также в случае упразднения Района.

13) увеличения численности избирателей Района более чем на 25 процентов, произошедшего вследствие изменения границ Района.

Полномочия Главы района прекращаются досрочно также в связи с утратой доверия Президента Российской Федерации в случае несоблюдения Главой района, их супругой (супругом) и несовершеннолетними детьми запрета, установленного Федеральным законом «О запрете отдельным категориям лиц открывать и иметь счета (вклады), хранить наличные денежные средства и ценности в иностранных банках, расположенных за пределами территории Российской Федерации, владеть и (или) пользоваться иностранными финансовыми инструментами».

2. В случае досрочного прекращения полномочий Главы Района по основаниям, указанным в пункте 1 настоящей статьи, избрание нового Главы Района осуществляется на ближайшем заседании Совета Района.

3. Если полномочия Главы Района прекращены досрочно менее чем за шесть месяцев до окончания срока полномочий Совета Района, избрание нового Главы Района по решению Совета Района может не проводиться.

4. В случае, если избранный Советом Района глава Района, полномочия которого прекращены досрочно на основании решения Совета Района об удалении его в отставку, обжалует в судебном порядке указанное решение, Совет района не вправе принимать решение об избрании главы района до вступления решения суда в законную силу.

Статья 41. Удаление Главы Района в отставку

1. Совет Района в соответствии с федеральным законодательством вправе удалить главу Района в отставку по инициативе депутатов Совета Района или по инициативе высшего должностного лица Республики Татарстан

2. Основаниями для удаления главы Района в отставку являются:

1) решения, действия (бездействие) главы Района, повлекшие (повлекшее) наступление последствий, предусмотренных федеральным законодательством;

2) неисполнение в течение трех и более месяцев обязанностей по решению вопросов местного значения, осуществлению полномочий, предусмотренных федеральным законодательством, уставом Района, и (или) обязанностей по обеспечению осуществления органами местного самоуправления отдельных государственных полномочий, переданных органам местного самоуправления федеральными законами и законами Республики Татарстан;

3) неудовлетворительная оценка деятельности главы Района Советом Района по результатам его ежегодного отчета перед Советом Района, данная два раза подряд.

4) несоблюдение ограничений и запретов и неисполнение обязанностей, которые установлены Федеральным законом от 25 декабря 2008 года № 273-ФЗ "О противодействии коррупции" и другими федеральными законами.

5) допущение Главой района, руководителем Исполнительного комитета района, иными органами и должностными лицами местного самоуправления района и подведомственными организациями массового нарушения государственных гарантий равенства прав и свобод человека и гражданина в зависимости от расы, национальности, языка, отношения к религии и других обстоятельств, ограничения прав и дискриминации по признакам расовой, национальной, языковой или религиозной принадлежности, если это повлекло нарушение межнационального и межконфессионального согласия и способствовало возникновению межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных конфликтов.

3. Инициатива депутатов Совета Района об удалении главы Района в отставку, выдвинутая не менее чем одной третью от установленной численности депутатов Совета Района, оформляется в виде обращения, которое вносится в Совет Района. Указанное обращение вносится вместе с проектом решения Совета Района об удалении главы муниципального образования в отставку. О выдвижении данной инициативы глава Района и высшее должностное лицо Республики Татарстан уведомляются не позднее дня, следующего за днем внесения указанного обращения в Совет Района.

4. Рассмотрение инициативы депутатов Совета района об удалении главы Района в отставку осуществляется с учетом мнения высшего должностного лица Республики Татарстан.

5. В случае, если при рассмотрении инициативы депутатов Совета Района об удалении главы Района в отставку предполагается рассмотрение вопросов, касающихся обеспечения осуществления органами местного самоуправления отдельных государственных полномочий, переданных органам местного самоуправления федеральными законами и законами Республики Татарстан, и (или) решений, действий (бездействия) главы Района, повлекших (повлекшего) наступление последствий, предусмотренных федеральным законодательством, решение об удалении главы Района в отставку может быть принято только при согласии высшего должностного лица Республики Татарстан.

6. Инициатива высшего должностного лица Республики Татарстан об удалении главы Района в отставку оформляется в виде обращения, которое вносится в Совет Района вместе с проектом соответствующего решения Совета Района. О выдвижении данной инициативы глава Района уведомляется не позднее дня, следующего за днем внесения указанного обращения в Совет Района.

7. Рассмотрение инициативы депутатов Совета Района или высшего должностного лица Республики Татарстан об удалении главы Района в отставку осуществляется Советом Района в течение одного месяца со дня внесения соответствующего обращения.

8. Решение Совета Района об удалении главы Района в отставку считается принятым, если за него проголосовало не менее двух третей от численности присутствующих депутатов Совета Района.

9. Решение Совета Района об удалении главы Района в отставку подписывается депутатом, председательствующим на заседании Совета Района.

10. В случае, если глава Района, входящий в состав Совета Района с правом решающего голоса и исполняющий полномочия его председателя, присутствует на заседании Совета Района, на котором рассматривается вопрос об удалении его в отставку, указанное заседание проходит под председательством депутата Совета Района, уполномоченного на это Советом Района.

11. При рассмотрении и принятии Советом Района решения об удалении главы Района в отставку должны быть обеспечены:

1) заблаговременное получение им уведомления о дате и месте проведения соответствующего заседания, а также ознакомление с обращением депутатов Совета Района или высшего должностного лица Республики Татарстан и с проектом решения Совета Района об удалении его в отставку;

2) предоставление ему возможности дать депутатам Совета Района объяснения по поводу обстоятельств, выдвигаемых в качестве основания для удаления в отставку.

12. В случае, если глава Района не согласен с решением Совета об удалении его в отставку, он вправе в письменном виде изложить свое особое мнение.

13. Решение Совета Района об удалении главы Района в отставку подлежит официальному опубликованию не позднее чем через пять дней со дня его принятия. В случае, если глава Района в письменном виде изложил свое особое мнение по вопросу удаления его в отставку, оно подлежит официальному опубликованию одновременно с указанным решением Совета Района.

14. В случае, если инициатива депутатов Совета Района или высшего должностного лица Республики Татарстан об удалении главы Района в отставку, отклонена Советом Района, вопрос об удалении главы Района в отставку может быть вынесен на повторное рассмотрение Совета Района не ранее чем через два месяца со дня проведения заседания Совета Района, на котором рассматривался указанный вопрос.

Статья 42. Заместитель Главы Района

1. По предложению Главы Района Советом Района из числа депутатов избирается заместитель Главы Района — заместитель председателя районного Совета.

2. Депутат Совета Района считается избранным заместителем Главы Района - заместителем председателя районного Совета, если за его избрание проголосовало более половины от численности присутствующих депутатов Совета Района.

3. Заместитель Главы Района - заместитель председателя районного Совета исполняет функции в соответствии с распределением обязанностей,

установленных Регламентом Совета Района, выполняет поручения Главы Района, а в случае его временного отсутствия (в связи с болезнью или отпуском) или невозможности выполнения им своих обязанностей либо досрочного прекращения полномочий осуществляет обязанности Главы Района.

4. Заместитель Главы Района - заместитель председателя районного Совета осуществляет свои полномочия на постоянной основе.

5. Полномочия заместителя Главы Района - заместителя председателя районного Совета прекращаются досрочно по основаниям, предусмотренным статьей 40 настоящего Устава.

6. Заместитель Главы Района - заместитель председателя районного Совета в любое время может быть также отозван с должности по решению Совета Района, принимаемому по инициативе Главы Района или по требованию группы депутатов в количестве не менее одной трети от установленной численности депутатов Совета Района. Решение об отзыве заместителя Главы Района принимается большинством голосов от численности присутствующих депутатов Совета Района.

Глава V. ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ РАЙОНА

Статья 43. Исполнительный комитет Района – исполнительно-распорядительный орган местного самоуправления Района

1. Исполнительный комитет Района является исполнительно-распорядительным органом местного самоуправления Района.

2. Официальное наименование Исполнительного комитета Района – «Исполнительный комитет Верхнеуслонского муниципального района».

3. Исполнительный комитет Района подотчетен и подконтролен Совету Района.

4. Исполнительный комитет Района имеет печать, бланки с изображением герба Района и со своим наименованием.

5. Расходы на обеспечение деятельности Исполнительного комитета Района предусматриваются в бюджете Района отдельной строкой в соответствии с классификацией расходов бюджетов Российской Федерации.

Статья 44. Структура Исполнительного комитета Района

1. Структура Исполнительного комитета утверждается Советом Района по представлению Руководителя Исполнительного комитета.

2. В структуру Исполнительного комитета Района входят Руководитель Исполнительного комитета, его заместители, отраслевые (функциональные) и (или) территориальные органы Исполнительного комитета.

3. Органы Исполнительного комитета Района действуют на основании положений, утверждаемых Советом Района.

4. Для оказания содействия в деятельности Исполнительного комитета Района, согласованного решения задач по решению вопросов местного значения, отнесенных к его компетенции, при Исполнительном комитете Района решением Руководителя Исполнительного комитета могут

образовываться координационные, экспертные и другие совещательные (консультативные) органы. Указанные органы в структуру Исполнительного комитета Района не входят. Работа в них осуществляется на общественных началах.

Статья 45. Полномочия Исполнительного комитета

Исполнительный комитет:

- 1) в области планирования, бюджета, финансов и учета:
  - обеспечивает разработку проекта бюджета Района, проектов планов и программ комплексного социально-экономического развития Района;
  - организует исполнение бюджета Района, выполнение планов и программ комплексного социально-экономического развития Района;
  - обеспечивает подготовку отчетов об исполнении бюджета Района, отчетов о выполнении планов и программ комплексного социально-экономического развития Района;
  - организует сбор статистических показателей, характеризующих состояние экономики и социальной сферы Района, и представление указанных данных органам государственной власти в порядке, установленном законодательством;
  - обеспечивает выравнивание уровней бюджетной обеспеченности поселений за счет средств бюджета Района;
- 2) в области управления муниципальной собственностью, взаимоотношений с предприятиями, учреждениями и организациями на территории Района в соответствии с установленным Советом Района порядком в пределах своих полномочий:
  - управляет имуществом, находящимся в муниципальной собственности Района, решает вопросы по созданию, приобретению, использованию, распоряжению и аренде объектов муниципальной собственности;
  - в случаях, определяемых решением Совета Района, подготавливает и вносит на согласование (утверждение) Совета Района предложения об отчуждении муниципального имущества, в том числе о его приватизации;
  - создает муниципальные предприятия и учреждения, определяет цели, условия и порядок их деятельности, утверждает их уставы, обеспечивает финансирование муниципальных учреждений, решает вопросы реорганизации и ликвидации муниципальных учреждений и предприятий, назначает на контрактной основе и освобождает от занимаемой должности их руководителей;
  - заключает с предприятиями, организациями, не находящимися в муниципальной собственности, договоры о сотрудничестве в экономическом и социальном развитии Района; содействует созданию на территории Района предприятий различных форм собственности в сфере обслуживания населения;
  - формирует, размещает муниципальный заказ, осуществляет контроль за исполнением муниципального заказа, выступает заказчиком работ для нужд Района с использованием предусмотренных для этого собственных материальных и финансовых средств Района;

3) в области территориального планирования, использования земли и других природных ресурсов, охраны окружающей природной среды:

- разрабатывает и вносит на утверждение Совета Района проекты документов территориального планирования Района, иной градостроительной документации Района и обеспечивает их реализацию;

- осуществляет ведение информационных систем обеспечения градостроительной деятельности, осуществляемой на территории Района;

- осуществляет планирование и организацию рационального использования и охраны земель, находящихся в муниципальной собственности Района;

- предоставляет и изымает, в том числе путем выкупа, в порядке, установленном законодательством, земельные участки на территории Района;

- информирует население об экологической обстановке, сообщает в соответствующие органы о действиях предприятий, учреждений, организаций, представляющих угрозу окружающей среде, нарушающих законодательство о природопользовании;

- организует мероприятия межпоселенческого характера по охране окружающей среды;

- организует утилизацию и переработку бытовых и промышленных отходов;

- создает, осуществляет развитие и обеспечение охраны лечебно-оздоровительных местностей и курортов местного значения на территории Района;

4) в области строительства, транспорта и связи:

- обеспечивает создание условий для жилищного строительства на территории Района;

- обеспечивает содержание и строительство автомобильных дорог общего пользования между населенными пунктами, мостов и иных транспортных инженерных сооружений вне границ населенных пунктов в границах Района, за исключением автомобильных дорог общего пользования, мостов и иных транспортных инженерных сооружений федерального и республиканского значения;

- создает условия для предоставления транспортных услуг населению и обеспечивает организацию транспортного обслуживания населения между поселениями в границах Района посредством создания муниципальных транспортных организаций или привлечения на договорных началах к транспортному обслуживанию населения частных и иных транспортных предприятий и организаций;

- утверждает или согласовывает маршруты, графики движения, места остановок общественного транспорта, обслуживающего население между населенными пунктами в границах Района;

- обеспечивает благоустройство мест, отведенных для остановок общественного транспорта вне границ населенных пунктов в границах Района;

- создает условия для обеспечения поселений услугами связи;

5) в области жилищно-коммунального, бытового, торгового и иного обслуживания:

- организует в границах Района электро- и газоснабжение поселений;

- создает условия для обеспечения поселений, входящих в состав Района, услугами общественного питания, торговли и бытового обслуживания;

- организует библиотечное обслуживание поселений (обеспечение услугами библиотечного коллектора);

- организует оказание ритуальных услуг и обеспечивает содержание межпоселенческих мест захоронения;

б) в сфере образования и здравоохранения:

- организует предоставление общедоступного и бесплатного начального общего, основного общего, среднего (полного) общего образования по основным общеобразовательным программам, за исключением полномочий по финансовому обеспечению образовательного процесса, отнесенных к полномочиям органов государственной власти Республики Татарстан;

- организует предоставление дополнительного образования и общедоступного бесплатного дошкольного образования на территории Района, а также организует отдых детей в каникулярное время;

- обеспечивает организацию оказания на территории Района скорой медицинской помощи (за исключением санитарно-авиационной), первичной медико-санитарной помощи в амбулаторно-поликлинических и больничных учреждениях, медицинской помощи женщинам в период беременности, во время и после родов;

7) в области охраны прав и свобод граждан, обеспечения законности, защиты населения и территории от чрезвычайных ситуаций:

- обеспечивает на территории Района соблюдение законов, актов органов государственной власти и местного самоуправления, охрану прав и свобод граждан;

- обжалует в установленном порядке, в том числе в суде или арбитражном суде, нарушающие права местного самоуправления акты органов государственной власти и государственных должностных лиц, предприятий, учреждений, организаций;

- обеспечивает организацию охраны общественного порядка муниципальной милицией в соответствии с федеральным законом;

- участвует в предупреждении и ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций в границах Района;

- организует и обеспечивает осуществление мероприятий по гражданской обороне, защите населения и территории Района от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера; обеспечивает создание местных резервов финансовых и материальных ресурсов для ликвидации чрезвычайных ситуаций;

- обеспечивает в пределах своих полномочий и в установленном порядке своевременное оповещение и информирование населения об угрозе возникновения или о возникновении чрезвычайных ситуаций;

- обеспечивает осуществление мероприятий по обеспечению безопасности людей на водных объектах, охране их жизни и здоровья;

- осуществляет опеку и попечительство;

- осуществляет организационное и материально-техническое обеспечение подготовки и проведения местного референдума, голосования по вопросам изменения границ Района, преобразования Района;

8) в сфере исполнения отдельных государственных полномочий, переданных органам местного самоуправления Района федеральными законами и законами Республики Татарстан:

- осуществляет отдельные государственные полномочия, переданные органам местного самоуправления Района, в соответствии с федеральными законами и законами Республики Татарстан;

- ведет учет и обеспечивает надлежащее использование материальных и финансовых средств, переданных для осуществления государственных полномочий;

- представляет отчеты об осуществлении переданных государственных полномочий в порядке, установленном соответствующими федеральными законами и законами Республики Татарстан;

- обеспечивает дополнительное использование материальных ресурсов и финансовых средств, находящихся в распоряжении органов местного самоуправления Района, для осуществления переданных им отдельных государственных полномочий, в соответствии с решениями Совета Района;

- органы местного самоуправления Района участвуют в осуществлении государственных полномочий, не переданных им в соответствии с федеральным законодательством, в случае принятия Советом Района решения о реализации права на участие в осуществлении указанных полномочий.

9) иные полномочия:

- обеспечивает формирование и содержание муниципального архива, включая хранение архивных фондов поселений;

- осуществляет в пределах своих полномочий международные и внешнеэкономические связи в соответствии с федеральными законами;

- осуществляет иные полномочия по вопросам местного значения Района, за исключением полномочий, отнесенных законодательством, настоящим Уставом, решениями Совета Района к компетенции Совета Района, Главы Района или иных органов местного самоуправления Района.

Статья 46. Руководитель Исполнительного комитета Района

1. Руководитель Исполнительного комитета Района не вправе заниматься другой оплачиваемой деятельностью, кроме преподавательской, научной и иной творческой деятельности. При этом преподавательская, научная и иная творческая деятельность не может финансироваться исключительно за счет средств иностранных государств, международных и иностранных организаций, иностранных граждан и лиц без гражданства, если иное не предусмотрено международным договором Российской Федерации или законодательством Российской Федерации. Руководитель Исполнительного Комитета не вправе входить в состав органов управления, попечительских или наблюдательных советов, иных органов иностранных некоммерческих неправительственных организаций и действующих на территории Российской Федерации их структурных подразделений, если иное не предусмотрено международным договором Российской Федерации или законодательством Российской Федерации.

Статья 47. Порядок назначения Руководителя Исполнительного комитета Района

1. Назначение Руководителя Исполнительного комитета Района проводится на конкурсной основе.

2. Условия контракта для Руководителя Исполнительного комитета Района утверждаются Советом Района. В случае передачи федеральным законом или законом Республики Татарстан органам местного самоуправления Района отдельных государственных полномочий в контракт в обязательном порядке включаются условия, установленные законом Республики Татарстан.

3. Кандидаты на должность Руководителя Исполнительного комитета Района должны иметь:

- высшее профессиональное образование по специальности "государственное и муниципальное управление" либо иное высшее профессиональное образование;

- стаж муниципальной службы на муниципальных должностях муниципальной службы соответствующей должностной группы или на приравненных к ним должностях государственной гражданской службы не менее двух лет, либо стаж работы по специальности не менее пяти лет;

- опыт управленческой деятельности на должностях руководителя или заместителя руководителя организации, или государственного органа, или органа местного самоуправления, или должностях руководителей их структурных подразделений не менее пяти лет;

- деловые качества и навыки в объеме, необходимом для исполнения должностных обязанностей Руководителя Исполнительного комитета, устанавливаемые решением Совета Района.

4. Конкурс на замещение должности Руководителя Исполнительного комитета Района проводится в порядке, установленном настоящим Уставом и решением Совета Района.

5. Условия конкурса, сведения о дате, времени и месте его проведения, проект контракта должны быть опубликованы в средствах массовой информации не позднее, чем за 20 дней до дня проведения конкурса.

6. Для проведения конкурса образуется конкурсная комиссия. Общее число членов конкурсной комиссии устанавливается Советом Района.

7. В муниципальном районе половина членов конкурсной комиссии назначается Советом района, а другая половина - Президентом Республики Татарстан.

8. Лицо назначается на должность Руководителя Исполнительного комитета Района Советом Района из числа кандидатов, представленных конкурсной комиссией по результатам конкурса.

9. Контракт с Руководителем Исполнительного комитета Района заключается Главой Района.

Статья 48. Срок полномочий Руководителя Исполнительного комитета Района

1. Контракт с Руководителем Исполнительного комитета Района заключается на срок полномочий Совета Района, принявшего решение о назначении лица на должность Руководителя Исполнительного комитета Района (до дня начала работы Совета Района нового созыва), но не менее чем на два года.

2. По истечении срока полномочий Совета Района Руководитель Исполнительного комитета Района продолжает осуществление своих полномочий до назначения в установленном порядке нового Руководителя Исполнительного комитета Района.

Статья 49. Полномочия Руководителя Исполнительного комитета

Руководитель Исполнительного комитета:

1) руководит деятельностью Исполнительного комитета Района на принципах единоначалия и несет персональную ответственность за выполнением Исполнительным комитетом Района входящих в его компетенцию полномочий;

2) представляет Исполнительный комитет Района в отношениях с Советом Района, Главой Района, иными органами местного самоуправления Района и других муниципальных образований, органами государственной власти, гражданами и организациями;

3) представляет на рассмотрение Совета Района проекты бюджета Района и отчеты о его исполнении;

4) представляет на рассмотрение Совета Района проекты планов и программ комплексного социально-экономического развития Района и отчеты об их исполнении;

5) вносит на утверждение Совета района проект структуры Исполнительного комитета района, утверждает структуру и штатное расписание муниципальных учреждений района;

6) назначает по согласованию с Главой Района и освобождает от должности заместителей Руководителя Исполнительного комитета, распределяет обязанности между ними, назначает на должность и освобождает от должности муниципальных служащих и иных работников Исполнительного комитета Района, осуществляет контроль за их деятельностью, применяет к ним меры поощрения и дисциплинарной ответственности;

7) распоряжается средствами Района в соответствии с утвержденным бюджетом в пределах своих полномочий;

8) осуществляет и (или) обеспечивает осуществление Исполнительным комитетом Района отдельных государственных полномочий, переданных органам местного самоуправления Района федеральными законами и законами Республики Татарстан, несет персональную ответственность за их исполнение; на основании и во исполнение соответствующих законов издает правовые акты по вопросам, связанным с осуществлением переданных государственных полномочий;

9) издает правовые акты по вопросам местного значения, отнесенным к компетенции Исполнительного комитета Района, а также правовые акты по вопросам организации работы Исполнительного комитета Района;

10) подконтролен и подотчетен Совету Района, представляет Совету района ежегодные отчеты о результатах своей деятельности и деятельности Исполнительного комитета, в том числе о решении вопросов, поставленных Советом Района;

11) регулярно информирует население о деятельности Исполнительного комитета Района, организует прием граждан работниками Исполнительного комитета Района, осуществляет не реже одного раза в месяц личный прием граждан, рассматривает предложения, заявления и жалобы граждан, принимает по ним решения;

12) принимает меры по обеспечению и защите интересов Района в государственных и иных органах, от имени Исполнительного комитета Района подает заявления в суд, выдает доверенности;

13) представляет на утверждение Совета Района проекты положений об органах Исполнительного комитета Района;

14) назначает на должность и освобождает от должности руководителей муниципальных учреждений;

15) осуществляет иные полномочия в соответствии с законодательством, настоящим Уставом, решениями Совета Района и заключенным контрактом.

Статья 50. Досрочное прекращение полномочий Руководителя Исполнительного комитета Района

1. Полномочия Руководителя Исполнительного комитета Района прекращаются досрочно в случае:

1) смерти;

2) отставки по собственному желанию;

3) расторжения контракта в соответствии с пунктом 2 настоящей статьи;

4) отрешения от должности в соответствии с действующим законодательством;

5) признания судом недееспособным или ограниченно дееспособным;

6) признания судом безвестно отсутствующим или объявления умершим;

7) вступления в отношении его в законную силу обвинительного приговора суда;

8) выезда за пределы Российской Федерации на постоянное место жительства;

9) прекращения гражданства Российской Федерации, прекращения гражданства иностранного государства - участника международного договора Российской Федерации, в соответствии с которым иностранный гражданин имеет право быть избранным в органы местного самоуправления Района, приобретения им гражданства иностранного государства либо получения им вида на жительство или иного документа, подтверждающего право на постоянное проживание гражданина Российской Федерации на

территории иностранного государства, не являющегося участником международного договора Российской Федерации, в соответствии с которым гражданин Российской Федерации, имеющий гражданство иностранного государства, имеет право быть избранным в органы местного самоуправления Района;

10) призыва на военную службу или направления на заменяющую ее альтернативную гражданскую службу;

11) преобразования Района, осуществляемого в соответствии с федеральным законодательством, а также в случае упразднения Района;

12) увеличения численности избирателей Района более чем на 25 процентов, произошедшего вследствие изменения границ Района;

2. Контракт с Руководителем Исполнительного комитета может быть расторгнут по соглашению сторон или в судебном порядке на основании заявления:

1) Совета Района или Главы Района в связи с нарушением условий контракта в части, касающейся решения вопросов местного значения, а также в связи с несоблюдением ограничений, установленных статьей 45 Устава;

2) Президента Республики Татарстан - в связи с нарушением условий контракта в части, касающейся осуществления отдельных государственных полномочий, переданных органам местного самоуправления Района федеральными законами и законами Республики Татарстан, а также в связи с несоблюдением ограничений, установленных статьей 45 Устава;

3) Руководителя Исполнительного комитета - в связи с нарушениями условий контракта органами местного самоуправления Района и (или) органами государственной власти Республики Татарстан.

Глава VI. ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СОВЕТА РАЙОНА, ГЛАВЫ РАЙОНА И ИСПОЛНИТЕЛЬНОГО КОМИТЕТА РАЙОНА

Статья 51. Основы взаимодействия Совета Района, Главы Района и Исполнительного комитета Района

1. В соответствии с разделением полномочий, установленным настоящим Уставом, Совет Района, Глава Района и Исполнительный комитет Района осуществляют свои полномочия самостоятельно.

2. Совет Района и Исполнительный комитет Района обязаны взаимодействовать в установленных законодательством, настоящим Уставом формах в целях эффективного управления процессами экономического и социального развития Района и в интересах его населения.

3. Совет Района и Исполнительный комитет Района направляют друг другу принятые правовые акты в семидневный срок со дня их подписания.

4. Совет Района, Глава Района вправе обратиться к Руководителю Исполнительного комитета Района с предложением о принятии, отмене, изменении или дополнении правовых актов Руководителя Исполнительного комитета Района, иных должностных лиц Исполнительного комитета Района, а также вправе обжаловать их в судебном порядке.

5. Руководитель Исполнительного комитета Района вправе обратиться в Совет Района, к Главе Района с предложением о принятии, отмене,

изменении или дополнении правовых актов Совета Района, Главы Района, а также вправе обжаловать их в судебном порядке.

6. Глава Района направляет Руководителю Исполнительного комитета Района планы работы Совета Района и проекты решений Совета Района в порядке, установленном Регламентом Совета Района.

7. На заседаниях Совета Района и его органов, заседаниях, проводимых Главой Района, вправе присутствовать с правом совещательного голоса Руководитель Исполнительного комитета Района, его заместители или уполномоченные ими лица. Должностные лица Исполнительного комитета Района при наличии письменного приглашения обязаны присутствовать на заседаниях Совета Района.

8. На заседаниях, проводимых Руководителем Исполнительного комитета Района вправе присутствовать Глава Района, депутаты Совета Района.

9. В целях эффективного управления процессами экономического и социального развития Района и в интересах его населения органы местного самоуправления Района наделены полномочиями по организации подготовки, переподготовки и повышения квалификации выборных должностных лиц местного самоуправления Района, членов выборных органов местного самоуправления Района, депутатов Совета Района, а также профессиональной подготовки, переподготовки и повышения квалификации муниципальных служащих и работников муниципальных учреждений.

Статья 52. Оценка эффективности деятельности органов местного самоуправления Района

1. Перечень показателей для оценки эффективности деятельности органов местного самоуправления Района утверждается в порядке, определяемом Президентом Российской Федерации.

2. Нормативными правовыми актами высшего должностного лица Республики Татарстан (руководителя высшего исполнительного органа государственной власти Республики Татарстан) может быть предусмотрено выделение за счет средств бюджета Республики Татарстан грантов Району в целях содействия достижению и (или) поощрения достижения наилучших значений показателей.

Статья 53. Разрешение споров между органами местного самоуправления Района

Споры между органами местного самоуправления Района по вопросам осуществления их полномочий разрешаются путем проведения согласительных процедур либо в судебном порядке.

Глава VII. ДРУГИЕ ОРГАНЫ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ И МУНИЦИПАЛЬНЫЕ ОРГАНЫ РАЙОНА

Статья 54. Контрольно-счетная Палата Района

1. Контрольно-счетная Палата Района является постоянно действующим, коллегиальным органом финансового контроля местного самоуправления Района.

Контрольно-счетная Палата подотчетна Совету Района.

2. Председатель Контрольно-счетной Палаты назначается Советом Района по предложению Главы Района сроком на пять лет. Председатель Контрольно-счетной Палаты осуществляет свои полномочия на постоянной основе.

3. Председатель Контрольно-счетной Палаты и аудиторы являются должностными лицами местного самоуправления Района. Председатель Контрольно-счетной Палаты осуществляет руководство деятельностью Контрольно-счетной Палаты и организует ее работу, представляет Контрольно-счетную Палату в органах государственной власти и органах местного самоуправления, подписывает отчеты, заключения и ответы Контрольно-счетной Палаты.

4. Контрольно-счетная Палата имеет печать, бланки с изображением герба Района и со своим наименованием.

5. Расходы на обеспечение деятельности Контрольно-счетной Палаты предусматривается в бюджете Района отдельной строкой в соответствии с классификацией расходов бюджетов Российской Федерации.

6. Контрольно-счетная Палата осуществляет свою деятельность в соответствии с законодательством, настоящим Уставом и Положением о Контрольно-счетной Палате, утверждаемым Советом Района.

Статья 55. Финансово-бюджетная Палата Района

1. Финансово-бюджетная Палата Района является постоянно действующим финансовым органом местного самоуправления, осуществляющим исполнение бюджета Района, составление проектов бюджета Района и отчета о его исполнении. Финансово-бюджетная Палата подотчетна Совету Района.

2. Председатель Финансово-бюджетной Палаты назначается на должность по результатам конкурса на замещение вакантной должности муниципальной службы распоряжением Главы района.

3. Председатель Финансово-бюджетной Палаты является должностным лицом местного самоуправления Района, осуществляет руководство деятельностью Финансово-бюджетной палаты и организует ее работу.

4. Финансово-бюджетная Палата имеет печать, бланки с изображением герба Района и со своим наименованием.

5. Расходы по обеспечению деятельности Финансово-бюджетной Палаты предусматриваются в бюджете Района отдельной строкой в

соответствии с классификацией расходов бюджетов Российской Федерации.

6. Финансово-бюджетная Палата осуществляет свою деятельность в соответствии с законодательством, настоящим Уставом и Положением о Финансово-бюджетной Палате, утверждаемым Советом Района.

Статья 56. Палата имущественных и земельных отношений Района

1. Палата имущественных и земельных отношений Района является постоянно действующим органом местного самоуправления Района, осуществляющим в пределах своих полномочий управление муниципальным имуществом, в том числе находящимися в собственности Района земельными участками, акциями, долями (вкладами) в уставных капиталах хозяйственных обществ. Палата имущественных и земельных отношений подотчетна Совету Района.

2. Председатель Палаты имущественных и земельных отношений назначается на должность по результатам конкурса на замещение вакантной должности муниципальной службы распоряжением Главы района.

3. Председатель Палаты имущественных и земельных отношений является должностным лицом местного самоуправления Района, осуществляет руководство деятельностью Палаты имущественных и земельных отношений и организует ее работу.

4. Палата имущественных и земельных отношений имеет печать, бланки с изображением герба Района и со своим наименованием.

5. Расходы по обеспечению деятельности Палаты имущественных и земельных отношений предусматриваются в бюджете Района отдельной строкой в соответствии с классификацией расходов бюджетов Российской Федерации.

6. Палата имущественных и земельных отношений осуществляет свою деятельность в соответствии с законодательством, настоящим Уставом и Положением о Палате имущественных и земельных отношений, утверждаемым Советом Района.

Статья 57. Избирательная комиссия Района

1. Избирательная комиссия Района является муниципальным органом Района, который не входит в структуру органов местного самоуправления, осуществление своих функций проводит в соответствии со ст. 28 Закона Республики Татарстан «О местном самоуправлении в Республике Татарстан».

2. Избирательная комиссия Района формируется в порядке и сроки, установленные федеральным законодательством, законодательством Республики Татарстан и Избирательным кодексом Республики Татарстан.

3. Финансовое обеспечение деятельности Избирательной комиссии Района предусматривается в бюджете Района отдельной строкой в соответствии с классификацией расходов бюджетов Российской Федерации.

4. Полномочия Избирательной комиссии Района, порядок и гарантии ее деятельности регулируются федеральными законами, законами Республики Татарстан, настоящим Уставом.

Статья 58. Гарантии осуществления полномочий депутата Района, члена выборного органа местного самоуправления Района, выборного должностного лица местного самоуправления Района

1. Гарантии осуществления полномочий депутата, члена выборного органа местного самоуправления Района, выборного должностного лица местного самоуправления устанавливаются Уставом Района в соответствии с федеральным законодательством и законодательством Республики Татарстан.

2. Лицу, замещающему муниципальную должность на постоянной основе, гарантируются:

1) условия работы, обеспечивающие исполнение должностных полномочий, в соответствии с муниципальными правовыми актами ;

2) право на прием в первоочередном порядке должностными лицами органов местного самоуправления, предприятий, учреждений и организаций независимо от форм собственности, полностью или частично финансируемых за счет средств бюджета Верхнеуслонского муниципального района, либо имеющих льготы по уплате налогов и обязательных платежей, либо имеющих в качестве учредителей органы местного самоуправления, расположенных на территории Верхнеуслонского муниципального района, в соответствии с законодательством;

3) право на беспрепятственный доступ к правовым актам, принятым органами местного самоуправления Верхнеуслонского муниципального района;

4) право на получение в установленном муниципальными правовыми актами Верхнеуслонского муниципального района порядке информации и материалов, необходимых для исполнения полномочий по вопросам местного значения, от находящихся на территории Района органов местного самоуправления, а в случаях, предусмотренных федеральным законодательством, - от организаций всех форм собственности, общественных объединений и их должностных лиц;

5) право на своевременное и в полном объеме получение денежного вознаграждения;

6) отдых, обеспечиваемый установлением нормальной продолжительности рабочего (служебного) времени, предоставлением выходных дней и нерабочих праздничных дней, а также ежегодных оплачиваемых основного и дополнительного отпусков;

7) медицинское обслуживание лица, замещающего муниципальную должность, и членов его семьи, в том числе после выхода лица, замещающего муниципальную должность, на пенсию;

8) обязательное государственное социальное страхование на случай заболевания или утраты трудоспособности в период замещения лицом муниципальной должности или после его прекращения, но наступивших в связи с исполнением им должностных обязанностей;

9) пенсионное обеспечение в порядке и на условиях, установленных настоящим Уставом, а также пенсионное обеспечение членов семьи лица, замещающего муниципальную должность, в случае его смерти, наступившей в связи с исполнением им должностных полномочий, в соответствии с федеральным законодательством;

10) защита лица, замещающего муниципальную должность, и членов его семьи от насилия, угроз и других неправомерных действий в связи с исполнением им должностных полномочий в случаях, порядке и на условиях, установленных федеральным законодательством и муниципальными правовыми актами Верхнеуслонского муниципального района;

11) возмещение расходов, связанных со служебными командировками;

12) транспортное обслуживание при осуществлении своих полномочий, а также компенсация за использование личного транспорта в служебных целях в зависимости от замещаемой должности в порядке, установленном муниципальными правовыми актами Верхнеуслонского муниципального района.

Лицу, замещающему муниципальную должность на постоянной основе предоставляются дополнительные социальные и иные гарантии в связи с прекращением полномочий депутата, члена выборного органа местного самоуправления, выборного должностного лица местного самоуправления в период достижения пенсионного возраста или потерявших трудоспособность в период осуществления ими полномочий в порядке, установленном представительным органом района. Такие гарантии, предусматривающие расходование средств местных бюджетов, не применяются в случае прекращения полномочий указанных лиц по основаниям, предусмотренным с несоблюдением ограничений, запретов, неисполнением обязанностей, установленных Федеральным законом от 25 декабря 2008 года № 273-ФЗ "О противодействии коррупции", Федеральным законом от 3 декабря 2012 года № 230-ФЗ "О контроле за соответствием расходов лиц, замещающих государственные должности, и иных лиц их доходам", Федеральным законом от 7 мая 2013 года № 79-ФЗ "О запрете отдельным категориям лиц открывать и иметь счета (вклады), хранить наличные денежные средства и ценности в иностранных банках, расположенных за пределами территории Российской Федерации, владеть и (или) пользоваться иностранными финансовыми инструментами".

3. Лицу, замещающему муниципальную должность на непостоянной основе, предоставляются гарантии, предусмотренные подпунктами 1-4 и 10 пункта 1 настоящей статьи, а также гарантируется компенсация расходов, связанных с замещением им муниципальной должности, в том числе расходов, связанных со служебными командировками в связи с замещением муниципальной должности, в порядке, установленном муниципальными правовыми актами Верхнеуслонского муниципального района.

4. Гарантии осуществления полномочий лицам, замещающим муниципальные должности, финансируются за счет средств бюджета Верхнеуслонского муниципального района.

Статья 59. Об органах местного самоуправления вновь образованных муниципальных образований Района.

Структура органов местного самоуправления Района в случае создания на межселенных территориях вновь образованного муниципального образования Района или в случае создания вновь образованного муниципального образования путем преобразования существующего муниципального образования определяется населением на местном референдуме или Решением Совета муниципального образования и закрепляется в уставе муниципального образования.

Проведение местного референдума по вопросу определения структуры органов местного самоуправления вновь образованного муниципального образования Района обеспечивают органы государственной власти Республики Татарстан при наличии соответствующей инициативы жителей вновь образованного муниципального образования.

Местный референдум по вопросу определения структуры органов местного самоуправления вновь образованного муниципального образования проводится в случае, если в течение одного месяца со дня вступления в силу закона Республики Татарстан об установлении границ соответствующего муниципального образования с инициативой о проведении местного референдума выступила группа жителей муниципального образования, обладающих избирательным правом, которая образована в порядке, установленном федеральным законом и законом Республики Татарстан о проведении местного референдума. Указанная группа должна организовать сбор подписей жителей муниципального образования, обладающих избирательным правом, в количестве не менее 3 процентов от их общей численности и представить подписные листы в Центральную избирательную комиссию Республики Татарстан в порядке и сроки, которые установлены федеральным законом и законом Республики Татарстан о проведении местного референдума. Центральная избирательная комиссия Республики Татарстан формирует избирательную комиссию муниципального образования, которая проверяет подлинность собранных подписей, назначает дату проведения местного референдума, а также осуществляет иные предусмотренные Федеральным законом "Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации", другими федеральными законами и законами Республики Татарстан полномочия избирательной комиссии муниципального образования по проведению местного референдума. Полномочия избирательной комиссии муниципального образования могут возлагаться на территориальную избирательную комиссию в соответствии с Федеральным законом от 12 июня 2002 года № 67-ФЗ "Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации". При отсутствии инициативы граждан о проведении местного референдума структура органов местного самоуправления определяется Решением Совета вновь образованного муниципального образования после его избрания.

Численность и срок полномочий депутатов Совета первого созыва вновь образованного муниципального образования, а также порядок

избрания, полномочия и срок полномочий первого главы данного муниципального образования в случае отсутствия инициативы граждан о проведении местного референдума устанавливаются законом Республики Татарстан.

Выборы в органы местного самоуправления вновь образованного муниципального образования должны быть проведены не позднее чем через шесть месяцев со дня его создания.

Центральная избирательная комиссия Республики Татарстан формирует избирательную комиссию вновь образованного муниципального образования, которая назначает выборы в представительный орган данного муниципального образования и осуществляет иные предусмотренные федеральным законодательством и законодательством Республики Татарстан полномочия избирательной комиссии муниципального образования по проведению выборов. Полномочия избирательной комиссии вновь образованного муниципального образования могут возлагаться на территориальную избирательную комиссию в соответствии с законодательством.

До формирования органов местного самоуправления вновь образованного муниципального образования полномочия по решению вопросов местного значения вновь образованного муниципального образования на соответствующих территориях в соответствии федеральным законодательством осуществляют органы местного самоуправления, которые на день создания вновь образованного муниципального образования осуществляли полномочия по решению вопросов местного значения на этих территориях.

Муниципальные правовые акты, принятые органами местного самоуправления, которые на день создания вновь образованного муниципального образования осуществляли полномочия по решению вопросов местного значения на соответствующих территориях, действуют в части, не противоречащей федеральным законам и иным нормативным правовым актам Российской Федерации, Конституции Республики Татарстан, законам и иным нормативным правовым актам Республики Татарстан, а также муниципальным правовым актам органов местного самоуправления вновь образованного муниципального образования.

Органы местного самоуправления вновь образованного муниципального образования в соответствии со своей компетенцией являются правопреемниками органов местного самоуправления, которые на день создания вновь образованного муниципального образования осуществляли полномочия по решению вопросов местного значения на соответствующей территории, в отношениях органами государственной власти Республики Татарстан, органами местного самоуправления, физическими и юридическими лицами. Вопросы правопреемства подлежат урегулированию муниципальными правовыми актами вновь образованного муниципального образования.

До урегулирования муниципальными правовыми актами вновь образованного муниципального образования вопросов правопреемства в отношении муниципальных образований, муниципальных учреждений, предприятий и организаций, ранее созданных органами местного самоуправления, которые на день создания вновь образованного

муниципального образования осуществляли полномочия по решению вопросов местного значения на соответствующей территории, или с их участием, соответствующие муниципальные образования, муниципальные учреждения, предприятия и организации продолжают осуществлять свою деятельность с сохранением их прежней организационно-правовой формы.

Глава VIII. ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВАЯ И ФИНАНСОВАЯ ОСНОВЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ И МУНИЦИПАЛЬНЫХ ОРГАНОВ РАЙОНА

Статья 60. Органы местного самоуправления и муниципальные органы Района, обладающие правами юридического лица

1. В соответствии с федеральным законом и настоящим Уставом правами юридического лица наделяются Совет Района и Исполнительный комитет Района, Финансово-бюджетная палата Района, Палата имущественных и земельных отношений Района.

2. Решением Совета Района правами юридического лица могут быть наделены Контрольно-счетная палата Района, Избирательная комиссия Района, а также в соответствии со структурой Исполнительного комитета Района его отдельные органы.

Статья 61. Органы местного самоуправления Района как юридические лица

1. От имени Района приобретать и осуществлять имущественные и иные права и обязанности, выступать в суде без доверенности может Руководитель Исполнительного комитета Района.

2. Глава Района приобретает и осуществляет имущественные и иные права и обязанности, выступает в суде без доверенности в связи с распоряжением средствами бюджета Района, направляемыми на обеспечение деятельности Совета Района, Главы Района, депутатов, а также с распоряжением муниципальным имуществом, закрепленным за Советом Района.

3. Органы местного самоуправления Района, наделенные правами юридического лица, являются муниципальными учреждениями, образуемыми для осуществления управленческих функций, и подлежат государственной регистрации в качестве юридических лиц в порядке, установленном федеральными законами.

Статья 62. Финансирование органов местного самоуправления Района

1. Финансирование расходов на содержание органов местного самоуправления Района осуществляется исключительно за счет собственных доходов бюджета Района.

2. В случаях предусмотренных законом, настоящим Уставом, решениями Совета Района расходы на обеспечение деятельности органов местного самоуправления Района предусматриваются в бюджете Района

отдельной строкой в соответствии с классификацией расходов бюджетов Российской Федерации.

Глава IX. СОЦИАЛЬНЫЕ И ИНЫЕ ГАРАНТИИ ГЛАВЫ РАЙОНА И ИНЫХ ЛИЦ, ЗАМЕЩАЮЩИХ МУНИЦИПАЛЬНЫЕ ДОЛЖНОСТИ РАЙОНА

Статья 63. Социальные и иные гарантии деятельности Главы Района и его заместителя, работающим на постоянной основе

1. Главе Района и его заместителю, работающим на постоянной основе, в соответствии с настоящим Уставом выплачивается ежемесячное денежное вознаграждение.

2. Размер ежемесячного денежного вознаграждения Главы Района и его заместителя устанавливается Советом Района.

3. Главе Района и его заместителю, работающим на постоянной основе, предоставляется ежегодный оплачиваемый отпуск продолжительностью 30 календарных дней и дополнительный отпуск согласно стажа работы с выплатой пособия на лечение, возмещаются командировочные расходы, производятся иные выплаты в соответствии с законодательством.

4. Срок полномочий Главы Района и его заместителя, работающим на постоянной основе, засчитывается им в общий и непрерывный трудовой стаж или срок службы, стаж работы по специальности в соответствии с законодательством.

5. Глава Района и его заместитель имеют право на пенсионное обеспечение за выслугу лет на условиях и в порядке, установленных для пенсионного обеспечения муниципальных служащих Района в соответствии с законодательством и настоящим Уставом.

6. Для осуществления своих полномочий Главе Района и его заместителю предоставляется служебное помещение, оборудованное мебелью и средствами связи, а также предоставляются иные гарантии их деятельности, устанавливаемые решением Совета Района.

Статья 64. Социальные и иные гарантии деятельности депутата Совета Района, иных должностных лиц

1. Депутату Совета Района, работающему на не освобожденной основе за время выполнения отдельных поручений Совета Района выплачивается денежная компенсация в размерах установленных Советом Района. Компенсация включает почасовую оплату, исчисляемую от размера средней заработной платы в Районе, а также оплату командировочных расходов в соответствии с законодательством.

2. Заместителю Главы Района, осуществляющему свои полномочия на освобожденной основе, при исполнении обязанностей Главы Района в случаях, предусмотренных настоящим Уставом, выплачивается вознаграждение в размере 90% ежемесячного денежного вознаграждения Главы Района.

3. Аудиторам Контрольно-счетной палаты Района и членам Избирательной комиссии Района за время участия в работе этих органов выплачивается денежная компенсация в соответствии с законодательством, решениями Совета Района.

Статья 65. Гарантии неприкосновенности Главы Района, депутатов Совета Района

1. Гарантии прав депутатов Совета Района, в том числе Главы Района при привлечении их к уголовной или административной ответственности, задержании, аресте, обыске, допросе, совершении в отношении них иных уголовно-процессуальных и административно-процессуальных действий, а также при проведении оперативно-розыскных мероприятий в отношении депутатов, занимаемого ими жилого и (или) служебного помещения, их багажа, личных и служебных транспортных средств, переписки, используемых ими средств связи, принадлежащих им документов устанавливаются федеральными законами.

2. В соответствии с федеральным законом депутат Совета Района, в том числе Глава района не может быть привлечен к уголовной или административной ответственности за высказанное мнение, позицию, выраженную при голосовании, и другие действия, соответствующие их статусу, в том числе по истечении срока его полномочий. Данное положение не распространяется на случаи, когда депутатом Совета Района были допущены публичные оскорбления, клевета или иные нарушения, ответственность за которые предусмотрена федеральным законом.

Глава X. ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ОРГАНОВ И ДОЛЖНОСТНЫХ ЛИЦ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ РАЙОНА

Статья 66. Ответственность органов и должностных лиц местного самоуправления Района

Органы и должностные лица местного самоуправления Района несут ответственность перед гражданами Района, государством, физическими и юридическими лицами в соответствии с федеральными законами.

Статья 67. Ответственность органов местного самоуправления, депутатов Совета Района перед гражданами Района

1. Ответственность органов местного самоуправления, депутатов Совета Района, в том числе Главы Района, перед гражданами Района наступает в результате утраты соответствующим депутатом доверия избравших его граждан Района.

2. Утративший доверие депутат Совета Района, в том числе Глава Района, как депутат Совета поселения может быть отозван избирателями соответствующего поселения в соответствии с настоящим Уставом и уставом поселения.

Статья 68. Ответственность органов и должностных лиц местного самоуправления Района перед государством

В соответствии с федеральным законом ответственность Совета Района, Главы Района, Руководителя Исполнительного комитета Района перед государством наступает на основании решения соответствующего суда в случае нарушения ими Конституции Российской Федерации, федеральных конституционных законов, федеральных законов, Конституции Республики Татарстан, законов Республики Татарстан и настоящего Устава, а также в случае ненадлежащего осуществления переданных органам местного самоуправления Района отдельных государственных полномочий.

Статья 69. Ответственность органов и должностных лиц местного самоуправления Района перед физическими и юридическими лицами

Ответственность органов и должностных лиц местного самоуправления Района перед физическими и юридическими лицами наступает в порядке, установленном федеральными законами.

Глава XI. МУНИЦИПАЛЬНЫЕ ПРАВОВЫЕ АКТЫ РАЙОНА

Статья 70. Система муниципальных правовых актов Района

1. В систему муниципальных правовых актов Района входят:

- 1) Устав Района;
- 2) правовые акты, принятые на местном референдуме;
- 3) нормативные и иные правовые акты Совета Района;
- 4) нормативные и иные правовые акты Главы Района, иных органов и должностных лиц местного самоуправления, предусмотренных настоящим Уставом.

2. Устав Района и оформленные в виде правовых актов решения, принятые на местном референдуме, являются актами высшей юридической силы в системе муниципальных правовых актов, имеют прямое действие и применяются на всей территории Района.

Иные муниципальные правовые акты не должны противоречить настоящему Уставу и правовым актам, принятым на местном референдуме.

3. Муниципальные правовые акты, принятые органами и должностными лицами местного самоуправления, подлежат обязательному исполнению на всей территории Района.

4. За неисполнение муниципальных правовых актов граждане, руководители организаций, должностные лица органов государственной власти и органов местного самоуправления несут ответственность в соответствии с федеральными законами и Кодексом Республики Татарстан об административных правонарушениях.

5. Муниципальные правовые акты Района не должны противоречить Конституции Российской Федерации, федеральным конституционным законам, федеральным законам и иным нормативным правовым актам Российской Федерации, а также Конституции Республики Татарстан, законам, иным нормативным правовым актам Республики Татарстан.

6. Муниципальные правовые акты могут быть отменены или их действие может быть приостановлено органами или должностными лицами местного самоуправления, принявшими (издавшими) соответствующий муниципальный правовой акт в случае упразднения таких органов или соответствующих должностей либо изменения перечня полномочий указанных органов или должностных лиц - органами местного самоуправления или должностными лицами местного самоуправления, к полномочиям которых на момент отмены или приостановления действия муниципального правового акта отнесено принятие (издание) соответствующего муниципального правового акта, а также, судом, в части, регулирующей осуществление органами местного самоуправления отдельных государственных полномочий, переданных им федеральными законами и законами Республики Татарстан, - соответственно уполномоченным органом государственной власти Российской Федерации либо уполномоченным органом государственной власти Республики Татарстан.

Признание по решению суда закона Республики Татарстан об установлении статуса Района недействующим до вступления в силу нового закона Республики Татарстан об установлении статуса Района не может являться основанием для признания в судебном порядке недействующими муниципальных правовых актов Района, принятых до вступления решения суда в законную силу, или для отмены данных муниципальных правовых актов.

Действие муниципального правового акта, не имеющего нормативного характера, незамедлительно приостанавливается принявшим (издавшим) его органом местного самоуправления или должностным лицом местного самоуправления в случае получения соответствующего предписания Уполномоченного при Президенте Российской Федерации по защите прав предпринимателей, выданного в соответствии с законодательством Российской Федерации об уполномоченных по защите прав предпринимателей. Об исполнении полученного предписания Исполнительный комитет муниципального района или должностные лица местного самоуправления района обязаны сообщить Уполномоченному при Президенте Российской Федерации по защите прав предпринимателей в трехдневный срок, а Совет района- не позднее трех дней со дня принятия ими решения.

Статья 71. Решения, принятые путем прямого волеизъявления граждан

1. Решение вопросов местного значения непосредственно жителями Района осуществляется путем прямого волеизъявления граждан, выраженного на местном референдуме.

2. Если для реализации решения, принятого путем прямого волеизъявления жителей Района, дополнительно требуется принятие (издание) муниципального правового акта, орган местного самоуправления или должностное лицо местного самоуправления Района, в компетенцию которых входит принятие (издание) указанного акта, обязаны в течение 15 дней со дня вступления в силу решения, принятого на референдуме, определить срок подготовки и (или) принятия соответствующего

муниципального правового акта. Указанный срок не может превышать три месяца.

3. Нарушение срока издания муниципального правового акта, необходимого для реализации решения, принятого путем прямого волеизъявления граждан, является основанием для отзыва Главы Района, досрочного прекращения полномочий Руководителя Исполнительного комитета Района, осуществляемых на основе контракта или досрочного прекращения полномочий Совета Района.

Статья 72. Виды муниципальных правовых актов, принимаемых органами и должностными лицами местного самоуправления Района

1. Органы и должностные лица местного самоуправления Района во исполнение возложенных на них полномочий издают следующие муниципальные правовые акты:

- 1) Совет Района – решения Совета Района;
- 2) Глава Района – постановления и распоряжения Главы Района;
- 3) Руководитель Исполнительного комитета Района – постановления и распоряжения Руководителя Исполнительного комитета Района.

2. Другие должностные лица местного самоуправления Района издают распоряжения и приказы в пределах своих полномочий, установленных настоящим Уставом, иными муниципальными правовыми актами, определяющими их статус.

Статья 73. Подготовка муниципальных правовых актов

1. Проекты муниципальных правовых актов могут вноситься Главой Района, депутатами Совета Района, Руководителем Исполнительного комитета Района, прокурором района, органами территориального общественного самоуправления, инициативными группами граждан, а также Контрольно-счетной палатой Района, Финансово-бюджетной палатой Района и Палатой имущественных и земельных отношений Района по вопросам их ведения.

2. Порядок внесения проектов муниципальных правовых актов, перечень и форма прилагаемых к ним документов устанавливаются нормативным правовым актом органа местного самоуправления или должностного лица местного самоуправления, на рассмотрение которых вносятся указанные проекты.

Статья 74. Правовые акты Совета Района

1. Совет Района по вопросам, отнесенным к его компетенции, принимает решения, устанавливающие правила, обязательные для исполнения на территории Района, решение об удалении Главы Района в отставку, а также Регламент Совета Района и другие решения по вопросам организации деятельности Совета Района и по другим вопросам, отнесенным к его компетенции федеральными законами, законами Республики Татарстан, Уставом Района

2. Решения Совета Района принимаются большинством голосов от числа присутствующих депутатов Совета Района за исключением случаев, установленных законодательством, настоящим Уставом.

3. Решения Совета, предусматривающие установление, изменение и отмену местных налогов и сборов, осуществление расходов из средств бюджета Района, могут быть внесены на рассмотрение Совета Района только по инициативе Руководителя Исполнительного комитета Района или при наличии его заключения. Указанное заключение представляется в Совет Района в тридцатидневный срок со дня представления проекта решения в Исполнительный комитет Района.

4. Решения Совета Района подписываются Главой Района в трехдневный срок со дня их принятия и опубликовываются (обнародуются) им в порядке, установленном настоящим Уставом.

Статья 75. Правовые акты Главы Района

Глава Района в пределах своих полномочий, установленных законодательством, настоящим Уставом, решениями Совета Района, издает правовые акты по вопросам организации деятельности аппарата Совета Района, Главы Района, подписывает постановления и распоряжения Главы Района.

Статья 76. Правовые акты Руководителя Исполнительного комитета Района

Руководитель Исполнительного комитета в пределах полномочий Исполнительного комитета Района, установленных законодательством, настоящим Уставом и решениями Совета Района, издает постановления по вопросам местного значения и вопросам, связанным с осуществлением отдельных государственных полномочий, переданных органам местного самоуправления Района федеральными законами и законами Республики Татарстан, а также распоряжения по вопросам организации работы Исполнительного комитета Района.

Статья 77. Порядок опубликования и вступления в силу муниципальных нормативных правовых актов.

1. Решения Совета района вступают в силу по истечении 10 дней со дня их подписания Главой Района, если иное не определено самим решением.

Правовые акты Совета Района о налогах и сборах вступают в силу в соответствии с Налоговым кодексом Российской Федерации.

Решения Совета Района о принятии Устава Района или внесении изменений и дополнений в настоящий Устав вступают в силу в порядке, установленном федеральным законом, настоящим Уставом.

2. Правовые акты Главы Района, Руководителя Исполнительного комитета Района, иных должностных лиц местного самоуправления вступают в силу со дня их подписания, если иное не установлено самими актами.

3. Муниципальные правовые акты, затрагивающие права, свободы и обязанности человека и гражданина, вступают в силу после их официального опубликования (обнародования).

4. Каждый муниципальный правовой акт должен содержать его реквизиты: наименование, дату его подписания (для правовых актов, принятых Советом Района- также дату его принятия Советом Района), регистрационный номер, наименование должностного лица, подписавшего правовой акт.

5. Решения Совета Района о бюджете района, об отчете, о его исполнении, об установлении местных налогов и сборов, Регламент Совета Района, иные нормативные правовые акты, принятые Советом Района, Главой Района, Руководителем Исполнительного комитета Района должны быть официально опубликованы (обнародованы) в семидневный срок со дня их подписания, за исключением муниципальных правовых актов или их отдельных положений, содержащих сведения, распространение которых ограничено федеральным законом.

6. Обязательному официальному опубликованию (обнародованию) подлежат также ненормативные правовые акты о назначении местного референдума, по вопросу изменения границ, преобразования Района, избрания Главы Района и его заместителя, назначении Руководителя Исполнительного комитета Района и его заместителей и иные акты в соответствии с законодательством.

7. Ненормативные муниципальные правовые акты, официальное опубликование (обнародование) которых в соответствии с законодательством или настоящим Уставом не является обязательным, могут быть опубликованы (обнародованы) по решению издавших их органов или должностных лиц местного самоуправления Района.

8. При опубликовании (обнародовании) указываются реквизиты муниципального правового акта.

9. Официальное опубликование (обнародование) муниципальных нормативных и ненормативных правовых актов осуществляется посредством опубликования текста правового акта в районной газете «Волжская новь», либо размещения текста правового акта на официальном портале правовой информации Республики Татарстан в десятидневный срок со дня их принятия.

Помимо официального опубликования (обнародования) муниципальные нормативные и ненормативные правовые акты могут быть размещены на официальном сайте Верхнеуслонского муниципального района на Портале муниципальных образований Республики Татарстан

10. При опубликовании муниципального правового акта должны быть указаны дата выхода печатного средства массовой информации.

Муниципальные нормативные правовые акты, затрагивающие права, свободы и обязанности человека и гражданина, устанавливающие правовой статус органов местного самоуправления, муниципальных предприятий и учреждений, в том числе оформленные в виде правовых актов решения, принятые на местном референдуме Района направляются Главой Района в Министерство юстиции Республики Татарстан для включения в регистр нормативных правовых актов Республики Татарстан.

Глава XII. МУНИЦИПАЛЬНАЯ СЛУЖБА РАЙОНА

Статья 78. Муниципальная служба Района.

1. Муниципальная служба Района – профессиональная деятельность граждан, которая осуществляется на постоянной основе на должностях муниципальной службы Района, замещаемых путем заключения трудового договора (контракта).

2. Нанимателем для муниципального служащего являются органы местного самоуправления Района, от имени которых полномочия нанимателя осуществляют представители нанимателя (работодатели).

3. Представителем нанимателя (работодателем) может быть Глава Района, руководитель Исполнительного комитета Района, руководитель иного органа местного самоуправления Района или иное лицо, уполномоченное исполнять обязанности представителя нанимателя (работодателя).

Статья 79. Должности муниципальной службы Района.

1. Должность муниципальной службы Района – должность в органе местного самоуправления Района, иных муниципальных органах Района, которые образуются в соответствии с Уставом Района, с установленным кругом обязанностей по обеспечению исполнения полномочий органа местного самоуправления Района, иных муниципальных органов Района или лица, замещающего муниципальную должность.

2. Должности муниципальной службы Района устанавливаются муниципальными правовыми актами Района в соответствии с реестром должностей муниципальной службы Республики Татарстан.

3. При составлении и утверждении штатного расписания органа местного самоуправления Района, аппарата Избирательной комиссии Района используются наименования должностей муниципальной службы, предусмотренные реестром должностей муниципальной службы в Республике Татарстан.

Статья 80. Классификация должностей муниципальной службы Района.

1. Должности муниципальной службы Района подразделяются на следующие группы:

- 1) высшие должности муниципальной службы;
- 2) главные должности муниципальной службы;
- 3) ведущие должности муниципальной службы;
- 4) старшие должности муниципальной службы;
- 5) младшие должности муниципальной службы;

2. Соотношение должностей муниципальной службы и должностей государственной гражданской службы Республики Татарстан с учетом квалификационных требований к соответствующим должностям муниципальной службы и должностям государственной гражданской службы

Республики Татарстан устанавливается законодательством Республики Татарстан».

Статья 81. Классные чины муниципальных служащих Района.

1. Классные чины присваиваются муниципальным служащим Района и указывают на соответствие уровня профессиональной подготовки муниципальных служащих квалификационным требованиям для замещения должностей муниципальной службы.

2. Муниципальным служащим Района присваиваются следующие классные чины:

замещающим высшие должности муниципальной службы - действительный муниципальный советник 1, 2 или 3-го класса;

замещающим главные должности муниципальной службы - муниципальный советник 1, 2 или 3-го класса;

замещающим ведущие должности муниципальной службы - советник муниципальной службы 1, 2 или 3-го класса;

замещающим старшие должности муниципальной службы - референт муниципальной службы 1, 2 или 3-го класса;

замещающим младшие должности муниципальной службы - секретарь муниципальной службы 1, 2 или 3-го класса.

3. Отнесение должностей муниципальной службы к вышеуказанным группам осуществляется в соответствии с Реестром должностей муниципальной службы.

4. Порядок присвоения классных чинов муниципальным служащим и их сохранения при переводе муниципальных служащих на иные должности муниципальной службы и при увольнении с муниципальной службы осуществляется в соответствии с действующим законодательством.

Статья 82. Муниципальный служащий Района.

1. Муниципальным служащим Района является гражданин, исполняющий в порядке, определенном муниципальными правовыми актами Района в соответствии с федеральными законами и законами Республики Татарстан, обязанности по должности муниципальной службы Района за денежное содержание, выплачиваемое за счет средств бюджета Района;

2. Лица, исполняющие обязанности по техническому обеспечению деятельности органов местного самоуправления Района, и других муниципальных органов Района, не замещают должности муниципальной службы Района и не являются муниципальными служащими.

Статья 83. Порядок поступления на муниципальную службу Района, ее прохождения и прекращения.

1. Поступление на муниципальную службу Района осуществляется в соответствии с законодательством Российской Федерации о труде с учетом особенностей, предусмотренных Федеральным законом и Законом Республики Татарстан «О муниципальной службе»

2. Порядок прохождения муниципальной службы, управление муниципальной службой, требования к должностям муниципальной службы, запреты, связанные с муниципальной службой, определяются Положением о муниципальной службе Района в соответствии с действующим законодательством.

3. Гражданин не может быть принят на муниципальную службу, а также находиться на муниципальной службе в случае осуждения его к наказанию, исключающему возможность исполнения должностных обязанностей по должности муниципальной службы, по приговору суда, вступившему в законную силу.

4. Определение общей продолжительности муниципальной службы и порядок исчисления стажа муниципальной службы и зачет в него иных периодов трудовой деятельности устанавливается Положением о муниципальной службе Района и действующим законодательством.

5. Помимо оснований, предусмотренных законодательством Российской Федерации о труде, увольнение муниципального служащего может быть осуществлено также по инициативе представителя нанимателя (работодателя) по основаниям, предусмотренным Положением о муниципальной службе Района и действующим законодательством.

6. Выход на пенсию муниципального служащего Района осуществляется в порядке, установленном действующим законодательством. Предельный возраст для нахождения на должности муниципальной службы - 65 лет. Допускается продление срока нахождения на муниципальной службе Района муниципальных служащих, достигших предельного возраста, установленного для замещения должности муниципальной службы муниципальной службы Района. Однократное продление срока нахождения на муниципальной службе Района муниципального служащего допускается не более чем на один год.

Статья 84. Права и обязанности муниципального служащего Района

1. Права и обязанности муниципального служащего Района устанавливаются нормативными правовыми актами органов местного самоуправления Района в соответствии с действующим законодательством.

Статья 85. Ограничения, связанные с муниципальной службой Района.

1. Ограничения, связанные с муниципальной службой Района устанавливаются нормативными правовыми актами органов местного самоуправления Района в соответствии с действующим законодательством.

Статья 86. Поощрение муниципального служащего Района.

1. За успешное и добросовестное исполнение муниципальным служащим Района своих должностных обязанностей, продолжительную и безупречную службу, выполнение заданий особой важности и сложности к муниципальным служащим Района применяются поощрения.

2. Виды поощрения муниципального служащего Района и порядок его применения устанавливаются муниципальными правовыми актами Района в соответствии с действующим законодательством.

3. Порядок и условия награждения муниципального служащего Района Почетной грамотой Совета Района, устанавливаются решением Совета Района.

Статья 87. Дисциплинарная ответственность муниципального служащего Района.

1. За совершение дисциплинарного проступка - неисполнение или ненадлежащее исполнение муниципальным служащим Района по его вине возложенных на него служебных обязанностей - представитель нанимателя (работодатель) имеет право применить следующие дисциплинарные взыскания:

1) замечание;

2) выговор;

3) увольнение с муниципальной службы Района по соответствующим основаниям.

2. Муниципальный служащий Района, допустивший дисциплинарный проступок, может быть временно (но не более чем на один месяц), до решения вопроса о его дисциплинарной ответственности, отстранен от исполнения должностных обязанностей с сохранением денежного содержания. Отстранение муниципального служащего Района от исполнения должностных обязанностей в этом случае производится муниципальным правовым актом Района.

3. Порядок применения и снятия дисциплинарных взысканий определяется трудовым законодательством.

Статья 88. Гарантии, предоставляемые муниципальному служащему Района.

1. При осуществлении своих служебных обязанностей муниципальному служащему Района предоставляются гарантии, предусмотренные действующим законодательством.

2. Муниципальному служащему Района предоставляются также иные гарантии, установленные законодательством Российской Федерации о труде для работников и в случае их увольнения в связи с ликвидацией организации, сокращением численности или штата работников.

3. Положением о муниципальной службе Района могут быть предусмотрены дополнительные гарантии для муниципального служащего Района.

4. В области пенсионного обеспечения на муниципального служащего Района в полном объеме распространяются права государственного гражданского служащего, установленные действующим законодательством.

5. Определение размера государственной пенсии муниципального служащего Района осуществляется в соответствии с установленным законом субъекта Российской Федерации соотношением должностей муниципальной службы Района и должностей государственной гражданской службы Республики Татарстан. Максимальный размер государственной пенсии

муниципального служащего Района не может превышать максимальный размер государственной пенсии государственного гражданского служащего Республики Татарстан по соответствующей должности государственной гражданской службы Республики Татарстан.

6. В случае смерти муниципального служащего Района, связанной с исполнением им должностных обязанностей, в том числе наступившей после увольнения его с муниципальной службы Района, члены семьи умершего имеют право на получение пенсии по случаю потери кормильца в порядке, определяемом действующим законодательством.

Статья 89. Оплата труда муниципального служащего Района

1. Оплата труда муниципального служащего Района производится в виде денежного содержания, которое состоит из должностного оклада муниципального служащего в соответствии с замещаемой им должностью муниципальной службы, а также из ежемесячных и иных дополнительных выплат, определяемых законодательством Республики Татарстан.

2. Размер должностного оклада, а также размер ежемесячных и иных дополнительных выплат и порядок их осуществления определяются нормативно-правовыми актами Района самостоятельно, если иное не установлено действующим законодательством.

3. Размер ежемесячного должностного оклада ежегодно увеличивается (индексируется) в соответствии с решением Совета Района о бюджете Района на соответствующий год с учетом уровня инфляции (потребительских цен) в соответствии с действующим законодательством.

4. Размер оплаты труда муниципальных служащих Района устанавливается в соответствии с предельными нормативами, предусмотренными законодательством Республики Татарстан.

Глава XIII. ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОСНОВА РАЙОНА

Статья 90. Экономическая основа Района

Экономическую основу Района составляют находящееся в муниципальной собственности Района имущество, средства бюджета Района, а также имущественные права Района.

Статья 91. Муниципальное имущество района.

1. В собственности муниципальных образований может находиться:

1) имущество, предназначенное для решения вопросов местного значения;

2) имущество, предназначенное для осуществления отдельных государственных полномочий, переданных органам местного самоуправления, в случаях, установленных федеральными законами и законами Республики Татарстан, а также имущество, предназначенное для осуществления отдельных полномочий органов местного самоуправления, переданных им в порядке, предусмотренном пунктом 3 статьи 6 настоящего Устава;

3) имущество, предназначенное для обеспечения деятельности органов местного самоуправления и должностных лиц местного самоуправления, муниципальных служащих, работников муниципальных предприятий и учреждений в соответствии с Решениями Совета района;

4) имущество, необходимое для решения вопросов, право решения которых предоставлено органам местного самоуправления федеральными законами и которые не отнесены к вопросам местного значения;

5) иное имущество в соответствии с федеральными законами.

Статья 92. Владение, пользование и распоряжение муниципальным имуществом Района

1. Органы местного самоуправления Района от имени Района с учетом разграничения полномочий, установленного настоящим Уставом, самостоятельно владеют, пользуются и распоряжаются муниципальным имуществом в соответствии с Конституцией Российской Федерации, федеральными законами и принимаемыми в соответствии с ними нормативными правовыми актами органов местного самоуправления Района.

2. Органы местного самоуправления Района вправе передавать муниципальное имущество во временное или в постоянное пользование физическим и юридическим лицам, органам государственной власти Российской Федерации, и органам местного самоуправления иных муниципальных образований, отчуждать, совершать иные сделки в соответствии с федеральными законами.

3. Органы местного самоуправления Района ведут реестры муниципального имущества в порядке, установленном уполномоченным Правительством Российской Федерации федеральным органом исполнительной власти.

Статья 93. Порядок и условия приватизации муниципальной собственности Района

1. Порядок и условия приватизации муниципального имущества определяются решениями Совета Района в соответствии с федеральными законами.

2. Доходы от использования и приватизации муниципального имущества поступают в бюджет Района.

Статья 94. Муниципальные предприятия, учреждения и хозяйственные общества

1. Органы местного самоуправления Района в пределах своих полномочий, установленных настоящим Уставом, вправе создавать, реорганизовывать и ликвидировать муниципальные предприятия и учреждения, участвовать в создании хозяйственных обществ, в том числе межмуниципальных, необходимых для осуществления полномочий по решению вопросов местного значения.

2. Органы местного самоуправления Района от имени Района субсидиарно отвечают по обязательствам муниципальных учреждений и

обеспечивают их исполнение в порядке, установленном федеральным законом.

Статья 95. Отношения органов местного самоуправления Района с предприятиями, учреждениями и организациями, не находящимися в муниципальной собственности

Отношения органов местного самоуправления Района с предприятиями, учреждениями, организациями, не находящимися в муниципальной собственности, а также с физическими лицами строятся на договорной основе, если иное не установлено федеральным законом, законом Республики Татарстан.

Глава XIV. ФИНАНСОВАЯ ОСНОВА РАЙОНА

Статья 96. Бюджет Района

1. Район имеет собственный бюджет.
2. Бюджет Района разрабатывается и утверждается в форме муниципального правового акта Совета Района.
3. В бюджете Района отдельно предусматриваются доходы, направляемые на осуществление полномочий органов местного самоуправления по решению вопросов местного значения Района, и субвенции, предоставленные для обеспечения осуществления органами местного самоуправления Района отдельных государственных полномочий, переданных им федеральными законами и законами Республики Татарстан, а также осуществляемые за счет указанных доходов и субвенций соответствующие расходы бюджета Района.
4. Органы местного самоуправления Района в порядке, установленном федеральными законами и принимаемыми в соответствии с ними иными нормативными правовыми актами Российской Федерации, представляют в федеральные органы государственной власти и (или) органы государственной власти Республики Татарстан отчеты об исполнении бюджета Района.

Статья 97. Бюджетный процесс в Районе.

1. Формирование, утверждение, исполнение бюджета Района и контроль за его исполнением осуществляются органами местного самоуправления Района самостоятельно. Порядок формирования, утверждения и исполнения бюджета Района определяется Бюджетным кодексом Российской Федерации, федеральными законами и принятыми в соответствии с ними Бюджетным кодексом Республики Татарстан и законами Республики Татарстан.
2. Проект бюджета Района, решение Совета Района об утверждении бюджета Района, годовой отчет о его исполнении, ежеквартальные сведения о ходе исполнения бюджета Района и о численности муниципальных служащих органов местного самоуправления, работников муниципальных учреждений с указанием фактических затрат на их денежное содержание подлежат официальному опубликованию.

3. Муниципальные правовые акты Совета Района о внесении изменений в муниципальные правовые акты о местных налогах, муниципальные правовые акты Совета Района, регулирующие бюджетные правоотношения, приводящие к изменению доходов бюджетов бюджетной системы Российской Федерации, вступающие в силу в очередном финансовом году и плановом периоде, должны быть приняты не позднее 10 дней до дня внесения в Совет района проекта решения о местном бюджете на очередной финансовый год и плановый период.

4. Проект бюджета Района составляется и утверждается сроком на три года (очередной финансовый год, и плановый период).

5. Проект бюджета Района на очередной финансовый год и плановый период составляется на основе прогноза социально-экономического развития Района в целях финансового обеспечения расходных обязательств Района.

6. Проект бюджета Района на очередной финансовый год и плановый период составляется в порядке и сроки, установленные Исполнительным комитетом Района, в соответствии с Бюджетным кодексом Российской Федерации и принятыми с соблюдением его требований Бюджетным кодексом Республики Татарстан и настоящим Уставом.

7. Составление проекта бюджета района на очередной финансовый год и плановый период основывается на:

- положениях послания Президента Российской Федерации Федеральному Собранию Российской Федерации, определяющих бюджетную политику (требования к бюджетной политике) в Российской Федерации;

- основных направлениях бюджетной политики и основных направлениях налоговой политики;

- основных направлениях таможенно-тарифной политики Российской Федерации;

- прогнозе социально-экономического развития;

- бюджетном прогнозе (проекте бюджетного прогноза, проекте изменений бюджетного прогноза) на долгосрочный период;

муниципальных программах (проектах муниципальных программ, проектах изменений указанных программ).

8. В решении о бюджете Района на очередной финансовый год и плановый период должны содержаться основные характеристики бюджета, к которым относятся общий объем доходов бюджета, общий объем расходов, дефицит бюджета, а также иные показатели, установленные Бюджетным кодексом Российской Федерации, законами Республики Татарстан, муниципальными правовыми актами Совета Района (кроме решения о бюджете).

9. В решении о бюджете Района на очередной финансовый год и плановый период должны содержаться нормативы распределения доходов между бюджетами поселений в случае, если они не установлены Бюджетным кодексом Российской Федерации, законом Республики Татарстан о бюджете Республики Татарстан, законами Республики Татарстан и муниципальными правовыми актами, принятыми в соответствии с Бюджетным кодексом Российской Федерации; а также прогнозируемые объемы доходов бюджета Района по группам, подгруппам и статьям кода вида доходов.

10. Решением о бюджете Района утверждаются:

- перечень главных администраторов доходов бюджета Района;
- перечень главных администраторов источников финансирования дефицита бюджета Района;
- распределение бюджетных ассигнований по разделам и подразделам, целевым статьям, группам видов расходов классификации расходов бюджетов на очередной финансовый год и плановый период;
- ведомственная структура расходов бюджета на очередной финансовый год и плановый период;
- общий объем бюджетных ассигнований, направляемых на исполнение публичных нормативных обязательств;
- объем межбюджетных трансфертов, получаемых из других бюджетов и (или) предоставляемых другим бюджетам бюджетной системы Российской Федерации в очередном финансовом году и плановом периоде;
- общий объем условно утверждаемых (утвержденных) расходов бюджета Района на первый год планового периода в объеме не менее 2,5 процента общего объема расходов бюджета Района (без учета расходов бюджета, предусмотренных за счет межбюджетных трансфертов из других бюджетов бюджетной системы Российской Федерации, имеющих целевое назначение), на второй год планового периода в объеме не менее 5 процентов общего объема расходов бюджета Района (без учета расходов бюджета, предусмотренных за счет межбюджетных трансфертов из других бюджетов бюджетной системы Российской Федерации, имеющих целевое назначение);
- источники финансирования дефицита бюджета Района на очередной финансовый год и плановый период;
- верхний предел муниципального внутреннего долга по состоянию на 1 января года, следующего за очередным финансовым годом и каждым годом планового периода, с указанием, в том числе верхнего предела долга по муниципальным гарантиям;
- иные показатели бюджета Района, установленные соответственно Бюджетным кодексом Российской Федерации, и принятые в соответствии с ним Бюджетным кодексом Республики Татарстан муниципальными правовыми актами Совета Района.

11. Проект решения о бюджете Района на очередной финансовый год и плановый период утверждается путем изменения параметров планового периода утвержденного бюджета и добавления к ним параметров второго года планового периода проекта бюджета.

Проект решения о бюджете Района на очередной финансовый год и плановый период уточняет показатели утвержденного бюджета планового периода и утверждает показатели второго года планового периода составляемого бюджета.

Уточнение параметров планового периода утверждаемого бюджета Района предусматривает:

1) утверждение уточнений показателей, являющихся предметом рассмотрения проекта решения о бюджете Района на очередной финансовый год и плановый период;

2) утверждение увеличения или сокращения утвержденных показателей ведомственной структуры расходов бюджета Района либо включение в нее

бюджетных ассигнований по дополнительным целевым статьями (или) группам видов расходов бюджета Района.

12. Одновременно с проектом решения о бюджете Района на очередной финансовый год и плановый период в Совет Района представляются:

- основные направления бюджетной политики Района и налоговой политики Района на очередной финансовый год и плановый период;
- предварительные итоги социально-экономического развития Района за истекший период текущего финансового года и ожидаемые итоги социально-экономического развития Района за текущий финансовый год;
- прогноз социально-экономического развития Района на очередной финансовый год и плановый период;
- прогноз основных характеристик (общий объем доходов, общий объем расходов, дефицита бюджета) консолидированного бюджета Района на очередной финансовый год и плановый период;
- пояснительная записка к проекту бюджета Района;
- методики (проекты методик) и расчеты распределения межбюджетных трансфертов;
- верхний предел муниципального долга на конец очередного финансового года и конец каждого года планового периода;
- проект программы предоставления бюджетных кредитов на очередной финансовый год и плановый период;
- оценка ожидаемого исполнения бюджета на текущий финансовый год;
- предложенные представительными органами Района, органами судебной системы, органами муниципального финансового контроля, созданными представительными органами Района, проекты бюджетных смет указанных органов, представляемые в случае возникновения разногласий с Финансово- бюджетной палатой Района в отношении указанных бюджетных смет;
- расчет по статьям классификации доходов бюджета Района и источников финансирования бюджета Района на очередной финансовый год и плановый период;
- иные документы и, материалы, установленные Бюджетным кодексом Российской Федерации и принятыми в соответствии с ним Бюджетным кодексом Республики Татарстан и настоящим Уставом.

13. Составление проекта бюджета Района на очередной финансовый год и плановый период осуществляется Исполнительным комитетом Района в соответствии со ст. 171 Бюджетным кодексом Российской Федерации, федеральными законами, принимаемыми в соответствии с ними Бюджетным кодексом Республики Татарстан и законами Республики Татарстан.

14. Исполнительный комитет Района вносит на рассмотрение Совета Района проект решения о бюджете Района на очередной финансовый год и плановый период в срок, не позднее 15 ноября текущего года.

15. Порядок рассмотрения проекта решения о бюджете Района на очередной финансовый год и плановый период и его утверждения, определенный муниципальным правовым актом Совета Района, должен обеспечивать рассмотрение и утверждение указанного проекта до начала очередного финансового года и планового периода.

16. Решение о бюджете Района вступает в силу с 1 января и действует по 31 декабря финансового года, если иное не предусмотрено Бюджетным кодексом Российской Федерации и (или) решением о бюджете Района.

Решение о бюджете Района подлежит официальному опубликованию в установленный срок.

17. Органы местного самоуправления Района обеспечивают сбалансированность бюджета Района и соблюдение установленного федерального законодательства и законодательства Республики Татарстан по регулированию бюджетных правоотношений, осуществлению бюджетного процесса, размеру дефицита, объема и структуры муниципального долга, исполнения бюджетных обязательств Района.

18. Муниципальные образования, в бюджетах которых доля межбюджетных трансфертов из бюджета Республики Татарстан (за исключением субвенций) и (или) налоговых доходов по дополнительным нормативам отчислений в течение двух из трех последних отчетных финансовых лет превышала 70 процентов объема собственных доходов местных бюджетов, заключают в соответствии с Бюджетным кодексом Российской Федерации и Бюджетным кодексом Республики Татарстан соглашения о мерах по повышению эффективности использования бюджетных средств и увеличению поступлений налоговых и неналоговых доходов местного бюджета;

19. Доходы бюджета, Района формируются в соответствии с бюджетным законодательством Российской Федерации, законодательством о налогах и сборах и законодательством об иных обязательных платежах.

20. Расходы бюджета Района осуществляются в формах, предусмотренных Бюджетным кодексом Российской Федерации.

Органы местного самоуправления Района ведут реестры расходных обязательств Района в соответствии с требованиями Бюджетного кодекса Российской Федерации в порядке, установленном Исполнительным комитетом Района.

21. Осуществление расходов бюджета Района на финансирование полномочий федеральных органов государственной власти, органов государственной власти Республики Татарстан не допускается, за исключением случаев, установленных федеральными законами и законами Республики Татарстан.

22. Бюджетные инвестиции в объекты муниципальной собственности осуществляется в соответствии с Бюджетным кодексом Российской Федерации.

Бюджетные ассигнования на осуществление бюджетных инвестиций капитального строительства муниципальной собственности с инвестиционными проектами сметной стоимостью более 10000000 рублей, включенные в программу капитальных вложений Района, отражаются в решении о бюджете Района в составе ведомственной структуры расходов отдельно по каждому инвестиционному проекту и соответствующему ему виду расходов.

Бюджетные ассигнования на осуществление бюджетных инвестиций в объекты капитального строительства муниципальной собственности в соответствии с инвестиционными проектами сметной стоимостью более 10000000 рублей, включенные в программу капитальных вложений Района,

отражаются в составе сводной бюджетной росписи бюджета Района отдельно по каждому инвестиционному проекту и соответствующему ему виду расходов.

23. Бюджетный процесс в Верхнеуслонском муниципальном районе осуществляется в строгом соответствии с законами Российской Федерации и Республики Татарстан, регулирующими бюджетный процесс.

Статья 98. Расходы на решение вопросов местного значения межмуниципального характера

1. Поселения, входящие в состав Района, перечисляют субсидии на осуществление расходов бюджета Района на решение вопросов местного значения межмуниципального характера в целях:

дорожная деятельность в отношении автомобильных дорог местного значения вне границ населенных пунктов в границах Района, а также осуществление иных полномочий в области использования автомобильных дорог и осуществления дорожной деятельности в соответствии с федеральным законодательством;

создания условий для предоставления транспортных услуг населению и организация транспортного обслуживания населения между поселениями в границах Района;

организации оказания на территории Района (за исключением территорий поселений, включенных в утвержденный Правительством Российской Федерации перечень территорий, население которых обеспечивается медицинской помощью в медицинских учреждениях, подведомственных федеральному округу исполнительной власти, осуществляющему функции по медико-санитарному обеспечению населения отдельных территорий) первичной медико-санитарной помощи в амбулаторно-поликлинических, стационарно-поликлинических и больничных учреждениях, скорой медицинской помощи женщинам в период беременности, во время и после родов;

организации утилизации и переработки бытовых и промышленных отходов.

2. Размер указанных межбюджетных субсидий утверждается решением Совета Района и решениями представительных органов поселений о местных бюджетных по единому для всех соответствующих поселений Района нормативу в расчете на одного гражданина (или населения) либо потребителя муниципальных услуг.

3. В случае невыполнения органом местного самоуправления поселения решения Совета Района о бюджете Района в части перечисления межбюджетных субсидий в бюджет Района сумма межбюджетных субсидий взыскивается за счет доходов от федеральных налогов и сборов, налогов, предусмотренных налоговыми режимами, региональных и местных налогов, подлежащих зачислению в местный бюджет, в порядке, определяемом Финансово-бюджетной палатой Района с соблюдением общих требований, установленных Министерством финансов Российской Федерации.

Статья 99. Закупки для обеспечения муниципальных нужд

1. Закупки товаров, работ, услуг для обеспечения муниципальных нужд осуществляются в соответствии с законодательством Российской Федерации о контрактной системе в сфере закупок товаров, работ, услуг для обеспечения государственных и муниципальных нужд.

2. Закупки товаров, работ, услуг для обеспечения муниципальных нужд осуществляются за счет средств бюджета Района.

Статья 100. Средства самообложения граждан Района

1. Под средствами самообложения граждан понимаются разовые платежи граждан, осуществляемые для решения конкретных вопросов местного значения. Размер платежей в порядке самообложения граждан устанавливается в абсолютной величине равным для всех граждан (или населения) Района, за исключением отдельных категорий граждан, численность которых не может превышать 30 процентов от общего числа граждан (или населения) Района и для которых размер платежей может быть уменьшен.

2. Вопросы введения и использования указанных в пункте 1 настоящей статьи разовых платежей граждан решаются на местном референдуме.

3. После опубликования решения местного референдума о сборе разовых платежей граждан Исполнительный комитет Района:

- для аккумуляции денежных средств самообложения граждан открывает специальный лицевой счет в федеральном казначействе;
- организует выполнение работ, предусмотренных решением референдума, и отчитывается об их выполнении перед гражданами (или населением) Района в порядке, предусмотренном данным решением.

4. Средства самообложения граждан относятся к собственным доходам бюджета Района.

Статья 101. Муниципальные заимствования (муниципальный долг) Района

Район вправе осуществлять муниципальные заимствования, в том числе путем выпуска муниципальных ценных бумаг, в соответствии с Бюджетным кодексом Российской Федерации и Уставом Района».

Статья 102. Бюджетная отчетность. Годовой отчет об исполнении бюджета Района

1. Бюджетная отчетность Района является годовой.

2. Бюджетная отчетность Района составляется Финансово-бюджетной палатой Района на основании сводной бюджетной отчетности соответствующих главных администраторов бюджетных средств и представляется в Исполнительный комитет Района.

3. Годовой отчет об исполнении бюджета Района подлежит утверждению решением Совета Района.

4. Годовой отчет об исполнении бюджета Района до его представления в Совет Района подлежит внешней проверке, которая включает внешнюю проверку бюджетной отчетности главных администраторов бюджетных средств и подготовку заключения на годовой отчет об исполнении бюджета Района.

Внешняя проверка годового отчета об исполнении бюджета Района осуществляется Контрольно-счетным органом Района в порядке, установленном настоящим Уставом, с соблюдением требований Бюджетного кодекса Российской Федерации и Бюджетного кодекса Республики Татарстан.

По обращению представительного органа поселения внешняя проверка годового отчета об исполнении бюджета поселения может осуществляться Контрольно-счетным органом Района.

5. Исполнительный комитет Района представляет отчет об исполнении бюджета Района для подготовки заключения на него не позднее 1 апреля текущего финансового года. Подготовка заключения на годовой отчет об исполнении бюджета Района проводится в срок, не превышающий 1 месяц, на основании данных внешней проверки годовой бюджетной отчетности главных администраторов бюджетных средств.

6. Заключение на годовой отчет об исполнении бюджета Района представляется Контрольно-счетным органом Района с одновременным направлением в Исполнительный комитет Района.

7. Ежегодно не позднее 1 мая текущего финансового года Исполнительный комитет Района представляет в Совет Района годовой отчет об исполнении бюджета Района за отчетный финансовый год с приложением проекта решения Совета Района об исполнении бюджета Района за отчетный финансовый год, иной бюджетной отчетности об исполнении бюджета Района, бюджетной отчетности об исполнении консолидированного бюджета Района и иных документов, предусмотренных бюджетным законодательством Российской Федерации.

9. По результатам рассмотрения годового отчета об исполнении бюджета Района Совет Района принимает решение об утверждении либо отклонении годового отчета об исполнении бюджета Района.

В случае отклонения Советом Района годового отчета об исполнении бюджета Района он возвращается для устранения фактов недостоверного или неполного отражения данных и повторного представления в срок, не превышающий 1 месяц.

10. Решением об исполнении бюджета Района утверждается отчет об исполнении бюджета Района за отчетный финансовый год с указанием общей суммы доходов, расходов и дефицита бюджета Района.

Отдельными приложениями к решению Совета Района об исполнении бюджета Района за отчетный финансовый год утверждаются показатели:

доходов бюджета Района по кодам классификации доходов бюджетов; доходов бюджета Района по кодам видов доходов, подвидов доходов, классификации операций сектора государственного управления, относящихся к доходам бюджета;

расходов бюджета Района по ведомственной структуре расходов бюджета Района;

расходов бюджета Района по разделам и подразделам классификации расходов бюджетов;
источников финансирования дефицита бюджета Района по кодам классификации источников финансирования дефицита бюджетов;
источников финансирования дефицита бюджета Района по кодам групп, подгрупп, статей, видов источников финансирования дефицита бюджетов;
классификации операций, сектора государственного управления, относящихся к источникам финансирования дефицита бюджетов.

Статья 103. Исполнение местного бюджета Района.

1. Исполнение местного бюджета Района осуществляется в соответствии с Бюджетным кодексом Российской Федерации.

2. Бюджет Района исполняется на основе единства кассы и подведомственности расходов.

3. Кассовое обслуживание исполнения бюджета Района, открытие и ведение лицевых счетов получателей средств бюджета Района осуществляется в порядке, установленном законодательством Российской Федерации и Республики Татарстан.

Статья 104. Муниципальный финансовый контроль.

1. Муниципальный финансовый контроль осуществляется в целях обеспечения соблюдения бюджетного законодательства Российской Федерации и иных нормативных правовых актов, регулирующих бюджетные правоотношения.

Муниципальный финансовый контроль подразделяется на внешний и внутренний, предварительный и последующий.

2. Внешний муниципальный финансовый контроль в сфере бюджетных правоотношений осуществляется Контрольно-счетной Палатой Верхнеуслонского муниципального района.

3. Внутренний муниципальный финансовый контроль в сфере бюджетных правоотношений является контрольной деятельностью Федерального казначейства, Финансово-бюджетной Палаты района, главных администраторов бюджетных средств.

4. Предварительный контроль осуществляется в целях предупреждения и пресечения бюджетных нарушений в процессе исполнения бюджетов бюджетной системы Российской Федерации.

5. Последующий контроль осуществляется по результатам исполнения бюджетов бюджетной системы Российской Федерации в целях установления законности их исполнения, достоверности учета и отчетности.

6. Муниципальный финансовый контроль осуществляется в пределах полномочий, установленных Бюджетным кодексом Российской Федерации.

ГЛАВА XV. ПРИНЯТИЕ УСТАВА РАЙОНА. ВНЕСЕНИЕ ИЗМЕНЕНИЙ И ДОПОЛНЕНИЙ В НАСТОЯЩИЙ УСТАВ

Статья 105. Порядок подготовки проекта Устава Района, внесения изменений и дополнений в настоящий Устав

1. Проект Устава Района, проект решения Совета Района о внесении изменений и дополнений в настоящий Устав могут вноситься в Совет Района Главой Района, депутатами Совета Района, Руководителем Исполнительного комитета Района, органами территориального общественного самоуправления, инициативными группами граждан.

2. Для подготовки проекта Устава Района, проекта решения о внесении изменений и дополнений в настоящий Устав решением Совета Района может создаваться специальная комиссия. Для участия в работе указанной комиссии могут быть приглашены специалисты органов государственной власти Республики Татарстан, эксперты.

3. Проект Устава Района, проект решения Совета Района о внесении изменений и дополнений в настоящий Устав, до дня их рассмотрения Советом Района, подлежат официальному опубликованию (обнародованию) с одновременным опубликованием (обнародованием) установленного Советом Района порядка учета предложений по проекту указанного Устава, проекту указанного решения Совета Района, а также порядка участия граждан в его обсуждении в соответствии с законодательством. Не требуется официальное опубликование порядка учета предложений по проекту муниципального правового акта о внесении изменений и дополнений в Устав Района, а также порядка участия граждан в его обсуждении в случае, если указанные изменения и дополнения вносятся в целях приведения Устава Района в соответствие с Конституцией Российской Федерации, федеральными законами.

4. По проекту Устава Района, решения Совета Района о внесении изменений и дополнений в настоящий Устав перед рассмотрением их на заседании Совета Района проводятся публичные слушания в соответствии со статьей 15 настоящего Устава.

Статья 106. Порядок принятия Устава Района, внесения изменений и дополнений в настоящий Устав

1. Рассмотрение проекта Устава Района, проекта решения о внесении изменений и дополнений в настоящий Устав осуществляется Советом Района не менее чем в двух чтениях в соответствии с Регламентом Совета Района.

2. После принятия проекта Устава Района, проекта решения о внесении изменений и дополнений в настоящий Устав в первом чтении указанный проект направляется Главой Района депутатам Совета Района, иным субъектам права правотворческой инициативы, указанным в пункте 1 статьи 69 настоящего Устава, для внесения поправок.

3. Устав Района, решение Совета Района о внесении изменений и дополнений в Устав принимаются большинством в две трети голосов от установленной численности депутатов Совета Района.

Статья 107. Порядок вступления в силу Устава Района, решения о внесении изменений и дополнений в настоящий Устав

1. Устав Района, решение Совета Района о внесении изменений и дополнений в настоящий Устав подлежат государственной регистрации в территориальном органе уполномоченного федерального органа исполнительной власти в сфере регистрации уставов муниципальных образований в порядке, установленном федеральным законом»;

2. Устав Района, решение Совета Района о внесении изменений и дополнений в настоящий Устав после их государственной регистрации подлежат официальному опубликованию (обнародованию) в течение семи дней со дня поступления из территориального органа уполномоченного федерального органа исполнительной власти в сфере регистрации уставов муниципальных образований»;

3. Изменения и дополнения, внесенные в Устав Района и изменяющие структуру органов местного самоуправления Района, полномочия органов местного самоуправления (за исключением полномочий, срока полномочий и порядка избрания выборных должностных лиц местного самоуправления), вступают в силу после истечения срока полномочий Совета района, принявшего муниципальный правовой акт о внесении в Устав Района указанных изменений и дополнений

4. Изменения и дополнения, внесенные в Устав Района и предусматривающие создание контрольно-счетного органа Района, вступают в силу в порядке, предусмотренном действующим законодательством.

Татарстан Республикасы
Югары Ослан муниципаль районы Советы
№ 9-77, 14нче март 2016нчы ел Карары

Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы
Уставын кабул итү турында

“Россия Федерациясендә жирле үзидарәләрне оештыруның гомуми принциплары турында” 06.10.2003 № 131-ФЗ Федераль канунының 44нче маддәсенә, “Татарстан Республикасында жирле үзидарәләр турында” Татарстан Республикасы канунының 28.07.2004 ел, № 45-ТРЗ 7нче маддәсенә туры китереп,

Югары Ослан муниципаль районы Советы
Карар кылды:

1. Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Уставын №1 Кушымта белән килештереп кабул итергә.

2. Әлеге карарны кануннар белән билгеләнгән тәртиптә дәүләт регистрациясенә жибәргә.

3. Бу карар көченә кергән көннән көчен югалткан дип санарга:

- Югары Ослан муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлекләр Уставын кабул итү турында “ 10нчы декабрь, 2005нче ел, №18 карары;

- Югары Ослан муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлекләр Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында “ 10.07.2007 , № 16-171 карары;

- Югары Ослан муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлекләр Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында “ 27.05.2008 , № 27-280 карары;

- Югары Ослан муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлекләр Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында “ 28.10.2008 , № 32-328 карары;

- Югары Ослан муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлекләр Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында “ 14.04.2009 , № 37-374 карары;

- Югары Ослан муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлекләр Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында “ 25.08.2009 , № 40-407 карары;

- Югары Ослан муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлекләр Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында “ 31.08.2010 , № 52-516 карары;

- Югары Ослан муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлекләр

Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында “ 20.12.2010 , № 5-56
карары;

- Югары Ослан муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлекләр Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында “ 01.06.2011 , № 11-108
карары;

- Югары Ослан муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлекләр Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында “ 12.12.2011 , № 19-186
карары;

- Югары Ослан муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлекләр Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында “ 04.04.2012 , № 25-237
карары;

- Югары Ослан муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлекләр Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында “ 29.04.2013 , № 37-361
карары;

- Югары Ослан муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлекләр Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында “ 20.06.2014 , № 47-470
карары;

- Югары Ослан муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлекләр Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында “ 02.03.2015 , № 56-541
карары;

4. Әлеге карарны кануннар белән билгеләнгән тәртиптә дәүләт регистрациясеннән соң Татарстан Республикасы хокук мәгълуматы рәсми порталында һәм Югары Ослан муниципаль районы рәсми сайтында урнаштырырга.

**Совет рәисе,
Югары Ослан
муниципаль районы башлыгы**

М.Г.Зиатдинов

Татарстан Республикасы
Югары Ослан муниципаль районы
Уставы
Инче бүлек. ГОМУМИ нигезлэмэләр

1нче маддә. Муниципаль район һәм аның статусы

1. Татарстан Республикасы канунына туры китереп “Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлегенә муниципаль район статусы бирелгән.

2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме – “Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы”(алда текст буенча-Район).

2нче маддә. Районның территорияль төзелеше

“Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлеге составына түбәндәге муниципаль берәмлекләр керә:

шәһәр жирлеге статусы бирелгән һәм Иннополис шәһәрәннән һәм аның янәшәсендәге территорияләрдән торган “Иннополис шәһәре”;

Олы Мәми саласы (административ үзәк), Заборная Поляна авылы, Ивановское посёлогы һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Олы Мәми авыл жирлеге”;

Татар Борнашы саласы (административ үзәк), Юматово саласы, Гаврилково, Ломовка, Тихий Плёс, Каинка авыллары һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Татар Борнашы авыл жирлеге”;

Мулланур Вахитов исемендәге авыл (административ үзәк), Ташёвка саласы, Ватан, Гребени авыллары, Бакча-Сарай посёлогы һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Вахитов авыл жирлеге”;

Введенский Бистәсе саласы (административ үзәк), Елезаветино, Медведково, Савино авыллары, Восточная Звезда, “Балалар санаториясе”, Петропавловская Слобода посёлоклары һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Введенский Бистәсе авыл жирлеге”;

Югары Ослан саласы (административ үзәк), Студенец авылы, Киров исемендәге посёлок һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Югары Ослан авыл жирлеге”;

Канаш авылы (административ үзәк), Нижнее Озеро, Йолдыз авыллары һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Канаш авыл жирлеге”;

Килди саласы (административ үзәк), Федяево саласы, Уланово, Харино авыллары һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Килди авыл жирлеге”;

Карагужа саласы (административ үзәк), Егидерево, Патрекеево авыллары һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Карагужа авыл жирлеге”;

Куралово саласы (административ үзәк), Рус Борнашы саласы һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Куралово авыл жирлеге”;

Мәйдан саласы (административ үзәк), Ясная Поляна авылы, Теньки урманчылыгы посёлогы һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Мәйдан авыл жирлеге”;

Макыл саласы (административ үзәк), Рус Макылы, Сеитово салалары, Исаево, Клянчино, Татар Макылы авыллары һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Макыл авыл жирлеге”;

Яр буе Морквашы саласы (административ үзәк), Урман Морквашы саласы, Покровка авылы, Никольский, Пустой Моркваш, Пятидворка, Десятидворка посёлоклары һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Яр буе Морквашы авыл жирлеге”;

Түбән Ослан саласы (административ үзәк), Воробьёвка авылы һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Түбән Ослан авыл жирлеге”;

Иске Рус Мәмәтхужасы саласы (административ үзәк), Яңа Рус Мәмәтхужасы, Татар Мәмәтхужасы авыллары һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Яңа Рус Мәмәтхужасы авыл жирлеге”;

Октябрь посёлогы (административ үзәк), Ключищи, Матюшино, Яңа Болгар салалары һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Октябрь авыл жирлеге”;

Печищи саласы (административ үзәк), Захваткино авылы һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Печищи авыл жирлеге”;

Соболевский саласы (административ үзәк), Чулнаниха саласы, Карамышиха авылы һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Соболевский авыл жирлеге”;

Шылангы саласы (административ үзәк), Берек, Нариман авыллары, Кызыл Байрак, Яңа Юл посёлоклары һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Шылангы авыл жирлеге”;

Ямбулат саласы (административ үзәк), Кызыльяр, Кресниково авыллары һәм янәшәсендәге территорияләрдән торган “Ямбулат авыл жирлеге”;

“Югары Ослан муниципаль районы” муниципаль берәмлегенең административ үзәге булып Югары Ослан саласы тора.

3. Районның чикләре “Татарстан Республикасының Югары Ослан муниципаль районы” һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренең территорияләренең чикләрен билгеләү һәм статусы турында” 31.01.2005 ел, №19-ЗРТ Татарстан Республикасы кануны белән билгеләнгән.

4. Район чикләре, районның жирле үзидарә органнары тарафыннан жирлекләр арасында әһәмиятле мәсьәләләрне чишү мөмкинлекләрен тудыру кирәклекне истә тотып, шулай ук федераль кануннар һәм Татарстан Республикасы кануннары тарафыннан элге органнарга тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен район территориясендә башкару өчен билгеләнгән.

5. Районның чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору кануннар билгеләгән тәртиптә, Татарстан Республикасы кануннары тарафыннан башкарыла.

Зңче маддә. Районның рәсми символлары

1. Район тарихи, мәдәният һәм башка жирле горейф-гадәтләренә һәм үзенчәлекләренә чагылдырган үз гербына ия.

2. Гербның тасвирламасы Район Советының норматив хокук актлары белән раслана.

3. Гербның сурәте Районның жирле үзидарә органнары дәүләт хезмәтендәге затларның һәм органнарның мөһерләрендә, рәсми документларында һәм бланкларында, Район Советы утырышлар залында, Район Башлығының һәм Район Башкарма комитеты Җитәкчесенең эш кабинетларында урнаштырыла. Гербны башка рәсми күчерелмә очраклары Район Совет карары белән билгеләнә.

4. Район Гербы федераль кануннар буенча билгеләнгән тәртиптә дәүләт регистрациясе узарга тиеш.

5. Районның шулай ук үз Флагы һәм Гимны була ала.

4нче маддә. Халыкның Районда жирле үзидарәне тормышка ашыруга хокукы

1. Районда жирле үзидарәне тормышка ашыру аның халкы тарафыннан жирле референдумда, муниципаль сайлауларда катнашу юлы һәм туры теләк белдерүнең башка формалары белән, шулай ук әлеге Устав белән каралган жирле үзидарәнең сайлау һәм башка органнары аша тормышка ашырыла.

2. Гражданнар жирле үзидарәне тормышка ашыруда жөнәсенә, расасына, милләтенә, теленә, килеп чыгышына, мөлкәт һәм дәүләт хезмәтендәге хәленә, дингә мөнәсәбәтенә, карашларына, иҗтимагый оешмаларда булуына карамастан, бәйсез рәвештә дә, үзләренең вәкилләре аша да тигез хокукка ия.

3. Һәр кеше турыдан-туры жирле үзидарә органнарына һәм Районның жирле үзидарә органнарының дәүләт хезмәтендәге затларга мөрәҗәгать итергә, жирле үзидарә органнарының эшчәнлегенә турында мәгълумат алырга хаклы.

4. Районның жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хезмәтендәге затлары һәркемгә турыдан-туры аның хокуклары һәм ирегәнә кагылышлы документлар һәм материаллар белән танышырга мөмкинлек бирергә бурычлы, шулай ук гражданнарга, канун белән башка нәрсә каралмаган булса, Районның жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә турында башка тулы һәм ышанычлы мәгълуматларны алырга мөмкинлек бирергә тиеш.

5. Районның жирле үзидарә органнары массакүләм мәгълумат чаралары аша һәм башка юл белән халыкны Район һәм аның аерым территорияләре үсешенә иң мөһим мәсьәләләре турында, иҗтимагый өстенлекләр турында, экология торышы турында, җәмәгать тәртибен саклау торышы турында һәм табигатьтәге һәм техноген характердагы гадәттән тыш чаралар турында даими хәбәр итеп тора.

6. Гражданнар, әгәр алар кануннарга каршы килсә, хокукларын, ирегән һәм гражданнарның законлы мәнфәгатьләрен бозса, хокук актларын, Районның жирле үзидарә органнарының һәм дәүләт хезмәтендәге затларның гамәлләре һәм гамьсезлекләрен судка шикаять бирергә хокуклы.

5нче маддә. Район жирле үзидарә органнарының төзелеше

1. Районның жирле үзидарә органнарының төзелешенә, әлеге Уставка туры китереп барлыкка килгән, Район Советы, Район Башлыгы, Район Башкарма комитеты, башка жирле үзидарә органнары керә.

2. Районның жирле үзидарә органнарының төзелешенә үзгәрешләр әлеге Уставка үзгәрешләр кергү юлы белән тормышка ашырыла.

бнчы маддә. Районның аерым бер урын өчен әһәмияте булган мәсьәләләре

1. Районның аерым бер урын өчен әһәмияте булган мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) муниципаль район бюджеты проектың төзү һәм карап чыгу, муниципаль район бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен контрольдә тотуны тормышка ашыру, муниципаль район бюджеты үтәлеше турында отчётны төзү һәм раслау;

2) муниципаль районның жирле салым һәм жыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) муниципаль районның муниципаль милегендә булган мөлкәткә ия булу, аны куллану һәм аннан файдалану;

4) муниципаль район чикләрендәге торак пунктларда электор-, жылылык- һәм газ белән тәмин итүне оештырырга;

5) Россия Федерациясе кануннарына туры китереп, аерым бер урын өчен әһәмияте булган, торак пунктлардан башка муниципаль район чикләрендә автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегә, аерым бер урын өчен әһәмияте булган, торак пунктлардан башка муниципаль район чикләрендә автомобиль юлларының торышына муниципаль контрольне тормышка ашыру, аларда юл хәрәкәте иминлеген булдыру, шулай ук автомобиль юлларын куллану өлкәсендә башка вәкаләтләрне һәм юл эшчәнлеген тормышка ашыру;

6) халыкка транспорт уңайлыklarын булдыру өчен һәм муниципаль район чикләрендә жирлекләр арасында транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыру;

7) террорчылыкка һәм экстремизмга каршы профилактик чараларда катнашу, шулай ук муниципаль район территориясендә террорчылык һәм экстремизм нәтижәләрен киметү һәм (яки) булдырмый калу;

8) муниципаль район территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телен һәм мәдәниятен үстерүгә ярдәм итү, милләтләр арасында килешүне ныгытуга юнәлтелгән чараларны булдыру һәм тормышка ашыру, милли азчылыкны тәшкит иткән халыкларның хокукларын тормышка ашыру, күчеп килгән халыкларның ижтимагый һәм культуралы жайлашуын, милләтара (этникара) низахларны булдырмый калуны тәмин итү;

9) муниципаль район территориясендә гадәттән тыш чараларны кисәтү һәм булдырмый калуда катнашу;

10) муниципаль район территориясендә муниципаль полиция тарафыннан жәмәгать тәртибен саклауны оештыру;

11) муниципаль районның административ бүлегендә участок полициясе вәкиле вазифасын башкаручы хезмәткәргә эш өчен бина бүлеп бирү;

12) 2017нче елның 1нче гыйнварына кадәр участок полициясе вәкиле вазифасын башкаручы хезмәткәргә, һәм аның гаиләсенә, хезмәткәр әлеге вазифасын башкарган вакытка, торыр урын бирү;

13) тирә як мохитны саклау буенча жирлекара характердагы чаралар оештыру;

14) муниципаль белем бирү оешмаларында һәркемгә бушлай төп белем бирү программалары буенча мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне оештыру (федераль дәүләт белем бирү стандартларына туры китереп эшләнгән төп белем бирү программаларын тормышка ашыруны финанслау вәкаләтеннән кала), муниципаль белем бирү оешмаларында балаларга өстәмә белем бирүне оештыру (Татарстан Республикасы дәүләт власте органнары балаларга өстәмә белем бирүне финанслаудан кала), балаларны карауны тормышка ашыру буенча шартлар тудыру, шулай ук каникуллар вакытында балаларның ялын оештыру;

15) муниципаль район территориясендә, (Россия Федерациясе Хөкүмәте раслаган, халыкка медицина ярдәме күрсәтү, аерым территория халкына медик-санитар функцияләрне тормышка ашыручы башкарма хакимият органнарына караган оешмаларда күрсәтелгән жирлек территорияләреннән кала) гражданнарга бушлай медицина ярдәме күрсәтүнең дәүләт гарантияләре территориаль программасына туры китереп халыкка медицина ярдәме күрсәтүгә шартлар булдыру;

16) каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым жыю), ташу, эшкәртү, юкка чыгару, зарарсызландыру, күмү буенча эшчәнлеген оештыруда катнашу;

17) муниципаль районның территориаль планлаштыру схемасын раслау, муниципаль районның территориаль планлаштыру схемасы нигезендә эзерләнгән документларны раслау, муниципаль район территориясендә башкарылган төзелешне мәгълумати система белән тәмин итүне булдыру, муниципаль район чикләрендә муниципаль кирәк-яраклар өчен жир кишәрлекләрен резервлау һәм алу;

18) реклама конструкцияләрен урнаштыру схемаларын раслау, муниципаль район территориясендә реклама конструкцияләрен урнаштыруга рөхсәт бирү, муниципаль район территориясендә рөхсәтсез урнаштырган реклама конструкцияләренә рөхсәт бирүне, "Рекламалар турында" 13нче март, 2006нчы ел, №38-ФЗ Федераль канунына туры китереп, юкка чыгару, сүтү турында боерык бирү ;

19) муниципаль архивны, жирлекләренәң архив фондын саклауны кертәп, оештыру һәм карап тору;

20) муниципаль район территориясендә жирлекара күмү урыннарын карап тору, ритуаль хезмәтләренә оештыру;

21) муниципаль район составына кергән жирлекләрдә элементә хезмәте, жәмәгать туклануы, сәүдә, көнкүреш хезмәт күрсәтүне тәмин итүгә шартлар тудыру;

22) халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне жирлекара китапханәләр тарафыннан оештыру, аларның китапханә фондын тулыландыру һәм торышын тәмин итү;

23) муниципаль район составына кeргeн жирлеклeрдe ял hэм мeдeният оeшмалары хeзмeт кyрсeтyнe тeэмин итyгe шартлар тудыру;

24) муниципаль район составына кeргeн жирлеклeрдe жирле традицион халык сeнгeтe ижатын yстeрyгe шартлар тудыру;

25) муниципаль район милкeндe булган мeдeни мирас объектларын (тарих hэм мeдeният hэйкeллeрeн) саклау, фaйдaлaнy hэм популярлаштыру, муниципаль район территориясeндe урнашкан, бу урын eчeн эhэмиятлe булган (муниципаль) мeдeни мирас объектларын (тарих hэм мeдeният hэйкeллeрeн) саклау;

26) муниципаль район бюджеты хисабына муниципаль район составына кeргeн жирлеклeрнeң бюджет тeэмин ителeшe дэрeжeсeн тигeзлeу;

27) территориаль оборона hэм граждaннaр оборонасы бyенчa чаралар оeштыру hэм тормышкa ашыру, муниципаль район халкын hэм территориясeн табигый hэм техноген характердагы гадeттeн тыш хeллeрдeн саклау;

28) муниципаль район территориясeндe бу урын eчeн эhэмиятлe булган дeвaлaу-сaвыктыру урыннарын hэм курортларны булдыру, yстeрy hэм саклауны оeштыру, шулай ук саклана торган табигый территориялeрнe саклау hэм куллaнy eлкeсeндe муниципаль контрольнe тормышкa ашыру;

29) муниципаль район территориясeндe урнашкан муниципаль предприятие hэм учрeждeниeлeрнeң мобилизацион хeзeрлеклeрe бyенчa чаралар оeштыру hэм тормышкa ашыру;

30) су объектларында кeшeлeрнeң куркынычсызлыгын тeэмин итy, аларнын тормышын hэм сeлaмeтлeгeн саклау бyенчa чараларны тормышкa ашыру;

31) жирлеклeрдe aвыл хужалыгы производствасын yстeрy бyенчa шартлар тудыру, aвыл хужалыгы производствасы, чимал hэм азык-тeлeк базарын киңeйтy, кeчe hэм урта эшмeкeрлeкнe yстeрyгe булышу, ижимагый ориентлашкан коммерциялe булмаган оeшмаларга, хэйриячелeк эшчeнлeгeнe hэм yз иркe бeлeн эшлeучeлeргe ярдeм кyрсeтy;

32) муниципаль район территориясeндe физик культураны, мeктeп спортын hэм массакyлeм спортны yстeрyгe шартлар булдыру, муниципаль районнын рeсми физкультура-сeлaмeтлeндeрy hэм спорт чараларын уздыруны оeштыру;

33) балалар hэм яшьлeр бeлeн эшлeу бyенчa жирлекeрa характердагы чараларны оeштыру hэм уздыру;

34) Россия Федерациясeнeң сулар турында канунында билгeлeнгeн чиклeрдe су объектлары хосусый милeк иясe вeкaлeтлeрeн тормышкa ашыру, шeхси hэм кeнкyрeш кирeк-яраклары eчeн гoмyми кулланышта булган су объектларын куллaнy кагыйдeлeрeн урнаштыру, гoмyми кулланышта булган су объектларына hэм аларнын яр бyенa граждaннaрнын ирeклe кeрyeн тeэмин итy;

35) муниципаль урман контролен тормышкa ашыру;

36) муниципаль район ихтыяжлары eчeн ясалма жир кишeрлeклeрe булдыру eчeн кирeклe эшлeрнe башкаруны тeэмин итy, федераль кануннарга туры китереп ясалма жир кишeрлeклeрe булдыру турында килeшy тeзyгe хокук алуга ачык аукцион yткeрy;

37) муниципаль район чиклeрeндe ришвeтчeлeккe каршы тору бyенчa чараларны тормышкa ашыру;

38) адреслау объектларына адреслар бирү, адресларны юк итү, үзгәртү, урам-юл челтәрләре элементларына исемнәр бирү (федераль эһәмияткә ия булган автомобиль юлларыннан кала, региональ автомобиль юллары яки муниципальара эһәмияткә ия булган юллардан кала), муниципаль районның авылара территорияләре чикләрендә планлаштыру структурасы элементлары исемнәрен бирү, шул исемнәрне үзгәртү, юк итү, дәүләт адреслар реестрында мәгълуматны урнаштыру;

39) “Дәүләт күчемсез милек кадастры турында” 24нче июль, 2007нче ел, №221-ФЗ Федераль канунына туры китереп комплекслы кадастр эшләрен башкаруны оештыру һәм территория планы картасын раслау.

2.Муниципль районның аерым бер урын өчен эһәмияте булган мәсьәләләренә шулай ук “Россия Федерациясендә жирле үзидарәләренә оештыруның гомуми принциплары турында” № 131-ФЗ Федераль канунының 14нче маддәсендә каралган, бу федераль канун һәм Татарстан Республикасы кануннары белән авыл жирлекләренә беркетелмәгән мәсьәләләр керә.

3. Районның жирле үзидарә органнары муниципль район составына кергән аерым жирлекләренәң жирле үзидарә органнары белән, Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән яраклаштырып, муниципаль район бюджетыннан шушы жирлекләр бюджетына бирелгән бюджетара трансфертлар хисабына, эһәмиятле булган мәсьәләләренә чишү буенча аларга үз вәкаләтләренәң бер өлешен тормышка ашыруны тапшыру турында килешү төзәргә хокуклы.

Районның жирле үзидарә органнары муниципль район составына кергән аерым жирлекләренәң жирле үзидарә органнары муниципаль районның жирле үзидарә органнары белән, Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән яраклаштырып, муниципаль район бюджетыннан шушы жирлекләр бюджетына бирелгән бюджетара трансфертлар хисабына, эһәмиятле булган мәсьәләләренә чишү буенча аларга үз вәкаләтләренәң бер өлешен тормышка ашыруны тапшыру турында килешү төзәргә хокуклы.

7нче маддә. Районның жирле үзидарә органнарының Районның аерым бер урын өчен эһәмияте булган мәсьәләләргә карамаган мәсьәләләренә чишүгә хокуклары

1. Районның жирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:

1) Район музейларын төзәргә;

2) опека һәм тәрбиячелек буенча эшчәнлекне тормышка ашыруда катнашырга;

3) Район территориясендәге жирле милли-мәдәни автономияләренәң хокукларын тормышка ашыру белән бәйле булган эшчәнлекне тормышка ашыруда шартлар булдырырга;

4) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм Район территориясендә милләтара бәйләнешләр өлкәсендә чараларны тормышка ашыруга булышлык итергә;

5) 2008нче елның 31нче декабрәң аларның карамагында булган муниципаль югары белем бирү оешмаларының оештыручы функцияләрен тормышка ашырырга;

б) туризмны үстерүгә шартлар тудырырга;

7) кеше хокукларын яклаучы ижтимагый контрольне тормышка ашыручы ижтимагый күзэтчелек комиссияләренә ярдәм күрсәтергә һәм мәжбүри тоту урыннарында булган затларга булышлык итергә;

8) инвалидларның ижтимагый оешмаларына ярдәм күрсәтергә, шулай ук “Россия Федерациясендә инвалидларны ижтимагый яклау турында” 24нче ноябрь, 1995нче ел, №181-ФЗ Федераль канунына яраклаштырып бөтенроссия ижтимагый инвалидлар оешмалары төзегән организацияләргә ярдәм итергә;

9) “Донорлык һәм аның компонентлары турында ” Федераль канунда каралган чараларны тормышка ашырырга;

10) федераль кануннарда билгеләнгән шартлар һәм тәртип буенча оешмаларның хезмәт күрсәтүен бәйсез бәяләү тәртибен оештыру өчен шартлар тудырырга.

2. Районның жирле үзидарә органнары әлеге маддәнең 1нче өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләренә, әгәр бу катнашу федераль кануннар белән каралган булса, башка дәүләт вәкаләтләрен тормышка ашыруда катнашырга хокуклы (“Россия Федерациясендә жирле үзидарәләренә оештыруның гомуми принциплары турында” 06.10.2003 № 131-ФЗ Федераль канунына туры китереп аларга тапшырылмаган булса), шулай ук башка муниципаль берәмлекләренә, дәүләт власте органнарының жирле үзидарә органнары компетенциясенә карамаган һәм федераль кануннар һәм Татарстан Республикасы кануннары белән аларның компетенциясеннән алып ташланмаган башка сорауларны чишәргә хаклы, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән, бюджетара трансфертлардан кала, район бюджеты керем хисабына гына, һәм өстәмә норматив аерым бирелгән сумма буенча налог керем хисабына чишәргә хаклы.

8нче маддә. Районның муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

1. Районның жирле үзидарә органнарының үзара бәйләнешен оештыру, муниципаль берәмлекләренә уртак кызыксынуын гәүдәләндерү һәм яклау максатыннан Район Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Советы эшендә катнаша, шулай ук муниципаль берәмлекләренә башка оешмалары эшендә катнашырга хокуклы.

2. Район жирле үзидарә органнары тарафыннан әһәмиятле булган мәсьәләләренә чишү өчен финанс, материал һәм башка ресурсларны берләштерү максатыннан, башка муниципаль берәмлекләренә жирле үзидарә органнары белән муниципальара оешмалар барлыкка килә, хужалык жәмгыятьләре һәм башка муниципальара оешмалар барлыкка килә, федераль кануннарда һәм Район Советының норматив хокук актларына туры китереп шартнамәләр һәм килешүләр төзелә ала. Күрсәтелгән муниципальара оешмаларга Район жирле үзидарә органнары вәкаләтләре бирелми.

9нчы маддә. Районның жирле үзидарә органнарының дәүләт власте органнары белән үзара бәйләнеше

Районның жирле үзидарә органнарының дәүләт власте органнары белән үзара бәйләнеше түбәндәгеләр аркылы тормышка ашырыла:

- 1) Районның жирле үзидарэ органнарының Районның ижтимагый-икътисад үсешенэ юнэлтелгән дәүләт программаларын тормышка ашыруда катнашуы;
- 2) Районның жирле үзидарэ органнары белән дәүләт власте органнары арасында шартнамэләр (килешүләр) төзү;
- 3) даими яки вакытлы координацион, консультатив, киңәшлэшүче башка эшче органнар төзү;
- 4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Район Советының законнар чыгаруга хокук инициативасы;
- 5) кануннарда билгеләнгән башка үзара бәйләнеш формалары.

Иңче бүлек. Район халкы тарафыннан жирле үзидарәне тормышка ашыру һәм Район халкының жирле үзидарәне тормышка ашыруда катнашуы

10нчы маддә. Район халкы тарафыннан турыдан –туры жирле үзидарәне тормышка ашыру һәм Район халкының жирле үзидарәне тормышка ашыруда катнашуы формалары

Район халкы турыдан –туры жирле үзидарәне тормышка ашыра һәм жирле үзидарәне тормышка ашыруда түбәндәге формаларда катнаша:

- 1) жирле референдум;
- 2) жирле үзидарэ сайлаган дәүләт хезмәтендәге зат, жирле үзидарэ сайлау органы вәкиле, депутат чакыруы буенча тавыш бирү, район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 3) гражданнарның ижади хокук инициативасы;
- 4) ижтимагый территориаль үзидарэ;
- 5) халык алдында тыңлаулар;
- 6) гражданнар жыелышы;
- 7) гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы);
- 8) гражданнарны сораштыру;
- 9) иң әһәмиятле булган мөһим сорауларны халык белән тикшерү;
- 10) жирле үзидарэ органнарына халыкның мөрәжәгәте;
- 11) ижтимагый (консультатив) советлар оештыру;
- 12) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль кануннарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы кануннарына каршы килми торган башка формалар.

11нче маддә. Жирле референдум

1. Жирле референдум, федераль кануннарга һәм Татарстан Республикасы кануннарына туры китереп, әһәмиятле булган мәсьәләләрне турыдан-туры Район халкы тарафыннан хәл итү максатыннан уздырыла.

2. Жирле референдум Районның барлык территориясендә уздырыла.

3. Жирле референдумда жирле референдумда катнашу хокукы булган Район халкы катнаша. Жирле референдумда гражданнар гомуми тигез һәм туры теләк белдерү нигезендә яшерен тавыш бирүдә катнаша.

4. Жирле референдумны уздыру турында карар Район Советы тарафыннан түбәндәге инициативалар буенча кабул ителә:

- 1) жирле референдумда катнашу хокукы булган гражданнар;

2) сайлау оешмасы, уставыда сайлауларда һәм (яки) референдумнарда катнашу каралган һәм федераль кануннар билгеләгән тәртиптә һәм срокта теркәлгән башка ижтимагый оешма;

3) бергә тәкъдим ителгән, Район Советы һәм Район Башкарма комитеты Житәкчесе.

5. Жирле референдумны билгеләүгә шартлар булып гражданнар, сайлау оешмалары, башка ижтимагый оешмалар инициативасы буенча әлеге инициативаны хуплап, федераль кануннарга туры китереп, Татарстан территориясендә теркәлгән, референдумда катнашучыларның 5 проценттан күбрәк булмаган санда жыелган имзалар тора.

6. Жирле референдумны уздыру турында Район Советы белән Район Башкарма комитеты Житәкчесе берлектә тәкъдим иткән инициатива Район Советы карары һәм Район Башкарма комитеты Житәкчесе карары белән теркәлә. Әлеге инициативаны тәкъдим итү тәртибе Район Советы норматив хокук актлары белән билгеләнә.

7. Район Советы жирле референдумны, Район Советына алар нигезендә жирле референдум билгеләнгән документлар килгән көннән 30 көн эчендә билгели.

8. Жирле референдумда тавыш бирү нәтижәләре һәм кабул ителгән карар рәсми рәвештә бастырылып чыгарыла (халыкка житкерелә).

9. Жирле референдумда кабул ителгән карар Район территориясендә һичшиксез үтәлергә тиеш һәм башка дәүләт власте органнары, аларның дәүләт хезмәтендәге затлары яки Районның жирле үзидарә органнары тарафыннан расланырга тиеш түгел.

10. Районның жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән карарның үтәлешен, әлеге Уставта билгеләнгән алар арасындагы вәкаләтләр бүленешенә туры китереп, тәмин итә.

11. Жирле референдумны уздыру турында һәм жирле референдумда кабул ителгән карар, федераль кануннарга туры китереп суд тәртибендә шикаять бирә ала.

12. Жирле референдумны әзерләү һәм уздыру тәртибе “Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларына төп гарантияләре һәм референдумда катнашуга хокуклары турында” Федераль канун белән һәм “Жирле референдум турында” Татарстан Республикасы Кануны белән жайга салына.

12нче маддә. Районның чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Районның чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү Районның чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп коруга халыкның ризалыгын алу максатыннан уздырыла.

2. Районның чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү бөтен Район территориясендә уздырыла, яки аның территориясенә аерым өлешләрендә “Россия Федерациясендә жирле үзидарәләргә оештыруның гомуми принциплары турында” 06.10.2003. № 131-ФЗ Федераль кануны билгеләгән очракта уздырыла.

3. Районның чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү Район Советы тарафыннан һәм федераль кануннар һәм “Жирле референдум турында” Татарстан Республикасы Кануны билгеләгән тәртиптә,

“Россия Федерациясендә жирле үзидарәләрне оештыруның гомуми принциплары турында” 06.10.2003. № 131-ФЗ Федераль канунында каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып билгеләнә.

4. Районның чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтижәләре һәм кабул ителгән карар рәсми рәвештә бастырылып чыгарыла (халыкка житкерелә).

13нче маддә. Халыкның ижади хокук инициативасы

1. Район халкы әлеге Устав һәм Район Советы норматив хокук актлары билгеләгән тәртиптә ижади хокук инициативасына хокукы бар.

2. Ижади хокук инициативасы белән сайлау хокукы булган Район халкының 3 проценттан ким булмаган актив сайлау хокукы булган гражданнар төркеме чыга ала.

3. Ижади хокук инициативасын тормышка ашыру максатларында Район халкы хаклы:

ижади хокук инициативасын тикшерү һәм күрсәтү буенча халыкның яшәү һәм эш урыннары буенча гражданнар жыелышлары һәм башка коллектив чаралар оештырырга һәм үткәргә;

ижади хокук инициативасын күрсәтүгә ярдәм итү өчен имзалар жыю буенча инициатив төркемнәр оештыру;

ижади хокук инициативасын күрсәтүгә ярдәм итү өчен Район халкынан имзалар жыю һәм агитация алып баруны кануннарга каршы килми торган юллар белән үткөрү.

4. Районның жирле үзидарә органнары дәүләт хезмәтендәге затлар һәм органнар Район халкына ижади хокук инициативасын тормышка ашыруда булышлык итәргә тиеш.

5. Гражданнарның ижади хокук инициативасын тормышка ашыру вакытында кертелгән муниципаль хокук актлар проекты, әлеге Устав белән билгеләнгән үзләренең компетенцияләре кысаларында Район Башлыгы яки Район Башкарма комитеты Житәкчесе тарафыннан Район Советының ачык утырышында аны керткәннән соң өч ай эчендә каралырга тиеш.

6. Гражданнарның ижади хокук инициативасын тормышка ашыру вакытында кертелгән муниципаль хокук актлар проекты караган вакытта гражданнарның инициатив төркем вәкилләренә үзләренең позицияләрен күрсәтеп бирергә мөмкинчелек булдырылырга тиеш.

7. Гражданнарның ижади хокук инициативасын тормышка ашыру вакытында кертелгән муниципаль хокук актлар проекты карап чыгу процедурасы Район Советы Регламентына, Район Башлыгының, Район Башкарма комитетының норматив хокук актларына туры китереп билгеләнә.

8. Гражданнарның ижади хокук инициативасын тормышка ашыру вакытында кертелгән муниципаль хокук актлар проекты карап чыгу нәтижәләре буенча кабул ителгән мотивлаштырылган карары рәсми рәвештә язма формада аны керткән гражданнар төркеменә житкереләргә тиеш.

14нче маддә. Территориаль ижтимагый үзидарә

1. Районда территориаль ижтимагый үзидарэ турыдан-туры халык тарафыннан гражданнарның жыелышлары һәм конференцияләр уздыру юлы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарэ органнары оештыру белән тормышка ашырыла.

2. Территориаль ижтимагый үзидарэ гражданнар яшәгән түбәндәге территорияләр кысаларында тормышка ашырыла: күпфатирлы торак йортлар подъездында; күпфатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; жирлек булмаган торак пункт; гражданнар яшәгән башка территорияләр .

3. Территориаль ижтимагый үзидарэ тормышка ашырылган территория чикләре элге жирлекнең территориясендә яшәгән халык сайлап куйган органнар тарафыннан билгеләнә.

4. Территориаль ижтимагый үзидарэ тормышка ашырылган территория башка охшаш территория составына керә алмый.

5. Территориаль ижтимагый үзидарэ аның уставы кысаларында юридик зат була ала һәм комерцияле булмаган оешманың оештыру-хокук формасында дәүләт регистрациясен узарга тиеш.

6. Территориаль ижтимагый үзидарэ уставында билгеләнә:

1) ул тормышка ашырылган территория;

2) территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлегенң максаты, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль ижтимагый үзидарэ органнарының формалашу тәртибе, вәкаләтләре туктатылу, хокуклары һәм бурычлары, органнарының вәкаләтлек вакыты;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук элге мөлкәтне һәм финанс чараларын куллану һәм эш алып бару тәртибе;

6) территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлегенң туктатылу тәртибе.

7. Территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлеге мәсьәләләре буенча гражданнарның жыелышлары, конференцияләр аның уставына туры китереп чакырыла.

8. Территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлеген оештыру һәм тормышка ашыру мәсьәләләре буенча гражданнарның жыелышлары, өчтән бер өлешеннән ким булмаган уналты яше тулган аның территориясе халкы катнашса, тулы хокуклы булып санала. Территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлеген оештыру һәм тормышка ашыру мәсьәләләре буенча гражданнарның конференцияләре гражданнар жыелышында өчтән бер өлешеннән ким булмаган уналты яше тулган аның территориясе халкы тарафыннан сайланган делегатларның өчтән ике өлешеннән ким булмаган кеше катнашса, тулы хокуклы булып санала.

9. Территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлеген оештыручы гражданнарның конференцияләре, жыелышлары махсус вәкаләтлекләренә түбәндәгеләр керә:

1) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары структурасын билгеләү;

2) территориаль ижтимагый үзидарэ уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;

3) территориаль ижтимагый үзидарэ органнарын сайлау;

4) территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлегенң төп юнәлешләрен билгеләү;

5) территориаль ижтимагый үзидарә керемнәре һәм чыгымнарының сметасын һәм аның үтәләше турында хисапны раслау;

6) территориаль ижтимагый үзидарә органнарының эшчәнлегә турында хисапны карап чыгу һәм раслау.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары:

1) шушы территориядә яшәүче халык ихтыяжларын чагылдыра;

2) гражданның конференцияләре, жыелышларында кабул ителгән карарларның үтәләшен тәэмин итә;

3) торак фондын тоту буенча хужалык эшчәнлегә, территорияне төзекләндерү, шушы территориядә яшәүче халыкның ижтимагый-көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерүгә юнәлтелгән башка хужалык эшләрен, шушы гражданның акчаларына да, жирле үзидарә органнары белән төзегән килешү нигезендә жирле бюджет акчаларын кулланып та тормышка ашыра ала ;

4) Район Советына, Район Башлыгына һәм Район Башкарма комитетына бу органнар һәм жирле үзидарә органнарының, күрсәтелгән актларны кабул итү аларның компетенциясендә булган дәүләт хезмәтендәгә затлар тарафыннан һичшиксез карап чыгарга тиешле муниципаль хокук актларының проектларын кертергә хокуклы.

11. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм тормышка ашыру жирлек уставы һәм (яки) жирлекнең сайлап куелган органының норматив хокук актлары белән билгеләнә .

Жирле бюджеттан тиешле акчаны бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе жирлек уставы белән һәм (яки) жирлекнең сайлап куелган органының норматив хокук актлары белән, Район Советының норматив хокук актлары белән билгеләнә.

15нче маддә. Ачык тыңлаулар

1. Әһәмиятле мәсьәләләр буенча муниципаль хокук актлары проектларын тикшерү өчен Район халкы катнашында Район Советы, Район Башлыгы тарафыннан ачык тыңлаулар уздырылырга мөмкин.

2. Ачык тыңлаулар халык, Район Советы һәм Район Башлыгы инициативасы буенча уздырыла.

Район Советы яки халык инициативасы буенча уздырылган ачык тыңлаулар, Район Советы тарафыннан, ә Район Башлыгы инициативасы буенча- Район Башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Ачык тыңлауларга түбәндәгеләр кертелә:

1) Россия Федерациясе Конституциясе белән туры китереп әһәмиятле булган мәсьәләләрне һәм вәкаләтләрне китерү максатыннан аларны чишү буенча Уставка үзгәрешләр кертү очрактарыннан кала, Район уставы проекты, шулай ук әлегә уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокук акты проекты, федераль кануннар;

2) Район бюджеты проекты һәм аның үтәләше турында хисап;

3) Район үсеше планнары проектлары һәм программалары, жирне куллау һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияләрне планлаштыру проектлары һәм территорияне мижалау проектлары, шулай ук шартлы рәвештә рөхсәт ителгән жир кишәрлекләрен һәм капитал төзелеш объектларын куллануга рөхсәт бирү мәсьәләләре, рөхсәт ителгән төзелешнең

тиешле параметрларыннан читкә китү мәсьәләләре, капитал төзелеш объектларын яңартып төзү;

4) Федераль канунның 13нче маддәсенә туры китереп муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору өчен муниципаль берәмлек халкының гражданныр жыенында тавыш бирү юлы белән ризалыгын алу кирәк булган очрактан кала, Районны үзгәртеп кору мәсьәләләре;

5) жирле салымнар һәм җыемны билгеләү мәсьәләләре;

6) расланган жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре булмаган очракта, бер төрдәге рөхсәт ителгән жир кишәрлекләрен һәм капитал төзелеш объектларын куллануны икенче шундый төр куллануга үзгәртү.

4. Ачык тыңлаулар уздыру турында хокук акты, канун, районның муниципаль норматив хокук актларында билгеләнгән срокларда, Районның дәүләт хезмәтендәге заты яки тиешле органнар тарафыннан муниципаль норматив хокук актлары проектларын карап чыккан көннән кабул ителә.

5. Ачык тыңлаулар уздыру турында карар, аларны уздыру вакытын һәм урынын күрсәтеп, һәм ачык тыңлауларга кертелгән шушы муниципаль норматив хокук акты канунда каралган срокларда бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

6. Ачык тыңлаулар уздыру турында карарны бастырып чыгарган көннән алып аны уздыру көненә кадәр Район халкы Район Башлыгына язма рәвештә ачык тыңлауларга кертелгән мәсьәлә буенча тәкъдимнәрен һәм күрсәтмәләрен, шул исәптән ачык тыңлауларга кертелгән норматив хокук актлары проектына төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәрен юнәлтергә хокуклы. Район Башлыгы кертелгән тәкъдимнәрен һәм күрсәтмәләрен гомумиләштерә. Әлегә тәкъдимнәр һәм күрсәтмәләр ачык тыңлауларда катнашучыларга җиткерелә.

7. Ачык тыңлаулар канун, районның муниципаль норматив хокук актларында билгеләнгән срокларда уздырыла. Ачык тыңлаулар чакырылган белгечләр, экспертлар, кызыксынган затлар катнашында уза. Ачык тыңлауларда Районның теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

8. Ачык тыңлауларны уздыру нәтижәләре буенча, ачык тыңлауларга куелган муниципаль норматив хокук акты проектын кабул итү аларның компетенцияләренә караган жирле үзидарә органнары һәм Районның дәүләт хезмәтендәге затлар тарафыннан тикшерелергә тиешле тәкъдимнәр кабул ителә.

9. Ачык тыңлауларның нәтижәсе муниципаль норматив хокук акты һәм канунда каралган срокларда бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

10. Ачык тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе Район Советы раслаган ачык тыңлаулар турында Кагыйдәнамә белән билгеләнә.

16нчы маддә. Гражданныр жыелышы.

1. Әһәмиятле булган мәсьәләләренә тикшерү өчен, халыкны Районның жирле үзидарә органнары дәүләт хезмәтендәге затлар һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегә белән таныштыру өчен, территорияль ижтимагый үзидарәнең тормышка ашыру өчен Район территориясе бүлегендә гражданныр жыелышлары уздырыла ала. Гражданныр жыелышлары

микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар, Районның торак пунктларында уздырыла ала.

2. Гражданныр жыелышлары халык теләге буенча, Район Советы, Район Башлыгы инициативасы буенча, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

3. Район Советы яки Район Башлыгы инициативасы буенча үткәрелгән гражданныр жыелышлары Район Советы һәм Район Башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча үткәрелгән гражданныр жыелышлары Район Советы тарафыннан, территориаль ижтимагый үзидарә органнарының, жыелышта катнашырга хокуклары булган шушы территориядә яшәүче халык санының 10 процентыннан ким булмаган гражданныр төркеме, шушы территориядә урнашкан предприятие, учреждение, оешма житәкчеләренә язмага тәкъдимнәре буенча билгеләнә.

Гражданныр жыелышын үткәрү турында тәкъдим карап чыгарга тиешле сораулар, жыелышны үткәрү вакыты һәм урыны турында мәгълуматны үз эченә алырга тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, әгәр жыелышны үткәрү инициативасы белән гражданныр төркеме мөрәжәгать иткән булса- һәрберсенә фамилиясе, исеме, атасының исеме, туган көне, яшәү урыны, адресы күрсәтелгән бу гражданныр тарафыннан имзалана.

Район Советы гражданныр жыелышын үткәрү турында кертелгән тәкъдимнә үзенә якындагы утырышында карый.

Район Советы гражданныр жыелышын үткәрүне максатчан булмаган сәбәпләр буенча кире кагырга тиеш түгел.

5. Гражданныр жыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе территориаль ижтимагый үзидарәне тормышка ашыру максатыннан территориаль ижтимагый үзидарә Уставы белән билгеләнә.

6. Гражданныр жыелышын үткәрү вакыты һәм урыны турында һәм тикшерүгә куелган сораулар турында әлеге территория халкына жыелышны уздырганчы жиде көн алдан массакүләм мәгълумат чараларын, почта кәгазьләрен, фатирларны (ишегалларын) йөрәп, игъланнар һәм башка чараларны кулланып хәбәр ителәргә тиеш.

Гражданныр жыелышын әзерләүне һәм үткәрүне Район Башкарма комитеты тәэмин итә.

7. Жыелышлар эшендә 18 яше тулган, шушы территориядә яшәүче, сайлау хокукы булган гражданныр катнашырга хокуклы. Жыелышта катнашырга хокуклы гражданнырның гомуми саны, Россия Федерациясе гражданнырның Россия Федерациясе кысаларында муниципаль сайлаулар үткәргәндә кулланылган тору урыны һәм яшәү урыны буенча регистрация теркәүе мәгълуматлары нигезендә билгеләнә.

Гражданныр жыелышы, жыелышта катнашу хокукы булган гражданныр санының өчтән бер өлешенән ким булмаган кеше анда катнашса, тулы хокуклы булып санала.

Жыелыш карары жыелышта катнашкан гражданнырның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданныр жыелышы жирле үзидарә органнарына һәм Районның жирле үзидарә органнарының дәүләт хезмәтендәге затларга мөрәжәгать кабул итә ала, шулай ук Район жирле үзидарә органнарының дәүләт

хезмәтендәге затлар белән үзара бәйләнештә гражданнар жыелышын тәкъдим итүче затларны сайлый ала.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне тормышка ашыру мәсьәләләре буенча уздырылган гражданнар жыелышы территориаль ижтимагый үзидарә Уставы белән аларның компетенцияләренә караган мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданнар жыелышы белән кабул ителгән карарларны, аларның компетенцияләренә караган мөрәжәгатьләрдә булган сорауларны чишү каралган жирле үзидарә органнары һәм Район жирле үзидарә органнарының дәүләт хезмәтендәге затлар карап чыгарга тиеш.

11. Гражданнар жыелышын әзерләү һәм үткәрү тәртибе, шулай ук гражданнар жыелышының вәкаләтләре федераль канун, әлеге Устав һәм Район Советының норматив хокук актлары белән билгеләнә.

12. Гражданнар жыелышының нәтижеләре рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка житкереләргә) тиеш.

17нче маддә. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) әһәмиятле булган мәсьәләләрне тикшерү кирәк булган очракта һәм барлык Район халкы вәкилләренәң фикерен ачыклау өчен үткәрелә.

Район территориясендә яшәүче халык арасынан булган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы), гражданнар жыелышын чакыру кыенлашкан вакытта, шул исәптән шушы территориядә яшәүче гражданнар жыелышында катнашырга хокукы булган халык саны 300 кешедән артып китсә, үткәрелә.

2. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышы вәкаләтен тормышка ашыра.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) халык теләге буенча, Район Советы, Район Башлыгы инициативасы буенча үткәрелә. Район Советы яки Район Башлыгы инициативасы буенча үткәрелгән гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) Район Советы һәм Район Башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы буенча үткәрелгән гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) Район Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) сайланган делегатларның яртысыннан артыгы катнашса, тулы хокуклы булып санала. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) карарлары конференциядә катнашкан делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

5. Гражданнар конференциясен (делегатлар жыелышы) билгеләү һәм уздыру тәртибе, делегатларны сайлау әлеге Устав һәм Район Советының норматив хокук актлары белән билгеләнә.

6. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) нәтижеләре рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка житкереләргә) тиеш.

18нче маддә. Гражданнарны сораштыру

1. Гражданнарны сораштыру Районның бөтен территориясендә яки бер өлешендә, жирле үзидарә дәүләт хезмәтендәге затлар, шулай ук дәүләт власте органнары тарафыннан карарлар кабул иткәндә халык фикерен ачыклау һәм исәпкә алу өчен үткәрелә.

Сораштыру нәтижәләре рекомендация характерында була.

2. Гражданнарны сораштыруда сайлау хокукы булган Район халкы катнаша ала.

3. Гражданнарны сораштыру түбәндәге инициативалар буенча үткәрелә:

1) Район Советы, Район Башлыгы – әһәмиятле булган мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт власте органнары – республика һәм регионара әһәмиятле объектлар өчен Район жирләрен максатчан куллануны үзгәртү буенча карарлар кабул иткәндә халык фикерен исәпкә алу өчен.

4. Гражданнарны сораштыруны билгеләү һәм уздыру тәртибе Район Советының норматив хокук актлары белән билгеләнә.

5. Гражданнарны сораштыруны билгеләү турында карар Район Советы тарафыннан кабул ителә. Гражданнарны сораштыруны билгеләү турында Район Советы карарында күрсәтелә:

1) сораштыруны үткәрү вакыты һәм датасы;

2) сораштыруны үткәрү вакытында тәкъдим ителәчәк сорау (сораулар) формулировкасы;

3) сораштыру үткәрү методикасы;

4) сораштыру бите формасы;

5) сораштыруда катнашкан Район халкының минималь саны.

6. Район халкы гражданнарны сораштыру үткәрү турында аны үткәргә 10 көннән дә ким булмаган көн кала хәбәр ителергә тиеш.

7. Гражданнарны сораштыруны билгеләү һәм уздыру белән бәйле чараларны финанслау түбәндәгеләр белән тормышка ашырыла:

1) Район бюджеты акчасы хисабына- Район жирле үзидарә органнары инициативасы буенча сораштыру үткәрелгән очракта;

2) Татарстан Республикасы бюджеты хисабына - Татарстан Республикасы дәүләт власте органнары инициативасы буенча сораштыру үткәрелгән очракта.

8. Сораштыру нәтижәләре ул уздырылганнан соң бер ай эчендә бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш. Сораштыру нәтижәләре белән Районның теләсә кайсы кешесе танышырга хокуклы. Сораштыру нәтижәләре Районның жирле үзидарә органнары тиешле карарларны кабул иткәндә исәпкә алынырга тиеш.

19нчы маддә. Аеруча әһәмиятле булган мәсьәләләрне халык тикшерүе

1. Муниципаль хокук актлары проектларын чыгару турында карар һәм башка әһәмиятле булган мәсьәләләрне халык тикшерүенә чыгару үз инициативасы буенча Район Советы тарафыннан яки шушы территориядә яшәгән гражданнар таләбе буенча Район Советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокук актлары проекты тексты һәм халык тикшерүенә чыгарылган мәсьәләләр буенча башка материалларларны халык тикшерүенә чыгару турында карар кабул ителгән көннән соң биш көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълумат чараларында бастырыла, Район

халкына жибэрелә, халык таныша алырлык урыннарда урнаштырыла, башка юллар белән халыкка житкерелә.

3. Халык тикшерүенә мәсьәләләрне чыгару белән беррәттән Район Советы тикшерү барышында кергән тәкъдимнәрне һәм күрсәтмәләрне тикшерү буенча эшне оештыру вакытын һәм тәртибен билгели, билгеләнгән максатлар өчен махсус комиссия төзи.

4. Район Советы аның тарафыннан кертелгән муниципаль хокук актлары проектларын һәм башка әһәмиятле булган мәсьәләләрне тикшерүне тәмин итә, моның өчен шартлар тудыра.

5. Халык тикшерүенә чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм күрсәтмәләр Район Советына жибэрелә.

6. Муниципаль хокук актлары проектлары һәм башка әһәмиятле булган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм күрсәтмәләр Район Советы тарафыннан карап тикшерелә.

7. Халык тикшерүе нәтижеләре турында халыкка хәбәр ителә.

20нче маддә. Жирле үзидарә органнарына гражданнар мөрәжәгәте

1. Район жирле үзидарә органнарына гражданнар шәхси һәм коллектив мөрәжәгәт итергә хокуклы.

2. Районның һәрбер жирле үзидарә органында бу органнарның компетенциясенә караган сораулар буенча халыкны кабул итү оештырыла, гражданнарның мөрәжәгәтләрен вакытында карап тикшерү һәм хәл итү оештырыла.

3. Гражданнарның мөрәжәгәтләре “Россия Федерациясе гражданнарының мөрәжәгәтләрен тикшерү тәртибе турында” 2нче май, 2006нчы ел, №59-ФЗ Федераль канунында билгеләнгән тәртиптә һәм вакытта каралырга тиеш.

4. Гражданнарның мөрәжәгәтләрен тикшерү тәртибен һәм вакытын бозган өчен жирле үзидарәнең дәүләт хезмәтендәге затлары Россия Федерациясе канунарына туры китереп жаваплы булалар.

21нче маддә. Районның ижтимагый (консультатив) советлары

1. Районның жирле үзидарә органнары һәм гражданнарының үзара бәйләнешләрен булдыру өчен, әһәмиятле булган мәсьәләләрне чишү буенча карарлар эшләгәндә һәм тормышка ашырганда халык мәнфәгатләрен һәм ихтыяжларын исәпкә алу максатыннан, жирле үзидарә органнары эшчәнлеген контрольдә тоту өчен Районның Ижтимагый советы төзелә.

2. Районның Ижтимагый советы аның эшчәнлегендә Район халкының, ижтимагый оешмалар вәкилләре һәм башка коммерцияле булмаган оешмаларның ирекле катнашуы нигезендә барлыкка килә.

3. Районның Ижтимагый советы барлыкка килү тәртибе, вәкаләтләре, аның утырышларын үткәру тәртибе һәм карарлар кабул итү, Районның жирле үзидарә органнарының Районның Ижтимагый советы эшчәнлегенә мәгълумати, консультатив ярдәм итү хокуклары, бурычлары һәм жаваплылыгы, аны тарату процедурасы, шулай ук аның эшчәнлегенә буенча башка мәсьәләләр Район Советы раслаган кагыйдәнамә белән билгеләнә.

4. Башка ижтимагый (консультатив) советлар Районның жирле үзидарэ органнары каршында, аларның карарлары белэн яраклаштырып, барлыкка килергә мөмкин.

5. Ижтимагый (консультатив) советларда эш жәмәгәтчелек тәртибендә башкарыла.

22нче маддә. Район халкының жирле үзидарәне турыдан – туры тормышка ашыруның башка формалары һәм аны тормышка ашыруда катнашуы

1. Федераль канунга туры китереп, әлегә Устав белән каралган, жирле үзидарәне турыдан – туры тормышка ашыру формалары һәм аны тормышка ашыруда катнашуы белән беррәттән гражданнар жирле үзидарәне турыдан – туры тормышка ашыруның Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль кануннарга, Татарстан Республикасы кануннарына каршы килми торган башка формаларын тормышка ашыруда катнаша ала.

2. Район халкының жирле үзидарәне турыдан – туры тормышка ашыруы һәм аны тормышка ашыруда катнашуы закончылык һәм ихтыяри принципнарына нигезләнә.

Районның жирле үзидарэ органнары һәм жирле үзидарәнең дәүләт хезмәтендәге затлары халыкка Район халкының жирле үзидарәне турыдан – туры тормышка ашыруында һәм аны тормышка ашыруда катнашуында ярдәм итергә тиеш.

Шнче бүлек. Район Советы

23нче маддә. Район Советы- Район жирле үзидарәсенә сайлап куелган органы

1. Район Советы - жирле үзидарәнең даими гамәлдәге коллегиаль сайлап куелган органы булып тора.

2. Район Советының рәсми исеме – “Югары Осман муниципаль район Советы”.

3. Район Советының вәкаләтлек вакыты-5 ел.

4. Район Советы районда яшәүчеләр белән хисаплашырга һәм контрольле булырга тиеш.

5. Район Советының герблы мөһерә һәм үзенәң атамалары һәм билгеләнгән үрнәктә Район гербы сурәте белән бланклары бар.

6. Район Советы эшчәнлеген оештыруга тотылган акча Россия Федерациясе чыгымнар классификациясенә туры китереп район бюджетында аерым юл белән карала.

24нче маддә. Район Советы составы

1. Район Советы 40 депутаттан тора.

2. Район Советы аның составына Район Советы билгеләгән саннан өчтән ике өлештән ким булмаган депутатларны сайлаганда хокуклы була.

25нче маддә. Район Советы депутатларын сайлау тәртибе

1. Район Советы составына вазифалары буенча Район составына кергән авыл башлыклары, күрсәтелгән авылларның сайлап куелган органнарының үз составларыннан сайлап куелган органнар сайлаган һәр авылдан халык санына карамастан бер вәкил исәбеннән депутатлар керә.

Әгәр “Россия Федерациясендә жирле үзидарәләрне оештыруның гомуми принциплары турында ”Федераль канунына туры китереп муниципаль территория составына гражданнар жыены белән башкарылган сайлап куелган органнарының вәкәләтлеге булган авыллар керсә, андый авыллардан муниципаль район Советына депутатлар сайлау шул авылның уставы белән билгеләнгән вакыт һәм тәртип буенча гражданнар жыены белән башкарыла.

2. Авылның сайлап куелган органы депутатлары арасыныннан сайланган Район Советы депутаты, алдагы чакырылыш органнары вәкәләте вакытыннан алда туктатылган очракта, шул авылның тиешле органнарына яңа чакырылыш беренче утырыш көненнән бер айдан да соңга калмыйча сайланьрга тиеш.

3. Авылның сайлап куелган органы депутатлары арасыныннан сайланган Район Советы депутатын сайлау яшерен тавыш бирү һәм күрсәтелгән органның карары белән рәсмиләштерелә.

4. Авылның сайлап куелган органының авыл башлыгын сайлау һәм авылның сайлап куелган органының депутатын Район Советы депутаты итеп сайлау турындагы карары өч көн эчендә Район Советына жиберелә.

26нчы маддә. Район Советы депутаты статусы

1. Район Советы депутаты статусы Россия Федерациясе Конституциясе, федераль кануннар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Район Уставы, Район Советы депутаты статусы турында Кагыйдәнамәгә туры китереп билгеләнә.

2. Район Советы депутаты вәкәләтләре аны авылның сайлап куелган органы депутатлары арасыннан авыл башлыгы яки Район Советы депутаты итеп сайлап куйган көннән башлана һәм яңа чакырылыш Район Советы эшен башлаган көннән туктатыла.

3. Район Советы депутаты, бу Устав белән билгеләнгән очраклардан кала, азат ителмәгән эшкә таянып депутат эшчәнлеген төп эш урынындагы хезмәт вазифалары белән берләштереп алып бара.

4. Район Советы депутаты статусы белән бәйле чикләүләр федераль кануннар белән билгеләнә.

5. Район Советы депутатына үзенең вәкәләтләрен тормышка ашыру өчен кануннар, бу Устав, Район Советы карарына туры китереп шартлар тудырыла.

6. Район Советы депутаты Район Советы раслаган депутат этикасы Кагыйдәләрен, шул исәптән түбәндәге йөкләмәләрен үтәргә тиеш:

1) жирле үзидарә органнары эшендә катнашудан тыелып торьрга һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә, оешмаларга, вазифа затларга, муниципаль хезмәткәрләргә һәм гражданнарга, аларның туганнарына яки үзләренә кагылышлы мәсьәләләрен чышкәндә, депутат статусын кулланып, йогынты ясарга тиеш түгел;

2) депутат вазифаларын объектив башкаруда шикләнүләр туганда эш – гамәлләреннән тыелып торьрга тиеш, шулай ук Район Советы дәрәжәсенә

яки абруена зыян китерергә сәләтле булган конфликт ситуацияләрне булдырмый калырга тиеш;

3) конфликт ситуацияләре килеп чыгу куркынычы туган очракта, депутат вазифаларын башкаруга комачаулык иткән шәхси кызыксынулар тәэсир итә яки тәэсир итергә мөмкин булган очракта, Район Советына хәбәр итергә һәм аның әлеге конфликт ситуацияләрне булдырмый калдыруны яки жайлауга юнәлтелгән карарларын үтәргә тиеш;

4) Район Советы урнаштырган халык алдында чыгыш ясау кагыйдәләрен үтәргә тиеш;

5) федераль кануннарда туры китереп, конфиденциаль характердагы мәгълуматларга караган мәгълуматларны, Район Советы Депутаты вазифаларын башкарган вакытта депутат эшчәнлегенә белән бәйлә булмаган үзенә билгеле булган мәгълуматны таратырга һәм шул максатларда кулланырга тиеш түгел;

6) депутат вазифаларын башкару аркасында физик һәм юридик затлардан бүләкләр (бүләкләр, акчалата бүләкләр, ссудалар, булышлык, күнел ачулар, яллары, трансполрт чыгымнары өчен түләүләр һәм башка бүләкләр) алмаска тиеш.

7. Вәкаләтләрен өзлексез вәкаләтлеккә таянып тормышка ашырган депутат, Район жирле үзидарәсенә сайланган орган әгъзасы, Район жирле үзидарәсенә сайланган дәүләт хезмәтендәгә зат хокукына ия түгел:

1) үзе яки ышанычлы затлар аркылы эшмәкәрлек белән шөгыйльләнгән алмый, шулай ук федераль кануннар белән башка нәрсәләр каралмаган булса, һәм Россия Федерациясә кануннарына, федераль кануннарда туры китереп урнаштырылган тәртиптә, бу оешма белән идарә итү аңа йөкләнмәгән булса, муниципаль хокук актлары билгеләнгән, хужалык алып баручы субъект белән (билгеле тәртиптә рәсмиләштерелгән торак, торак- төзелеш, гараж кооперативлары, бакчачылык, дача кулланучылар кооперативлары, күчмәс мөлкәт һәм профсоюз ширкәте) идарә итүдә катнашырга;

2) укыту, фәнни һәм башка ижади эш белән шөгыйльләүдән кала, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнергә; ләкин укытучылык, фәнни һәм башка ижади эш өчен түләү, Россия Федерациясә кануннарында һәм Россия Федерациясә халыкара килешүе белән башкача каралмаган очракта, чит дәүләт хисабына, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны акчасы хисабына була алмый;

3) Россия Федерациясә кануннары яки Россия Федерациясенә халыкара килешүе белән башка нәрсә каралмаган очракта, Россия Федерациясә территориясендә эшләп килүче чит ил структур бүлекчәләре һәм дәүләтнеке булмаган һәм коммерцияле булмаган органнарына, идарә, попечительләр һәм күзәтүче органнар составына керергә;

4) гражданлык һәм хокукый эшләр яки административ хокук бозулар буенча яклаучы яки вәкил сыйфатында (законлы вәкиллек очракларыннан кала) катнаша алмый.

8. Депутат, жирле үзидарәненә сайлау органы заты, жирле үзидарә органының дәүләт хезмәтендәгә заты “Коррупциягә каршы тору турында” 25нче декабрь, 2008нче ел, №273-ФЗ Федераль кануны һәм башка федераль кануннарда билгеләнгән тәртиптә чикләүләр һәм тыюларны сакларга һәм вазифаларын үтәргә тиеш.

27нче маддә. Район Советы депутатының Район халкы белән үзара мөнәсәбәтләре

1. Район Советы депутаты Район халкы, шулай ук Район территориясендә урнашкан күмәк хужалыклар, оешмалар, дәүләт һәм башка органнар белән элементдә тора.

2. Район Советы депутаты вәкил буларак авыл халкы алдында башкарган эшләре буенча елга бер тапкырдан да ким булмаган хисап тотта, аларны Район Советы эшчәнлегенә белән даими таныштырып тора, шулай ук айга бер тапкырдан да ким булмаган халыкны кабул итү алып бара.

3. Район Советы депутаты канунда каралган буенча Район халкының законлы хокукларын, иреген һәм мәнфәгатьләрен яклау буенча, шул исәптән алардан килгән тәкъдимнәрен, гаризаларны, шикаятьләрен карап чыгырга һәм аларның сорауларының вакытында чишелеш буенча дәрәжә чаралар күрергә тиеш.

28нче маддә. Яңа сайланган Район Советы эшен оештыру

1. Яңа сайланган Район Советы беренче утырышына Район уставы белән билгеләнгән срокка Район Советының хокуклы составта сайланган көннән 30 көннән узып китмичә жыела.

2. Сайлаулардан соң Район Башлыгын сайлаганчы Район Советының беренче утырышын Район Советының яше буенча олырак булган депутат ача һәм алып бара.

29нчы маддә. Район Советы компетенциясе

1. Район Советы компетенциясенә керә:

- 1) Район уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту;
- 2) Район территориясендә гомумтәләшле кагыйдәләр булдыру;
- 3) Район бюджетын һәм аның үтәлеше турында отчетны раслау;
- 4) Россия Федерациясенә салымнар һәм жыелган акчалар турындагы канунга туры китереп жирле салымнар һәм жыелган акчалар, аларны түләү буенча ташламалар бирелүне булдыру, үзгәртү һәм гамәлдән чыгару;
- 5) Район үсеше буенча планнар һәм программалар кабул итү, аларның үтәлеше буенча отчет раслау;
- 6) Районның чикләрен үзгәртү буенча инициатива белән чыгу;
- 7) жирле референдумны билгеләү;
- 8) Район Башлыгын билгеләү, Район Башлыгының отставкага китүе турында карарын кабул итү;
- 9) Район Башкарма комитеты Житәкчесен, Финанс-бюджет Палатасы Рәисен, Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре Палатасы Рәисен, Контроль-хисап Палатасы Рәисен билгеләү һәм аларның отставкага китүен кабул итү;
- 10) районның жирле үзидарә органнары структурасын раслау, районның һәрбер жирле үзидарә органының эчке структурасын һәм штат расписаниесен раслау;
- 11) Район Башкарма комитеты Житәкчесе вазифасына керү буенча конкурс үткөрү тәртибен билгеләү, конкурс комиссиясе әгъзаларын раслау;

12) Финанс-бюджет Палатасы, Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре Палатасы, Контроль-хисап Палатасы турында Кагыйдәнамәне раслау;

13) Район Сайлау комиссиясе эгъзаларын раслау;

14) Районның чикләрен үзгәртү буенча сорауларны тавышка куюны билгеләү;

15) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукын тормышка ашыру;

16) Районның муниципаль милкәндә булган мөлкәт белән идарә итү һәм куллану тәртибен билгеләү, шул исәптән федераль канунга туры китереп аларны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; Район Советы раслауыннан соң яки килешү буенча тартып алынган муниципаль мөлкәт төрләренең исемлеген билгеләү;

17) муниципаль предприятие һәм учреждениеләрне төзү, үзгәртү һәм юкка чыгару турында карарлар кабул итү тәртибен билгеләү, шулай ук федераль канунда башкача билгеләнмәгән булса, муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең хезмәтенә тарифларны кую тәртибен һәм аларны куюны билгеләү;

18) Районның муниципальара хезмәттәшлекне оештыруда катнашу тәртибен билгеләү;

19) районның жирле үзидарә органнары эшчәнлегенең материал-техник һәм оештыруны булдыру тәртибен билгеләү;

20) Районның жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарә органнарының сайлап куелган затларының урындагы мәсьәләләргә чыгу буенча вәкаләтләрен үтәүне тикшерү;

21) гамәлдәге кануннарга туры китереп Районның заем акчаларын куллану, муниципаль кыйммәтле кәгазьләргә чыгару тәртибен билгеләү тәртибен раслау;

22) Районның территориаль планлаштыру документларын раслау, Россия Федерациясе Шәһәртөзү кодексына туры китереп башка шәһәртөзү документларын раслау;

23) гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм материал ресурсларның жирле резервларын булдыру һәм куллану тәртибен билгеләү;

24) авылларның бюджет житешлеге дәрәжәсен тигезләү өчен Район бюджетыннан тиешле акчаның бүлеп бирелү тәртибен һәм шартларын билгеләү;

25) автоном коммерцияле булмаган оешмалар һәм фондлар формасында коммерцияле булмаган оешмалар төзү турында карар кабул итү;

26) үзенең массакүләм мәгълумат чараларын оештыру;

27) Район Уставын һәм Район Советы карарларын аңлату;

28) үзенең эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча Район Советы Регламентын һәм башка карарларны кабул итү;

29) Район Советы аппараты турында Кагыйдәнамәне раслау;

30) федераль кануннар, Татарстан Республикасы кануннарына буйсынган муниципаль районнарының сайлап куелган органнарына бирелгән башка вәкаләтләр, шулай ук бу Устав тарафыннан Район Советы компетенциясенә буйсынган башка вәкаләтләр.

Район Советы Район Башлыгының, Район Башкарма комитеты Житәкчесенең аларның эшчәнлегенә нәтижәләре, Район Башкарма комитеты эшчәнлегенә һәм башка Район Башлыгы идарә тармаклары, Районның жирле

үзидарэ органнарының, шул исәптән Район Советы күтәргән мәсьәләләрне чишү турында еллык отчётын тыңлый.

2. Район Советы, Район Башлыгы яки аерым депутатлар (депутат төркемнәре) тарафыннан, район бюджеты акчаларының Район Советы, Район Башлыгы һәм депутатларның эшчәнлеген тәэмин итүгә юнәлтелгән акчалардан кала, нинди формада булуына карамастан, Район бюджеты акчалары белән идарэ итү һәм куллану тыела.

30нчы маддә. Район Советының эшләү тәртибе

1. Район Советының эшләү тәртибе бу Устав һәм Район Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Район Советының төп эш формасы булып аның Район компетенциясенә кагылышлы сорауларны чишә торган утырышлары тора.

3. Район Уставы белән Район Советы утырышларының хокуклылыгы билгеләнә. Әгәр Район Советы утырышында сайлап куелган депутатларның 50 проценттан кимерәгә катнашса, ул хокуклы дип саналмый.

4. Район Советының чираттагы утырышы кирәк булганда, ләкин кимендә өч айга бер тапкыр уздырыла. Чираттан тыш утырышлар Район Башлыгы яки Район Советының билгеләнгән депутатларның кимендә өчтән бер өлеше санынча депутатлар төркеме инициативасы буенча чакырыла.

5. Совет утырышлары Район Башлыгы тарафыннан чакырыла. Район Советы депутаты һәм чакырылган затлар киләсе утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе белән биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырышка –аны үткәрергә бер көн кала хәбәрдар булырга тиешләр.

6. Район Советы утырышлары ачык һәм белдереп үткәрелә. Район Советының ачык утырышларында Районның теләсә кайсы кешесе катнаша ала.

Регламент белән каралган очракта, Район Советы ябык утырышлар үткәрү турында карар кабул итергә хаклы, һәм анда Район Советы чакырган затлар гына, шулай ук кануннарга туры китереп утырышта катнашырга хокукы булган затлар катнаша ала.

7. Район Советының һәрбер утырышы протоколга теркәлә һәм язып барыла. Жыелыш беркетмәсенә жыелышның датасы, үткәрү урыны, үткәрү вакыты турында мәгълумат, каралачак барлык сораулар саналып чыга һәм тавыш бирү нәтижеләрен күрсәтеп барлык кабул ителгән карарлар теркәлә. Район Советы жыелышы беркетмәсенә Район Башлыгы кул куйганнан соң, аның белән Районның теләсә кайсы кешесе таныша ала.

8. Район Советы утырышларында һәр депутат бер тавышка ия. Район Советы депутаты тавыш бирүгә хокукын үзе башкара. Район Советында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемләп) һәм ябык була ала. Һәр төр тавыш бирүне куллану бу Устав, Район Советы Регламенты белән билгеләнә.

31нче маддә. Район Советы эшчәнлеген оештыру

1. Район Советы эшчәнлеген оештыруны Район Башлыгы башкара.

2. Район Советы Регламентына туры китереп Район Советы компетенциясенә караган сорауларны алдан карау һәм эзерләү өчен Район Башлыгыннан һәм аның урынбасарыннан кала депутатлардан Район Советы

эшчәнлегенә төп юнәлешләре буенча даими комитет оештырыла, шулай ук даими һәи вакытлы комиссияләр оештырылырга мөмкин.

3. Муниципаль программаларны, Район Советы карарлары проектларын әзерләү өчен, Районга кагылышлы әһәмиятле сорауларны тикшерү өчен, Район Советы каршында аның карары буенча депутатлар, Район Башкарма комитеты вәкилләре, ижтимагый оешмалар, организацияләр һәм предприятиеләр, белгечләр, экспертлар һәм Район халкы составында, партия фракцияләре, эшче, эксперт һәм башка киңәш итүче төркемнәр оеша ала.

4. Район Советының оештыру, хокук, мәгълумати, материал- техник һәм башка эшчәнлеген тәмин итүне Район Советы аппараты тәмин итә.

32нче маддә. Район Советының контроль функцияләренә тормышка ашыруы

1. Район Советы Район территориясендә бу Уставның кагыйдәнамәләре үтәләшен, Район Советы кабул иткән норматив актлар, Район бюджеты үтәләшен, бюджеттан тыш акчаларны куллану, Районның үсеш программаларын, Район Башкарма комитеты һәм жирле үзидарәнең башка органнары эшчәнлеген контрольдә тотуны тормышка ашыра.

2. Район жирле үзидарә органнары һәм аларның вазифаи затлары кануннарны, бу Уставны һәм башка муниципль хокук актларын бозган очракта, Район Советы, Район Башлығы карары нигезендә билгеләнгән фактларны тикшерү өчен депутатлар арасынан вакытлы контроль комиссияләр оешырга мөмкин.

3. Кануннарга яраклаштырып Район Советы, Район Башлығы карары нигезендә Район бюджеты акчаларының максатчан кулланылышын тикшерү (ревизия), муниципаль мөлкәтнең нәтижәле кулланылышын тикшерә ала, шулай ук Район Башкарма комитетының башка финанс-хужалык мәсьәләләрен тикшерү үткәрә ала. Тикшерү (ревизия) үткәрергә билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы дәүләт власте органнарыннан белгечләр, бәйсез аудиторлар жәлеп ителә ала.

4. Район Башкарма комитеты, аның Житәкчесе, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, вазифаи затлар, канун белән башка нәрсә билгеләнмәгән булса, Район Советы, аның контроль комиссияләре, Район Советы депутаты мөрәжәгәте буенча соратып алынган Район Советын житәкләү белән бәйле мәгълуматны бирергә тиеш, ә кануннарны, муниципаль хокук актларын бозу очраклары ачыкланса, житешсезлекләренә бетерү өчен һәм гаеплеләренә жавапка тарту буенча кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Район Советы, контроль функцияләрен тормышка ашырганда, Район Башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкару-күрсәтмә бирү эшчәнлегенә катнашырга хокуклы түгел.

33нче маддә. Район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Район Советы вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

1) район Советы үз-үзен тарату турында карар кабул иткән очракта;

2) канунда каралган дәлилләр буенча һәм билгеләнгән тәртиптә Район Советы таратылса;

3) Татарстан Республикасы Югары судының Район Советы депутатлар составының хокуксыз булуы турында карары көченә кәргәч, шул исәптән депутатлар үзләренә вәкаләтләрен өстеннән төшерсә;

4) федераль кануннарға туры китереп тормышка ашырылган, Районны үзгәртеп кору булган, шулай ук Районны бетергән очракта;

5) Район чикләрен үзгәерү нәтижәсендә булган очракта, сайлаучыларның саны 25 проценттан артып китсә;

2. Район Советы вәкаләтенә вакытыннан алда туктатылуы аның депутатлар вәкаләтләренә туктатылуына сәбәп була.

3. Район Советы вәкаләте вакытыннан алда туктатылган очракта авылларның сайлап куелган органнары бер ай эчендә Район Советы составына башка депутатларны сайлап куерга тиеш.

34нче маддә. Район Советының үз-үзен тарату турында карар кабул итү тәртибе

1. Район Советының үз-үзен тарату турында карары Район Башлыгы яки Район Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан ким булмаган депутатлар төркеме инициативасы буенча кабул ителә ала.

2. Үз-үзен тарату турында карар кабул итү инициативасы күрсәтелә алмый:

1) Район Советын сайланудан соң беренче елы эчендә;

2) Район бюджеты кабул ителгән һәм аның үтәләше турында отчет расланган вакытта;

3) яңа Район Башлыгын сайлаганчы Район Башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктаткан очракта.

3. Район Советының үз-үзен тарату турында язмача тәкъдиме үз-үзен тарату сәбәпләрен күрсәтергә тиеш, шулай ук аңа үз-үзен тарату сәбәпләрен дәлиллегән материаллар куелырга тиеш.

4. Үз-үзен тарату турында сорауны алдан карап чыгу буенча Район Советы депутатлары санынан комиссия төзелә. Район Советы яки Район Башлыгы карары буенча Район Советының үз-үзен тарату турында мәсьәләсе халык тыңлауларына куелырга мөмкин.

5. Район Советының үз-үзен тарату турында мәсьәләне карау дәвамлылыгы Район Советы депутатлары һәм Район халкы тарафыннан үз-үзен тарату инициативасының барлык шартлары һәм жирлекләрен һәр яклап һәм объектив тикшерү мөмкинлегенә гарантия бирергә тиеш. Үз-үзен тарату турында карар үз-үзен тарату инициативасы күрсәтелгән көннән алып ике ай узганнан соң кабул ителә ала.

6. Район Советының үз-үзен тарату турында карары яшерен тавыш бирү юлы белән Район Советы депутатларының билгеләнгән саннарының өчтән ике өлеш тавыш белән кабул ителә.

7. Район Советы тарафыннан үз-үзен тарату турында тәкъдиме кире кагылса, кабат үз-үзен тарату турында инициатива үз-үзен тарату мәсьәләсе буенча тавыш биргән көннән алып бер елдан да иртәрәк була алмый.

35нче маддә. Район Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Район Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда түбәндәге очрақларда туктатыла:

- 1) үлгән очракта;
- 2) үз теләге буенча отставкага киткәндә;
- 3) суд тарафыннан хезмәткә яраксыз яки чикле эшкә яраклы дип табылса;
- 4) суд тарафыннан билгесез юкка чыккан дип яки үлгән дип табылса;
- 5) аңа карата гаепләү суд карары законлы көченә керсә;
- 6) Россия Федерациясе чикләренә яшәргә китсә;
- 7) Россия Федерациясе гражданлыгы бетсә, Россия Федерациясе халыкара килешү катнашучысы -чит дәүләт гражданлыгы бетә, шуна күрә чит ил гражданыны жирле үзидарә органнарына сайлана ала;
- 8) авылның сайлап куелган депутаты буларак, сайлаучылар тарафыннан азат ителә. Район Советы депутатын, шул исәптән Район Башлыгын азат итүгә нигез булып депутатның суд тәртибәндә расланган, сайлаучыларында шик тудырган, Район Башлыгы вазифаларын һәм депутат вазифаларын тиешенчә башкармаган законсыз карарлары һәм гамәлләре нигез булып тора, депутат статусына туры килмәгән гамәлләр кылса, шулай ук Россия Федерациясе Конституциясе, Татарстан Республикасы Конституциясе, норматив- хокук актларын, башка муниципаль хокук актларны, бу Уставны бозса;

9) Район Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылса;

10) хәрби хезмәткә алынса яки аны алыштыра торган альтернатив граждан хезмәтенә алынса;

11) “Россия Федерациясендә жирле үзидарәләргә оештыруның гомуми принциплары турында” Федераль канунда билгеләнгән башка очрақларда.

2. Район Советы депутатының вәкаләтләрен туктату турындагы карары депутат вәкаләтләре туктатылган көннән соң 30 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә, әгәр бу очрак район Советы сессияләре арасында булса, өч айдан да соңга калмыйча кабул ителә.

3. Бу авылның сайлап куелган органнарыннан депутатлар арасынан булган Район Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктаткан очракта, әлегә орган бер ай эчендә Район Советы составына башка депутатны сайларга тиеш.

IV нче бүлек. РАЙОН БАШЛЫГЫ

36нчы маддә. Район Башлыгы – Районның югары вәкаләтле шәхесе

1. Район Башлыгы Районның югары вәкаләтле шәхесе булып тора.
2. Район Башлыгы Район Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе вәкаләтләрен башкара.
3. Район Башлыгының рәсми исеме- Югары Ослан муниципаль районы Башлыгы.

37нче маддә. Район Башлыгын сайлау тәртибе

1. Район Башлыгы яңа сайланган Район Советының беренче утырышында Район Советы депутатлары арасыннан яшерен тавыш бирү юлы белән Район Советы вәкаләте вақытына сайлана.

2. Район Башлыгын сайлау Район Советы депутатлары күрсәткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән Район составына кергән авылларның сайлап куелган органнары, Район халкы, ижтимагый оешмалар, Татарстан Республикасы Президенты тәкъдимнәре нигезендә сайлана.

3. Саланганнан соң Район Башлыгы түбәндәгечә ант бирә:
“Миңа йөкләнгән Югары Ослан муниципаль районы Башлыгының зур бурычларын тормышка ашырганда Россия Федерациясе кануннарын һәм Конституциясен, Татарстан Республикасы кануннарын һәм Конституциясен, Югары Ослан муниципаль районы Уставын үтәргә, Район кешеләренә мул тормышын тәэмин итү өчен бөтен белемне һәм көчөмне куярга, кеше һәм гражданин хокукларын сакларга ант итәм”.

38нче маддә. Район Башлыгының статусы

1. Район Башлыгы даими нигездә эшли.

2. Район Башлыгы, федераль канун белән билгеләнгән Район Башлыгы статусы белән туры килми торган вазифаны алмаштыра алмый, шулай ук эшмәкәрлек, шулай ук, укыту, фәнни һәм башка ижади эштән кала, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнәргә хокукы юк.

3. Район Башлыгы үзенең эшчәнлегендә, бу Устав һәм федераль канунга туры китереп, Район Советына һәм Районда яшәүче халык контрольлегендә һәм отчетында .

4. Район Башлыгы үзенең эшчәнлегенә нәтижеләре турында Район Советына еллык отчетларын тәкъдим итә.

39нчы маддә. Район Башлыгының вәкаләтләре

Район Башлыгы:

1) башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары белән, дәүләт хакимияте органнары белән, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәттә Район исеменнән эш алып бара, Район исеменнән ышаныч язубынан башка эш йөртә;

2) Район Советы эшен оештыра, Район Советы утырышларын жыя һәм аларда рәислек итә;

3) бу Устав белән билгеләнгән тәртиптә, Район Советы кабул иткән хокук актларына кул куя һәм халыкка белдерә, шулай ук Район Советы утырышлары беркетмәләренә кул куя;

4) үзенең вәкаләтләре кысаларында Район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокук актлары чыгара;

5) Район Башкарма комитеты Житәкчесе белән контракт төзи;

6) Район Советы эшчәнлегендә жәмәгәтьчелек фикерен исәпләү һәм ачыклык булдыру буенча чаралар күрә;

7) халыкны кабул итә, аларның мөрәжәгатьләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;

8) Район Советы утырышларының беркетмәләренә кул куя;

9) Район Советы аппараты эшчәнлеге белән житәкчелекне тормышка ашыра;

10) Район Советы контроль вәкаләтләренең тормышка ашырылуын килештерә;

11) Район бюджетында каралганча, Район Советы эшчәнлеген тәмин итү һәм тотуга акчаларны бүлүче булып тора;

12) канунга һәм бу Уставка туры китереп, халыкның үз ирке белән кабул ителгән карарларын тормышка ашыру буенча Район Советының хокук актларын кабул итүне оештыра;

13) Районның жирле үзидарә органнарының Татарстан территориясендә эшләп килүче башкарма хакимият федераль органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара бәйләнешен булдыра;

14) Район исеменнән дәүләт хакимияте органнары белән, башка муниципаль берәмлекләр белән икътисад һәм ижтимагый- мәдәният өлкәсендә хезмәттәшлек турында килешүнамәләр һәм килешүләр төзи, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара бәйләнеш турында һәм гамәлләрне килештерү турында килешүнамәләр һәм килешүләр төзи;

15) жирле үзидарә органнарыны тарафыннан Россия Федерациясе субъектлары кануннары һәм федераль кануннары тарафыннан жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләре һәм эһәмиятле булган мәсьәләләрне чишү буенча вәкаләтләре тормышка ашыруны булдыра;

16) муниципаль район башлыкларының идарә итүе турында федераль кануннар белән, Татарстан Республикасы кануннары белән бирелгән башка вәкаләтлекләре, шулай ук бу Устав, Район Башлыгы компетенциясенә караган Район Советы карарлары белән бирелгән башка вәкаләтлекләре тормышка ашыра.

Район Башлыгы “Коррупциягә каршы тору турында” 25нче декабрь, 2008нче ел, №273-ФЗ Федераль кануны һәм башка федераль кануннарда билгеләнгән тәртиптә чикләүләр һәм тыюларны сакларга һәм вазифаларын үтәргә тиеш.

40нчы маддә. Район Башлыгы вәкаләтләренең вакытыннан алда туктатылуы

1. Район Башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда түбәндәге очракларда туктатыла:

- 1) үлгән очракта;
- 2) үз ризалагы белән отставкага китсә;
- 3) федераль кануннарда яраклаштырып отставкага жибәрелсә;
- 4) гамәлдәге кануннарда туры китереп вазифасыннан баш тартса;
- 5) суд карары нигезендә эшкә яраксыз яки өлешчә эшкә яраклы дип табылса;
- 6) суд тарафыннан билгесез юкка чыккан дип яки үлгән дип табылса;
- 7) аңа карата гаепләү суд карары законлы көченә керсә;
- 8) Россия Федерациясе чикләренә яшәргә китсә;
- 9) Россия Федерациясе гражданлыгы бетсә, Россия Федерациясе халыкара килешү катнашучысы -чит дәүләт гражданлыгы бетә, шуңа күрә чит ил

гражданины Районның жирле үзидарэ органнарына сайлана ала, чит дэүлэт гражданлығын яки торырга рөхсэт алса;

10) сайлаучылар тарафыннан чакыртылып алынса;

11) сәламәтлеге буенча Район Башлыгы вәкаләтләрен башкара алмауы турында суд тәртибендә билгеләнсә;

12) федераль кануннарда туры китереп тормышка ашырылган, Районны үзгәртеп кору булган, шулай ук Районны бетергән очракта;

13) Район чикләрен үзгәрү нәтижәсендә булган очракта, сайлаучыларның саны 25 проценттан артып китсә.

Район Башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда Район Башлыгы, аның хатыны һәм балалары “Россия территориясеннән чиктә булган чит ил банкларында акча саклау һәм счёт ачу аерым категория затларга тыелуы турында” Федераль канунында билгеләнгән чикләүләренә сакламаган очракта, Россия Федерациясе Президентының ышанычын югалткан вакытта туктатыла.

2. Бу маддәнең 1нче пунктында күрсәтелгән дәлиләр буенча, Район Башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, яна Район Башлыгын сайлау Район Советының якындагы утырышында башкарыла.

3. Район Башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда Район Советы вәкаләтләре тәмамлануга кимендә алты ай кала туктатылган очракта, яна Район Башлыгын сайлау Район Советы карары буенча үткәрелмәскә мөмкин.

4. Район Советы тарафыннан сайланган Район Башлыгы Район Советының аны отставкага жибәрү турында карары нигезендә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылса, суд тәртибендә әлеге карарга шикаять бирә ала, Район Советы Район Башлыгын суд карары көченә кәргәнче аны сайлау турындагы карарны кабул итә алмый.

41нче маддә. Район Башлыгын отставкага жибәрү

1. Федераль кануннарда туры китереп Район Советы Район Советы депутатлары яки Татарстан Республикасы хезмәтендәге зат инициативасы буенча Район башлыгын отставкага жибәрә ала.

2. Район башлыгын отставкага жибәрү өчен жирлек булып түбәндәгеләр тора:

1) Федераль канунда каралган буенча Район башлыгының карарлары, гамәлләре (гамьсезлекләре) күнелсез нәтижәләр китереп чыгарса (китереп чыгарсалар);

2) өч ай һәм аннан да күбрәк вакыт эчендә Район Уставы, федераль кануннарда каралганча, үзенә вәкаләтләрен тормышка ашыруда урындагы мәсьәләләренә чишү буенча вазифаларын башкармаса, яки Татарстан Республикасы кануннары һәм федераль кануннар белән каралган жирле үзидарэ органнарына тапшырылган аерым дэүлэт вәкаләтләрен тормышка ашыруны үтәмәсә;

3) Район Башлыгының эшчәнлегенә Район Советы тарафыннан Район Советы каршында аның еллык отчётына ике тапкыр рәттән канәгатьләндерерлек бәя бирелмәсә.

4) “Коррупциягә каршы тору турында” 25нче декабрь, 2008нче ел, №273-ФЗ Федераль кануны һәм башка федераль кануннарда билгеләнгән тәртиптә чикләүләр һәм тыюларны сакламаган һәм вазифаларын үтәмәгән очракта;

5) Район Башлыгы, районның Башкарма комитеты житәкчесе һәм башка органнар һәм оешмалар тарафыннан кеше хокуклары һәм иреге, дине һәм башка хокукларын чикләү булып, милләтара (этникара) һәм конфессиональ конфликтлар китереп чыгарса, дәүләт гарантияләрен бозу булса;

3. Район Советы депутатларының өчтән береннән дә ким булмаган төркеме тәкъдим иткән Район башлыгын отставкага жиберү турындагы инициативасы мөрәжәгать формасында языла һәм Район Советы карауына кертелә. Әлеге муниципаль берәмлек башлыгын отставкага жиберү турында мөрәжәгать Район Советының карар проекты белән бергә кертелә. Әлеге инициативаны тәкъдим итү турында Район Советының әлеге мөрәжәгате тәкъдим ителгән көннән соң икенче көннән дә соңга калмыйча Район башлыгы һәм Татарстан Республикасының югары дәүләт хезмәтендәге затка житекерелә.

4. Район Советы депутатларының Район башлыгын отставкага жиберү турындагы инициативасын карау Татарстан Республикасы югары дәүләт хезмәтендәге шәхеснең фикерен исәпкә алып тормышка ашырыла.

5. Район Советы депутатларының Район башлыгын отставкага жиберү турындагы инициативасын караган вакытта федераль кануннар һәм Татарстан Республикасы кануннары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган вәкаләтләренә кагылышлы мәсьәләләр карала, яки Федераль канунда каралган буенча Район башлыгының карарлары, гамәлләре (гамьсезлекләре) күңелсез нәтижәләр китереп чыгарса (китереп чыгарсалар), Район башлыгын отставкага жиберү турындагы карары Татарстан Республикасы югары дәүләт хезмәтендәге зат килешүе буенча гына кабул ителә ала.

6. Татарстан Республикасы югары дәүләт хезмәтендәге затның Район башлыгын отставкага жиберү турындагы инициативасы мөрәжәгать итеп языла һәм Район Советы карарының туры килгән проекты белән бергә Район Советы карауына кертелә. Бу инициативаны тәкъдим итү турында Район Советы күрсәтелгән мөрәжәгәтне керткәч бер көннән соңга калмыйча Район башлыгына хәбәр итергә тиеш.

7. Район Советы депутатларының яки Татарстан Республикасы югары дәүләт хезмәтендәге затның Район башлыгын отставкага жиберү турындагы инициативасын карау әлеге мөрәжәгать кертелгән көннән соң бер ай эчендә каралырга тиеш.

8. Район Советы депутатларының Район башлыгын отставкага жиберү турындагы карары өчен Район Советы депутатлары арасыннан икедән өч өлеше тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

9. Район Советы депутатларының Район башлыгын отставкага жиберү турындагы карарына Район Советы утырышында рәислек иткән депутат кул куя.

10. Район башлыгы, төп тавыш бирү хокукы белән Район Советы составына кергән һәм аның рәисе вазифаларын үтәгән очракта, аны отставкага жиберү турындагы мәсьәләне караганда Район Советы утырышында катнаша икән, бу утырыш Район Советы тарафыннан билгеләнгән Район Советы депутаты рәислегендә уза.

11. Район Советы тарафыннан Район башлыгын отставкага жиберү турындагы карар каралганда һәм кабул ителгәндә тәмин ителергә тиеш:

1) тиешле утырышны үткөрү вакыты һәм урыны турында белдерү кәгазе алу, шулай ук Район Советы депутатларының һәм Татарстан Республикасы югары дәүләт хезмәтендәге шәхеснең мөрәжәгәте һәм аны отставкага жиберү турындагы Район Советы карары проекты белән танышу;

2) Район Советы депутатларына, аны отставкага жиберү өчен нигез итеп күрсәтелгән шартларны аңлату мөмкинчелеге бирү.

12. Район Советы башлыгы Район Советының аны отставкага жиберү турындагы карары белән килешмәсә, үзенә төп фикерен язма рәвештә аңатып бирергә хокуклы.

13. Район Советы тарафыннан Район башлыгын отставкага жиберү турындагы карар аны кабул иткәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә бастырылып чыгарыла. Район Советы башлыгы Район Советының аны отставкага жиберү турындагы карарына язма рәвештә үзенә мөһим фикерен жикерсә, ул Район Советы карары белән бер вакытта басылып чыгарга тиеш.

14. Район Советы депутатларының яки Татарстан Республикасы югары дәүләт хезмәтендәге шәхеснең Район башлыгын отставкага жиберү турындагы инициативасы кире кайтарылса, Район Советының Район Башлыгын отставкага жиберү турындагы мәсьәләне икенче тапкыр каралышка әлеге мәсьәлә каралган Район Советы утырышы узганнан соң ике айдан да иртәрәк булмаган вакытта куелырга тиеш .

42нче маддә. Район Башлыгы Ярдәмчесе

1. Район Башлыгы тәкъдиме буенча Район Советы тарафыннан депутатлар арасынан Район Башлыгы ярдәмчесе – Район Советы Рәисе ярдәмчесе сайлана.

2. Район Советы депутаты Район Башлыгы ярдәмчесе булып, аны сайлау өчен Район Советы депутатларының яртыдан артык өлеше тавыш биргән булса, сайланган дип санала.

3. Район Башлыгы ярдәмчесе -Район Советы Рәисе ярдәмчесе, Район Советы Регламенты билгеләгән вазифаларны бүлү белән туры китергән функцияләренә, Район Башлыгы йөкләмәләрен башкара, ә ул вакытлыча булмаган очракта (авыру яки ялы сәбәпле) яки ул үз вазифаларын башкара алмаган очракта яки вакытыннан алда вәкаләтләре туктатылганда, Район Башлыгы вазифаларын башкара.

4. Район Башлыгы ярдәмчесе -Район Советы Рәисе ярдәмчесе үзенә вәкаләтләрен даими нигездә тормышка ашыра.

5. Район Башлыгы ярдәмчесе -Район Советы Рәисе ярдәмчесе вәкаләтләре вакытыннан алда бу Уставның 40нчы маддәсендә каралган нигездә вакытыннан алда туктатыла.

6. Район Башлыгы ярдәмчесе -Район Советы Рәисе ярдәмчесе Район Башлыгы инициативасы буенча кабул ителгән Район Советы карары белән яки Район Советы депутаты арасынан өчтән бер өлешеннән ким булмаган төркемнең таләбе буенча теләсә кайсы вакытта вазифасыннан чакыртып алына ала. Район Башлыгы ярдәмчесен чакыртып алу турында

карап Район Советы депутатлары арасыннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Үнче бүлек. Район Башкарма комитеты

43нче маддә. Район Башкарма комитеты-Район жирле үзидарәсенә башкаручы - житәкчелек итүче органы

1. Район Башкарма комитеты-Район жирле үзидарәсенә башкаручы-житәкчелек итүче органы булып тора.

2. Район Башкарма комитетының рәсми исеме – “Югары Ослан муниципаль районы Башкарма комитеты”.

3. Район Башкарма комитеты Район Советы белән хисаплашырга һәм контрольле булырга тиеш.

4. Район Башкарма комитетның герблы мөһере һәм үзенә атамалары һәм билгеләнгән үрнәктә Район гербы сурәте белән бланклары бар.

5. Район Башкарма комитеты эшчәнлеген оештыруга тотылган акча Россия Федерациясе чыгымнар классификациясенә туры китереп район бюджетында аерым юл белән карала.

44нче маддә. Район Башкарма комитеты структурасы

1. Район Башкарма комитеты структурасы Район Советы тарафыннан Район Башкарма комитеты Житәкчесе тәкъдим итүе буенча раслана.

2. Район Башкарма комитеты структурасына Район Башкарма комитеты Житәкчесе, аның урынбасарлары, Башкарма комитетның өлкә (функциональ) һәм территориаль органнары керә.

3. Район Башкарма комитеты органнары Район Советы тарафыннан расланган кагыйдәнамәләр нигезендә эш итә.

4. Район Башкарма комитеты эшчәнлегенә әһәмиятле булган мәсьәләләрне чишү буенча килешенеп чишүдә ярдәм итү өчен, Район Башкарма комитеты каршында Район Башкарма комитеты Житәкчесе карары белән координацион, эксперт һәм башка киңәшлешү (консультатив) орган оештырырга мөмкин. Бу органнар Район Башкарма комитеты структурасына кермиләр. Аларда эш ихтыяри башкарыла.

45нче маддә. Район Башкарма комитеты вәкаләтләре

Башкарма комитет:

1) планлаштыру, бюджет, финанслар һәм хисап өлкәсендә:

- Район бюджеты проекты, Районның ижтимагый-икътисад үсешенә комплекслы программаларын һәм план проектларын эшләүне тәмин итә;

- Район бюджеты, Районның ижтимагый-икътисад үсешенә комплекслы программалары һәм план проектлары үтәлешен оештыра;

- Район бюджеты, Районның ижтимагый-икътисад үсешенә комплекслы программалары һәм план проектлары үтәлеше турында отчет эзерләүне тәмин итә;

- Районның ижтимагый-икътисад өлкәсенә торышын характерлаучы статистик күрсәткечләрне туплауны оештыра;

- авылларның бюджет белән тәмин ителеш дәрәжәсен Район бюджеты хисабына тигезләү.

2) Район территориясендә Район Советы билгеләгән тәртиптә үзенә вәкаләтләре кысаларында муниципаль милек белән идарә итү өлкәсендә, предприятие, учреждение һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәتلәр өлкәсендә:

- Районның муниципаль милкендә булган муниципаль мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын булдыру, сатып алу, куллану, идарә итү һәм арендау буенча мәсьәләләрне чишә;

- Район Советы карары билгеләгән очракта, Район Советы раслауына (киләшүенә) милекне тартып алу турында, шул исәптән аны приватизацияләү турында тәкъдимнәрен эзерли һәм кертә ала ;

- муниципаль предприятие һәм учреждениеләр оештыра, аларның эшчәнлеген максатын, шартларын һәм тәртибен билгели, муниципаль учреждениеләрне финанслауны тәмин итә, муниципаль предприятие һәм учреждениеләрне үзгәртеп кору һәм юкка чыгару мәсьәләләрен хәл итә, аларның житәкчеләрен контракт нигезендә билгели һәм вазифаларыннан азат итә;

- муниципаль милектә булмаган предприятие һәм оешмалар белән Районның ижтимагый-икътисад үсешендә хезмәттәшлек турында килешү төзи; Район территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формаларын булдыруга булышлык итә;

- муниципаль заказларны формалаштыра, урнаштыра, муниципаль заказларның үтәлешен тормышка ашыра, бу эшләргә каралган Районның үзенә материал һәм финанс чараларын кулланып Район кирәк-яраклары өчен эшләргә заказ бирүче була;

3) территориаль планлаштыру, жирне һәм башка табигать ресурсларын куллану, әйләнә-тирә мохитны саклау өлкәсендә:

- Район Советы раслауына Районның территориаль планлаштыру документлары проектларын, башка төзелеш документациясен эзерли һәм кертә һәм тормышка ашыруны тәмин итә;

- Район территориясендә тормышка ашырыла торган төзелеш эшчәнлеген тәмин итүнең мәгълумат системасын кертүне тормышка ашыра;

- Районның муниципаль милкендә булган жирләренә рациональ куллану һәм саклауны планлаштыру һәм оештыруны тормышка ашыра;

- Район территориясендә урнашкан жирләренә, канунда билгеләнгән тәртиптә, бирә, шул исәптән сатып алу юлы белән тартып ала;

- халыкка экологик хәл турында мәгълумат бирә, предприятиеләр, оешмалар һәм учреждениеләрнең әйләнә-тирә мөхитка зыян китерүче табигатьтән файдалану турында кануннарны боза торган гамәлләре турында тиешле органнарга хәбәр итә;

- әйләнә-тирә мохитны саклау буенча жирлекара характердагы чаралар оештыра;

- көнкүреш һәм сәнәгый калдыкларны юкка чыгару һәм эшкәртүне оештыра;

- Район территориясендә әһәмиятле булган дөвәләу- савыктыру урыннарын һәм курортларны үстерүне тормышка ашыра һәм саклауны тәмин итүне булдыра;

4) төзелеш, транспорт һәм элемент өлкәсендә:

- Район территориясендә торак төзелеше өчен уңайлыklar тудыруны тәэмин итә;

- федераль һәм республика юллары, күперләре һәм башка транспорт инженерлык корылмаларыннан кала, Район чигендә торак пунктлар чигеннән тыш гомуми кулланылышта булган торак пунктлар арасындагы юлларны, күперләрне һәм башка транспорт инженерлык корылмаларын төзи һәм карап тора;

- муниципаль транспорт оешмаларын булдыру юлы белән, яки килешү буенча шәхси һәм башка транспорт оешмаларын транспорт хезмәте күрсәтергә жәлеп итү юлы белән халыкка транспорт уңайлыklarын булдыру өчен һәм муниципаль район чикләрендә жирлекләр арасында транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыра;

- Район чикләрендә торак пунктлар арасында халыкка хезмәт күрсәтүче жәмәгать транспорты тукталышы урыннарын, маршрутын һәм хәрәкәт итү графигын раслый һәм килештерә;

- Район чикләрендә торак пунктлар чикләреннән тыш, жәмәгать транспорты тукталышы урыннарын төзекләндерүне тәэмин итә;

- жирлекләрне элемент хезмәте күрсәтү белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;

5) торак- коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- Район чикләрендәге торак пунктларда электр-, жылылык- һәм газ белән тәэмин итүне оештыра;

- Район составына кергән жирлекләрдә элемент хезмәте, жәмәгать туклануы, сәүдә, көнкүреш хезмәт күрсәтүне тәэмин итүгә шартлар тудыра;

- халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыра (китапханә коллекторы хезмәтен тәэмин итә);

- жирлекара күмү урыннарын карап тора, ритуаль хезмәтләрне оештыра;

б) мәгариф һәм сәламәтлек өлкәсендә:

- төп белем бирү программалары буенча һәркемгә бушлай башлангыч гомуми, төп гомуми, урта (тулы) гомуми белем бирүне оештыра (Татарстан Республикасы дәүләт власте органнары вәкаләтләренә караган белем бирү процессын финанслау буенча вәкаләттеннән кала);

- Район территориясендә бушлай өстәмә белем бирү һәм мәктәпкәчә белем бирүне оештыра, шулай ук каникуллар вакытында балаларның ялын оештыра;

- Район территориясендә (санитар-авиациядән кала) ашыгыч медицина ярдәме күрсәтүне оештыруны тәэмин итә, амбулатор- шифаханәләр һәм хастаханәләрдә беренчел медик - санитар ярдәме күрсәтүгә шартлар булдыра, йөкле хатыннарга йөклелек вакытында, бала тапканда һәм бала тапканнан соң медицина ярдәме күрсәтүне оештыруны тәэмин итә;

7) гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү, халыкны һәм территорияне гадәттән тыш чаралардан саклау өлкәсендә:

- Район территориясендә кануннарның, дәүләт власте органнарының һәм жирле үзидарә органнарының актларын саклауны, гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яки арбитраж судында дәүләт власте органнарының һәм дәүләт хезмәтендәге затларның,

предприятиеләрнең, учреждениеләрнең һәм оешмаларның жирле үзидарә хокукларын бозган актларына шикаять бирә;

- федераль кануннарга туры китереп муниципаль полиция тарафыннан жәмәгать тәртибен саклауны оештыра;

- Район чикләрендә гадәттән тыш чараларны кисәтү һәм булдырмый калуда катнаша;

- территориаль оборона һәм гражданнар оборонасы буенча чаралар оештыру һәм тормышка ашыру, муниципаль район халкын һәм территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау буенча чараларны оештыруны тәмин итә, гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен жирле финанс һәм материал ресурсларны булдыруны тәмин итә;

- үзенең вәкаләтләре кысаларында билгеләнгән тәртиптә халыкка гадәттән тыш хәлләр килеп чыгуы куркынычы турында үз вакытында хәбәр итә;

- су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәмин итә, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау буенча чараларны тормышка ашыра;

- опека һәм тәрбиячелек буенча эшчәнлекне тормышка ашыра;

- Районны үзгәртеп кору һәм чикләрен үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү, жирле референдумны әзерләү һәм уздыруны оештыру һәм материал-техник тәмин итүне тормышка ашыра;

8) Татарстан Республикасы кануннары һәм федераль кануннар белән Район жирле үзидрә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә:

- Татарстан Республикасы кануннары һәм федераль кануннар белән Район жирле үзидрә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үти;

- дәүләт вәкаләтләрен үтәү өчен бирелгән материал һәм финанс чараларын тиешле куллануны тәмин итә һәм хисап алып бара;

- Татарстан Республикасы кануннары һәм федераль кануннар белән туры китереп билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен тормышка ашыру турында хисап тапшыра;

- Район Советы карары белән туры китереп тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәүне тормышка ашыру өчен Районның жирле үзидарә органнары карамагында булган материал ресурсларны һәм финанс чараларын өстәмә куллануны тәмин итә;

- Район Советы тарафыннан кабул ителгән әлеге вәкаләтләрен үтәүгә хокукны тормышка ашыру турында карарны кабул иткән очракта, Районның жирле үзидарә органнары федераль кануннар белән туры китереп аларга тапшырылмаган вәкаләтләрен тормышка ашыруда катнаша;

9) башка вәкаләтләр:

- муниципаль архивны, жирлекләренә архив фондын саклауны кертәп, оештыра һәм карап тора;

- федераль кануннар белән туры китереп үзенең вәкаләтләре кысаларында халыкара һәм тышкы икътисадый бәйләнешләренә тормышка ашыра;

- Район Советы, Район Башлыгы яки Районның башка жирле үзидарә органнары компетенцияләренә караган кануннар, әлеге Уставтан кала, Район өчен эһәмиятле булган мәсьәләләр буенча башка вәкаләтләренә башкара.

46нчы маддә. Район Башкарма комитеты Житәкчесе

1. Район Башкарма комитеты Житәкчесе укуту, фәнни һәм башка ижади эш белән шөгыйльләүдән кала, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнергә хаклы түгел; ләкин укутучылык, фәнни һәм башка ижади эш өчен түләү, Россия Федерациясе кануннарында һәм Россия Федерациясе халыкара килешүе белән башкача каралмаган очракта, чит дәүләт хисабына, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны арасы хисабына була алмый. Район Башкарма комитеты Житәкчесе Россия Федерациясе кануннары яки Россия Федерациясенә халыкара килешүе белән башка нәрсә каралмаган очракта, Россия Федерациясе территориясендә эшләп килүче чит ил структур бүлекчәләре һәм дәүләтнеке булмаган һәм коммерцияле булмаган органнарына, идарә, попечительләр һәм күзәтүче органнар составына керергә хакы юк.

47нче маддә. Район Башкарма комитеты Житәкчесен билгеләү тәртибе

1. Район Башкарма комитеты Житәкчесен билгеләү конкурс нигезендә үткәрелә.

2. Район Башкарма комитеты Житәкчесе өчен контракт шартлары Район Советы тарафыннан раслана. Федераль кануннар һәм Татарстан Республикасы кануннары тарафыннан Районның жирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләре тапшырылган очракта, Татарстан Республикасы кануннары белән билгеләнгән шартлар контрактка мәжбүри рәвештә кертелә.

3. Район Башкарма комитеты Житәкчесе вазифасына кандидатлар булырга тиеш:

- “дәүләт һәм муниципаль идарә итү” белгечлеге буенча югары профессиональ белем яки муниципаль башка югары профессиональ белемле;

- муниципаль хезмәтнең вазифаи хезмәт төркеменә туры килгән яки аңа тигезләшкән дәүләт граждан хезмәтенең муниципаль вазифаларында ике елдан да ким булмаган муниципаль хезмәт стажы, яки белгечлек буенча биш елдан да ким булмаган стаж;

- оешма житәкчесе яки житәкче ярдәмчесе вазифасында идарә итү тәҗрибәсе, яки дәүләт органнарында, яки жирле үзидарә органнарында, яки аларның структур бүлекчәләрендә биш елдан да ким булмаган эш тәҗрибәсе;

- Район Советы карары билгеләгән күләмдә Район Башкарма комитеты Житәкчесе вазифасын башкару өчен кирәкле эшлеклелек сыйфатлары һәм осталыгы.

4. Район Башкарма комитеты Житәкчесен билгеләүгә конкурс әлеге Устав һәм Район Советы карары билгеләгән тәртиптә үткәрелә.

5. Конкурс шартлары, аны үткәрү көне, вакыты, урыны, контракт проекты массакуләм мәгълумат чараларында конкурс үткәрелгәннән соң 20 көннән дә соңга калмыйча бастырылып чыгарыла.

6. Конкурсны уздыру өчен комиссия төзелә. Конкурс комиссиясе әгъзаларының гомуми саны Район Советы тарафыннан раслана.

7. Муниципаль районда конкурс комиссиясе эгъзаларының яртысы Район Советы тарафыннан, ә калган яртысы – Татарстан Республикасы Президенты тарафыннан билгеләнә.

8. Район Башкарма комитеты Житәкчесе вазифасына шәхес конкурс нәтижәләре буенча конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан билгеләнә.

9. Район Башкарма комитеты Житәкчесе белән контракт Район Башлығы тарафыннан төзелә.

48нче маддә. Район Башкарма комитеты Житәкчесенә вәкаләтләре вакыты

1. Район Башкарма комитеты Житәкчесе белән контракт шәхесне Районның Башкарма комитет Житәкчесе вазифасына билгеләү турында карар кабул иткән Район Советы вәкаләтлеге вакытына (яңа чакырылыш Район Советы эш көне башланганчы) кадәр, ике елдан да ким булмаган вакытка төзелә.

2. Район Советы вәкаләтләре вакыты чыккач, яңа Район Башкарма комитеты Житәкчесен билгеләгәнче, Районның Башкарма комитет Житәкчесе каралган тәртиптә үз вәкаләтләрен башкаруны дәвам итә.

49нчы маддә. Район Башкарма комитеты Житәкчесенә вәкаләтләре

Район Башкарма комитеты Житәкчесе:

1) Район Башкарма комитеты эшчәнлеге белән бер генә кеше идарәсе принципларында идарә итә һәм Район Башкарма комитеты компетенциясенә кергән вәкаләтләренә үтәү өчен шәхси җаваплылык алып бара;

2) Район Башкарма комитетын Район Советы, Район Башлығы, Районның башка җирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләре, дәүләт власте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән бәйләнештә тәкъдим итә;

3) Район Советы карауына районның бюджет проектын һәм аның үтәләше турында хисапны тәкъдим итә;

4) Районның комплекслы ижтимагый-икътисадый үсеш планы проектын һәм программасын Район Советы карауына тәкъдим итә;

5) Район Башкарма комитеты структурасы проектын Район Советы раслауына кертә, районның муниципаль оешмаларының штат расписаниесен һәм төзелешен раслый;

6) Район Башлығы белән килештереп Район Башкарма комитеты ярдәмчеләрен билгели һәм вазифаларыннан азат итә, алар арасында вазифаларны бүлә, Район Башкарма комитеты муниципаль хезмәткәрләрен һәм башка эшчеләренә вазифаларына билгели һәм вазифаларыннан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тотат, аларга карата мактау чараларын һәм дисциплина җаваплылыгын куллана;

7) үзенә вәкаләтләре кысаларында расланган бюджетка туры китереп Район акчасы белән идарә итә;

8) Район Башкарма комитеты тарафыннан Федераль кануннар һәм Татарстан Республикасы кануннары белән Районның жирле үзидарэ органнарына тапшырылган аерым дэүлэт вэкалэтлэрэн тормышка ашыра һәм (яки) тормышка ашыруны тээмин итэ;

9) Район Башкарма комитеты компетенциясенэ караган эһәмиятле булган мәсьэлэлэр буенча хокук актлары чыгара, шулай ук Район Башкарма комитеты эшен оештыру мәсьэлэлэре буенча хокук актлары чыгара;

10) Район Советы контрольлегендэ һәм отчётында, Район Советына үзенэ эшчәнлеге нэтижэлэре буенча һәм Башкарма комитет эшчәнлеге буенча еллык хисап тапшыра, шул исэптэн Район Советы тарафыннан куелган мәсьэлэлэрне чишү буенча ;

11) Район Башкарма комитеты эшчәнлеге турында халыкка даими мәгълумат тапшырып тора, Район Башкарма комитеты хезмэткэрлэре тарафыннан гражданны кабул итүне оештыра, айга бер тапкырдан да ким булмаган гражданны шэхси кабул итүне оештыра, гражданны тэкьдимнэрен, гаризаларын һәм шикаятлэрэн карап тикшерэ һәм алар буенча карарлар кабул итэ;

12) дэүлэт һәм башка органнарда Район мэнфэгатлэрэн яклау чараларын күрэ, Район Башкарма комитеты исеменнэн судка гаризалар бирэ, ышанычнамэлэр бирэ;

13) Район Советы раслауына Район Башкарма комитеты органнары турында кагьйдэнамэлэр проектларын тэкьдим итэ;

14) муниципаль оешмаларының житэкчелэрэн вазифаларына билгели һәм вазифаларыннан азат итэ;

15) канунга, элеге Уставка, Район Советы карарларына һәм төзелгэн контрактка туры китереп башка вэкалэтлэрне тормышка ашыра.

50нче маддэ. Район Башкарма комитеты Житэкчесенэ вэкалэтлэрэнэ вакытыннан алда туктатылуы

1. Район Башкарма комитеты Житэкчесенэ вэкалэтлэре вакытыннан алда түбэндэге очрактарда туктатыла:

- 1) үлгэн очракта;
- 2) үз ризалагы белэн отставкага китсэ;
- 3) элеге маддэнэ 2нче пунктына туры китереп контракт өзэлгэн очракта;
- 4) гамэлдэге кануннардагы туры китереп вазифасыннан баш тартса;
- 5) суд карары нигезендэ эшкэ яраксыз яки өлешчэ эшкэ яраклы дип табылса;
- 6) суд тарафыннан билгесез юкка чыккан дип яки үлгэн дип табылса;
- 7) аңа карата гаеплэү суд карары законлы көченэ керсэ;
- 8) Россия Федерациясэ чиклэрэнэ яшэргэ китсэ;
- 9) Россия Федерациясэ гражданны бэтсэ, Россия Федерациясэ халыкара килешү катнашучысы -чит дэүлэт гражданны бэтэ, шуңа күрэ чит ил гражданны Районның жирле үзидарэ органнарына сайлана ала, чит дэүлэт гражданны яки торырга рөхсэт алса;
- 10) хэрби хезмэткэ алынса яки аны алыштыручы альтернатив граждан хезмэтенэ алынса;
- 11) федераль кануннардагы туры китереп тормышка ашырылган, Районны үзгэртеп кору булган, шулай ук Районны бетергэн очракта;

12) Район чикләрен үзгәрү нәтижәсендә булган очракта, сайлаучыларның саны 25 проценттан артып китсә.

2. Район Башкарма комитеты Житәкчесе белән контракт яклар килешүе буенча яки суд тәртибендә гариза нигезендә туктатыла:

1) контракт шартларының әһәмиятле булган мәсьәләләрне чишүгә кагылышлы өлешен бозу аркасында, шулай ук Уставның 45нче маддәсендә билгеләнгән чикләүләрне сакламаган очракта, Район Советының һәм Район Башлыгының;

2) контракт шартларының Федераль кануннар һәм Татарстан Республикасы кануннары белән Районның жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тормышка ашыруга кагылышлы өлешен бозу аркасында, шулай ук Уставның 45нче маддәсендә билгеләнгән чикләүләрне сакламаган очракта -Татарстан Президентының;

3) Районның жирле үзидарә органнары һәм (яки) Татарстан Республикасы дәүләт власте органнары тарафыннан контракт шартларын бозу аркасында - Район Башкарма комитеты Житәкчесенә.

Үнчы бүлек. Район Советының, Район Башлыгының һәм Район Башкарма комитетының үзара мөнәсәбәтләре

51нче маддә. Район Советының, Район Башлыгының һәм Район Башкарма комитетының үзара мөнәсәбәтләренә нигезе

1. Бу Кагыйдәнамәдә билгеләнгән вәкаләтләрне бүлү белән туры китереп, Район Советы, Район Башлыгы һәм Район Башкарма комитеты үз вәкаләтләрен мөстәкыйль рәвештә башкара.

2. Район Советы һәм Район Башкарма комитеты кануннарда, бу Устав белән билгеләнгән формада Районның икътисади һәм ижтимагый үсеше процессы белән нәтижәле идарә итү максатыннан һәм аның халкы ихтияжларыннан чыгып үзара бәйләнештә булырга тиеш.

3. Район Советы һәм Район Башкарма комитеты бер-берсенә кабул ителгән хокук актларын кул куелганнан соң жиде көн эчендә жиберәләр.

4. Район Советы, Район Башлыгы Район Башкарма комитетына Район Башкарма комитеты Житәкчесенә, Район Башкарма комитетының башка вазифаи затларына хокук актларын кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү яки өстәмәләр кертү турында тәкъдимнәр белән мөрәжәгать итергә хокуклы, шулай ук суд тәртибендә аларга шикаять белдерергә хокуклы.

5. Район Башкарма комитеты Житәкчесе Район Советына, Район Башлыгына Район Советы, Район Башлыгы хокук актларын кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү яки өстәмәләр кертү турында тәкъдимнәр белән мөрәжәгать итергә, шулай ук суд тәртибендә аларга шикаять белдерергә хокуклы.

6. Район Башлыгы Район Башкарма комитеты Житәкчесенә Район Советы Регламенты билгеләгән тәртиптә Район Советының эш планын һәм Район Советы карарлары проектларын жиберә.

7. Район Советы һәм аның органнары утырышларында, Район Башлыгы уздырган утырышларда Район Башкарма комитеты Житәкчесе, аның урынбасарлары яки аның вәкилләре киңәш хокукы белән катнашырга

хокуклы. Район Башкарма комитеты Дәүләт хезмәтендәге затлар язмача чакыру булган очракта, Район Советы утырышларында катнашырга бурычлы.

8. Район Башкарма комитеты Житәкчесе уздырган утырышларда Район Башлыгы, Район Советы депутатлары катнашырга хокуклы.

9. Районның икътисади һәм ижтимагый үсеше процессы белән нәтижәле идарә итү максатыннан һәм аның халкы ихтыяжларында Районның жирле үзидарә органнарына Районның жирле үзидарә вазифаи затларын, Районның жирле үзидарә сайлау органнары вәкилләрен, Район Советы депутатларын, шулай ук муниципаль учреждениеләрнең эшчеләрен һәм муниципаль хезмәткәрләренә әзерләү, яңадан укутуны һәм квалификацияләрен үстерүне оештыру вәкаләтләре бирелә.

52нче маддә. Районның жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә нәтижәлеләген бәяләү

1. Районның жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә нәтижәлеләген бәяләү өчен күрсәткечләр исемлегә Россия Федерациясе Президенты билгеләгән тәртиптә раслана.

2. Татарстан Республикасы югары вазифаи шәхеснең (Татарстан Республикасы дәүләт властының югары башкарма органы житәкчесе) норматив хокук актлары белән Татарстан Республикасы бюджеты хисабыннан Районга иң яхшы күрсәткечләргә ирешүгә һәм күрсәткечләренә бүләкләүгә булышлык итү максатыннан, грантлар бүлеп бирү каралган булуы мөмкин.

53нче маддә. Районның жирле үзидарә органнары арасында каршылыкларны чишү

Районның жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен тормышка ашыру буенча каршылыклар килешү яки суд тәртибендә чишелә.

VIIнче бүлек. Жирле үзидарәнең башка органнары һәм Районның муниципаль органнары

54нче маддә. Районның Контроль- хисап Палатасы

1. Районның Контроль- хисап Палатасы Районның жирле үзидарә финанс контроленә даими эшләрчә коллегиаль органы булып тора. Контроль-хисап Палатасы Район Советы белән хисаплаша.

2. Контроль- хисап Палатасы рәисе вазифасына Район Башлыгы тәкъдиме белән Район Советы тарафыннан биш елга билгеләнә. Контроль- хисап Палатасы рәисе үзенең вәкаләтләрен даими нигездә тормышка ашыра.

3. Контроль-хисап Палатасы рәисе һәм аудиторлары Районның жирле үзидарәсе вазифаи затлары булып тора. Контроль-хисап Палатасы рәисе Контроль-хисап Палатасы эшчәнлеген тормышка ашыра һәм аның эшчәнлеген оештыра, Контроль-хисап Палатасын дәүләт власте

органнарында һәм жирле үзидарә органнарында күрсәтә, Контроль-хисап Палатасының отчётларын, бәяләмәләрен һәм җавапларын имзалый.

4. Контроль- хисап Палатасының герблы мөһере һәм үзенә атамалары һәм Район гербы сурәте белән бланклары бар.

5. Контроль-хисап Палатасы эшчәнлеген финанслауны тәмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджеты классификациясе белән яраклаштырып Югары Ослан муниципаль районы бюджетында аерым юл белән карала.

6. Контроль- хисап Палатасы үзенә эшчәнлеген кануннар, әлеге Устав, Район Советы раслаган Контроль- хисап Палатасы турында Кагыйдәнамәгә таянып башкара.

55нче маддә. Районның Финанс- бюджет Палатасы

1. Районның Финанс-бюджет Палатасы Район бюджетының үтәлешен, Район бюджеты проектларын төзүне һәм аның үтәлеше турында отчётны тормышка ашыручы жирле үзидарәнең даими эшләүче финанс органы булып тора. Финанс-бюджет Палатасы Район Советы белән хисаплаша.

2. Финанс-бюджет Палатасы рәисе вазифасына Район Башлыгы боерыгы белән конкурс нәтижәләре буенча муниципаль хезмәт вазифасын башкаручы итеп билгеләнә.

3. Финанс-бюджет Палатасы рәисе Районның жирле үзидарәсе вазифаи заты булып тора, Финанс-бюджет Палатасы эшчәнлеген тормышка ашыра һәм аның эшчәнлеген оештыра.

4. Финанс-бюджет Палатасының герблы мөһере һәм үзенә атамалары һәм Район гербы сурәте белән бланклары бар.

5. Финанс-бюджет Палатасы эшчәнлеген финанслауны тәмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджет классификациясе белән яраклаштырып Югары Ослан муниципаль районы бюджетында аерым юл белән карала.

6. Финанс-бюджет Палатасы үзенә эшчәнлеген кануннар, әлеге Устав, Район Советы раслаган Финанс-бюджет Палатасы турында Кагыйдәнамәгә таянып башкара.

56нчы маддә. Районның жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре Палатасы

1. Районның жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре Палатасы үзенә вәкаләтләре кысаларында муниципаль мөлкәт белән идарә итү, шул исәптән муниципаль район милеге булган акцияләр, хужалык оешмаларының устав капиталындагы өлешләр (кертем), кулланышта яки район карамагында булган жир кишәрлекләре белән идарә итү максатыннан оештырылган Район жирле үзидарәсенә даими эшләүче органы булып тора. Районның жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре Палатасы Район Советы белән хисаплаша.

2. Районның жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре Палатасы рәисе вазифасына Район Башлыгы боерыгы белән конкурс нәтижәләре буенча муниципаль хезмәт вазифасын башкаручы итеп билгеләнә.

3. Районның жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре Палатасы рәисе Районның жирле үзидарәсе вазифаи заты булып тора, Районның жир һәм мөлкәт

мөнәсәбәтләре Палатасы эшчәнлеген тормышка ашыра һәм аның эшчәнлеген оештыра.

4. Районның жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре Палатасының герблы мөһере һәм үзенә атамалары һәм Район гербы сурәте белән бланклары бар.

5. Районның жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре Палатасы эшчәнлеген финанслауны тәмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджеты классификациясе белән яраклаштырып Югары Ослан муниципаль районы бюджетында аерым юл белән карала.

6. Районның жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре Палатасы үзенә эшчәнлеген кануннар, әлеге Устав, Район Советы раслаган Районның жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре Палатасы турында Кагыйдәнамәгә таянып башкара.

57нче маддә. Районның Сайлау комиссиясе

1. Районның Сайлау комиссиясе жирле үзидарә органнарына карамаган Районның муниципаль органы булып тора, үзенә функцияләрен тормышка ашыруны “Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында” Татарстан Республикасы Канунының 28нче маддәсе белән туры китереп уздыра.

2. Районның Сайлау комиссиясе федераль кануннар, Татарстан Республикасы кануны һәм Татарстан Республикасы Сайлау кодексы билгеләгән тәртиптә һәм вакытта оештырыла.

3. Районның Сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанслауны тәмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджеты классификациясе белән яраклаштырып район бюджетында аерым юл белән карала.

4. Районның Сайлау комиссиясе вәкаләтләре, аның эшчәнлегенә тәртибе һәм гарантияләре федераль кануннар, Татарстан Республикасы кануны һәм әлеге Устав белән жайга сала.

58нче маддә. Район Советы депутатының, Районның жирле үзидарә органының сайлап куелган әгъзаның, Районның жирле үзидарә органының сайлап куелган дәүләт хезмәтендәге шәхеснең вәкаләтләрен тормышка ашыру гарантияләре

1. Район Советы депутатының, жирле үзидарә органының сайлап куелган әгъзаның, жирле үзидарә органының сайлап куелган дәүләт хезмәтендәге шәхеснең вәкаләтләрен тормышка ашыру гарантияләре федераль кануннар, Татарстан Республикасы кануны белән туры китереп Район Уставы белән билгеләнә.

2. Даими нигездә муниципаль вазифа башкарган кешегә гарантияләре бирелә:

1) муниципаль хокук актлар белән туры китереп дәүләт хезмәтендәге вәкаләтләрен башкаруны тормышка ашыру өчен уңай шартлар;

2) канунга туры китереп, милек формаларына карамастан, жирле үзидарә органнарының, предприятие, учреждение һәм оешмаларның дәүләт хезмәтендәге кешеләре, Югары Ослан бюджеты хисабыннан тулысынча яки өлешчә финансланган, яки салым һәм мәжбүри бурычларын түләү буенча ташламалары булган, яки Югары Ослан муниципаль районы территориясендә урнашкан оештыручы сыйфатындагы жирле үзидарә органы тарафыннан беренче чиратта кабул итү хокукы;

3) Югары Ослан муниципаль районы жирле үзидарэ органнары кабул иткэн хокук актларына тоткарлыксыз керүгэ хокук;

4) Югары Ослан муниципаль районы хокук актлары билгелэгән тәртиптә, Район территориясендә урнашкан жирле үзидарэ органнарыннан эһәмиятле булган мәсьәләләр буенча вәкаләтләрен тормышка ашыруга кирәк булган мәгълумат алырга, э федераль кануннар белән каралган очракта – барлык милек формалары булган оешмалардан, жәмәгать оешмаларыннан һәм аларның дәүләт хезмәтендәге кешеләреннән мәгълумат алырга хокук;

5) вакытында һәм тулы күләмдә акчалата түләү алуға хокук;

6) эш (хезмәт) вакытының нормаль дәвамлылығын билгеләү белән тәэмин ителгән ял, ял көннәре һәм бәйрәм көннәре, шулай ук еллык түләүле төп һәм өстәмә ялга хокук;

7) муниципаль вазифа башкарган кешегә һәм аның гаиләсенә, шул исәптән муниципаль вазифа башкарган кеше пенсиягә чыкканнан соң медицина ярдәме күрсәтү;

8) муниципаль вазифа башкарган кешегә, үзенә вазифасын башкарган вакытта хезмәткә яраклылығын югалткан очракта дәүләт социаль страхованиесенә;

9) Уставта билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда, муниципаль вазифа башкарган кеше пенсия белән тәэмин ителергә, шулай ук федераль кануннарға туры китереп, муниципаль вазифа башкарган кеше, үзенә вазифасын башкарган вакытта үлгән очракта, аның гаиләсен пенсия белән тәэмин итү хокукы;

10) федераль кануннар белән, Югары Ослан муниципаль районы хокук актлары билгеләгән тәртиптә, шартларда һәм очракта үзенә вазифасын башкарган вакытта көчләү, янаулар һәм башка аның хокукларын бозган гамәлләрдән муниципаль вазифа башкарган кешенә һәм аның гаиләсен яклау;

11) эш буенча командировкалар белән бәйле чыгымнарны каплау;

12) Югары Ослан муниципаль районы хокук актлары билгеләгән тәртиптә, үзенә вазифасын башкарган вакытта транспорт белән тәэмин итү, шулай ук эш буенча шәхси транспортын кулланган өчен компенсация .

Даими нигездә муниципаль вазифа башкарган кешегә депутат вазифаларын башкару, жирле үзидарэ органының сайлап куелган эгъзаның, жирле үзидарэ органының сайлап куелган дәүләт хезмәтендәге шәхеснең вәкаләтләре туктатылганнан соң, пенсия яше житкәч, яки районның сайлап куелган органы билгеләгән тәртиптә, үзенә вазифасын башкарган вакытта хезмәткә яраклылығын югалткан очракта, өстәмә социаль һәм башка гарантияләр бирелә. Район бюджеты акчасын тотуны күздә тоткан мондый гарантияләр, “Коррупциягә каршы тору турында” 25нче декабрь, 2008нче ел, №273-ФЗ Федераль кануны, “Россия территориясеннән чиктә булган чит ил банкларында акча саклау һәм счәт ачу аерым категория шәхесләргә тыелуы турында” 7нче май, 2013нче ел, №79-ФЗ Федераль кануны, “Дәүләт вазифасын башкаручы шәхесләрнең һәм башка шәхесләрнең чыгымнары белән керемнәре туры килүне контрольдә тоту турында ” 3нче декабрь, 2012нче ел, №230-ФЗ Федераль кануннарында билгеләнгән чикләүләр, тьюлар, вазифасын үтәмәгән очраклар белән каралган нигез буенча әлегә затларның вәкаләтләре туктатылган очракта кулланылмый.

3. Даими булмаган нигездә муниципаль вазифа башкарган кешегә әлеге маддәнең 1нче пунктының 1-4 һәм 10нчы кече пунктларында каралган гарантияләр бирелә, Югары Ослан муниципаль районы хокук актлары билгеләгән тәртиптә эш буенча командировкалар белән бәйле чыгымнарның компенсацияләү каралган.

4. Муниципаль вазифа башкарган кешеләргә вазифаларын башкару гарантиясе Югары Ослан бюджеты хисабына финанслана.

59нчы маддә. Районның яңадан оешкан муниципаль берәмлекләренен жирле үзидарә органнары турында

Районның жирле үзидарә органнары структурасы авыл арасы территорияләрендә Районның яңадан оешкан муниципаль берәмлеге барлыкка килгән очракта, яки яңадан оешкан муниципаль берәмлеге үзгәртеп кору юлы белән барлыкка килгән очракта халык тарафыннан жирле референдумда яки муниципаль берәмлекнең Советы Карары белән билгеләнә һәм муниципаль берәмлек уставында беркетелә.

Районның яңадан оешкан муниципаль берәмлеге жирле үзидарә органы структурасын билгеләү мәсьәләсе буенча жирле референдум үткәрүне яңадан оешкан муниципаль берәмлек халкының тиешле инициативасы булган очракта, Татарстан Республикасы дәүләт власте органнары тәэмин итә.

Районның яңадан оешкан муниципаль берәмлеге жирле үзидарә органы структурасын билгеләү мәсьәләсе буенча жирле референдум, әлеге муниципаль берәмлекнең чикләрен билгеләү турында Татарстан Республикасы кануны көченә кәргәннән соң бер ай эчендә жирле референдум үткәрүне яңадан оешкан муниципаль берәмлек халкынан, жирле референдум үткәрү турында Татарстан Республикасы кануны һәм федераль кануннар билгеләгән тәртиптә барлыкка килгән, сайлау хокукы булган бер төркем инициатива белән чыккан очракта үткәрелә. Күрсәтелгән төркем муниципаль берәмлек халкының гомуми санының 3 процентыннан ким булмаган, сайлау хокукы булган халыкның имзаларын жыерга һәм Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясенә имзалар кәгазен, жирле референдум үткәрү турында Татарстан Республикасы кануны һәм федераль кануннар билгеләгән тәртиптә һәм вакытта тапшырырга тиеш. Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе жыелган имзаларның чын икәннен тикшерүче муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясен формалаштыра, жирле референдум үткәрү вакытын билгели, шулай ук “Россия Федерациясендә жирле үзидарәләренә оештыруның гомуми принциплары турында” Федераль кануны, Татарстан Республикасы кануны һәм федераль кануннар белән каралган, жирле референдум үткәрү буенча муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясенен башка вәкаләтләрен тормышка ашыра. Муниципаль берәмлек сайлау комиссиясенен вәкаләтләре “Россия Федерациясе гражданнының сайлау хокукларына төп гарантияләре һәм референдумда катнашуға хокуклары турында” 12нче июнь, 2002нче ел, №67-ФЗ Федераль канунга туры китереп территориаль сайлау комиссиясенә тапшырылырга мөмкин. Жирле референдум үткәрү турында гражданныр инициативасы булмаса, аны сайлаганнан соң, жирле үзидарә органы структурасы яңадан оешкан муниципаль берәмлекнең Совет Карары белән билгеләнә.

Яңадан оешкан муниципаль берәмлекнең беренче чакырылыш Советы депутатларының саны һәм вәкаләтлек вакыты, шулай ук жирле референдум үткәрү турында гражданнар инициативасы булмаса, әлеге муниципаль берәмлекнең беренче башлыгын сайлау тәртибе, вәкаләтләр һәм вәкаләтлек вакыты Татарстан Республикасы кануны белән билгеләнә.

Яңадан оешкан муниципаль берәмлек жирле үзидарә органына сайлаулар ул оешканның соң алты айдан да соңга калмыйча үткәрелергә тиеш.

Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе, әлеге муниципаль берәмлекнең сайлап куелган органына сайлауларны билгеләүче һәм Татарстан Республикасы кануны һәм федераль кануннар белән каралган сайлаулар үткәрү буенча муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе вәкаләтләрән тормышка ашыручы яңадан оешкан муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясен формалаштыра. Яңадан оешкан муниципаль берәмлек жирле үзидарә сайлау комиссиясенә вәкаләтләрә Федераль канунга туры китереп территорияль сайлау комиссиясенә тапшырылырга мөмкин.

Яңадан оешкан муниципаль берәмлек жирле үзидарә органнары формалашканчы, яңадан оешкан муниципаль берәмлек жирле үзидарәнең территорияләрендә эһәмиятле булган мәсьәләләргә чышү буенча вәкаләтлекләргә федераль кануннарга туры китереп, яңадан оешкан муниципаль берәмлек барлыкка килгән көнгә бу территорияләрдә эһәмиятле булган мәсьәләләргә чышү буенча вәкаләтләрне башкарган жирле үзидарә органнары тормышка ашыра.

Яңадан оешкан муниципаль берәмлек барлыкка килгән көнгә бу территорияләрдә эһәмиятле булган мәсьәләләргә чышү буенча вәкаләтләрне башкарган жирле үзидарә органнары кабул иткән муниципаль хокук актлары федераль кануннарга һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокук актларына, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы кануннарына һәм башка норматив хокук актларына, шулай ук яңадан оешкан муниципаль берәмлек жирле үзидарә органнары муниципаль хокук актларына каршы килмәгән өлешендә гамәлдә була.

Яңадан оешкан муниципаль берәмлек жирле үзидарә органнары үзләренең компетенцияләргә белән туры китереп, яңадан оешкан муниципаль берәмлек барлыкка килгән көнгә бу территорияләрдә Татарстан Республикасы дәүләт органнары белән, жирле үзидарә органнары белән, физик һәм юридик шәхесләр белән эһәмиятле булган мәсьәләләргә чышү буенча вәкаләтләрне башкарган жирле үзидарә органнарының хокуклы варисы булып тора. Хокуклы варис мәсьәләләргә яңадан оешкан муниципаль берәмлек хокук актлары белән жайга салынырга тиеш.

Яңадан оешкан муниципаль берәмлекнең муниципаль хокук актларының, жирле үзидарә органнары тарафыннан алдан оешкан, яңадан оешкан муниципаль берәмлек барлыкка килгән көнгә бу территорияләрдә эһәмиятле булган мәсьәләләргә чышү буенча вәкаләтләрне башкарган жирле үзидарә органнарының муниципаль берәмлекләргә, муниципаль учреждениеләргә, предприятиеләргә һәм оешмаларга карата хокуклы варис мәсьәләләргә жайга салганчы, яки алар катнашында, тиешле муниципаль берәмлекләр, муниципаль учреждениеләр, предприятиеләр һәм оешмалар, элеккегә оештыру –хокук формаларын саклап, үзләренең эшчәнлекләрен тормышка ашыруны дәвам итәләр.

VIIIче бүлек. Районның жирле үзидарэ органнарының һәм муниципаль органнары эшчәнлегенә гражданлык-хокук һәм финанс нигезләре

60нчы маддә. Юридик шәхес хокукына ия булган Районның жирле үзидарэ органнары һәм муниципаль органнар

1. Федераль кануннарға һәм әлегә Уставка туры китереп, юридик шәхес хокукы Район Советына һәм Район Башкарма комитетына, Финанс- бюджет Палатасына, Районның жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре Палатасына бирелә.

2. Район Советы карары белән Районның Контроль- хисап Палатасына, Районның Сайлау комиссиясенә, шулай ук Башкарма комитет структуралары белән туры китереп, аның аерым органнарына бирелә.

61нче маддә. Юридик шәхес буларак Районның жирле үзидарэ органнары

1. Район исеменнән Район Башкарма комитеты Житәкчесе мөлкәт һәм башка хокук һәм бурычларны ала һәм тормышка ашыра ала, судта ышанычнамәдән башка чыгыш ясый ала.

2. Район Башлыгы мөлкәт һәм башка хокук һәм бурычларны ала һәм тормышка ашыра ала, Район Советы, Район Башлыгы, депутатлар эшчәнлеген оештыруга юнәлтелгән Район бюджеты акчаларыннан файдаланганлыктан , шулай ук Район Советына беркетелгән муниципаль мөлкәттән файдаланганлыктан судта ышанычнамәдән башка чыгыш ясый ала.

3. Юридик шәхес хокукы бирелгән Районның жирле үзидарэ органнары идарә итү функцияләрен тормышка ашыру өчен барлыкка килгән муниципаль учреждениеләр булып торалар, һәм федераль кануннар билгеләгән тәртиптә юридик шәхес буларак дәүләт регистрациясен узарга тиеш.

62нче маддә. Районның жирле үзидарэ органнарын финанслау

1. Районның жирле үзидарэ органнарын тотуга чыгымнарны финанслау бары тик Район бюджетының үзенә керем хисабына гына тормышка ашырыла.

2. Канун, әлегә Устав, Район Советы карары белән каралган очракта Районның жирле үзидарэ органнары эшчәнлеген тәмин итүгә тотылган чыгымнарны финанслауны Россия Федерациясе бюджеты классификациясе белән яраклаштырып Югары Ослан муниципаль районы бюджетында аерым юл белән карала.

IXнче бүлек. Район башлыгының һәм Районның муниципаль вазифаларын башкаручы башка шәхесләрнең ижтимагый һәм башка гарантиеләре

63нче маддә. Дайми эшләүче Район Башлыгы һәм аның урынбасары эшчәнлекләренә ижтимагый һәм башка гарантиеләре

1. Даими эшлөүче Район Башлыгына һәм аның урынбасарына, бу Кагыйдәнамәгә яраклаштырып айлык акчалата түләү каралган.

2. Район Башлыгына һәм аның урынбасарына айлык акчалата түләү күләме Район Советы тарафыннан билгеләнә. Район Советының шул елга Район бюджеты турында карарына яраклаштырып, инфляция (куллану бәяләре) дәрәжәсен исәпкә алып, айлык акчалата түләү күләме ел саен арта (индексацияләнә).

3. Кануннарга яраклаштырып, даими эшлөүче Район Башлыгына һәм аның урынбасарына 30 календарь көн күләмендә түләүле ял һәм эш стажына карап дәвалануга пособие түләү, командировка чыгымнарын кайтару, башка түләүләр белән өстәмә ял бирелә.

4. Кануннарга яраклаштырып, даими эшлөүче Район Башлыгы һәм аның урынбасарының вәкаләтлек срогы аларга гомуми һәм өзлексез стажына санала, яки хезмәт срогы, белгечлекләре буенча хезмәт стажы булып санала.

5. Кануннарга һәм бу Кагыйдәнамәгә яраклаштырып, хезмәткәрләрне пенсия белән тәмин итү өчен билгеләнгән шартларда һәм тәртиптә, Районның муниципаль Район Башлыгы һәм аның урынбасары тиешле еллар эшлөгән өчен пенсия белән тәмин ителергә хокуклы.

6. Район Башлыгына һәм аның урынбасарына үз вәкәләтләрен башкару өчен җиһаз һәм элемент чаралары булган эш бүлмәсе, шулай ук Район Советы карары белән билгеләнгән аларның эшчәнлегенә башка гарантиеләре каралган.

64нче маддә. Район Советы депутатының, башка дәүләт хезмәтендәге шәхесләрнең эшчәнлегенә иҗтимагый һәм башка гарантиеләре

1. Азат ителмичә эшлөүче Район Советы депутатына Район Советының аерым йөкләмәләрен үтәгән вакытта Район Советы билгеләгән күләмдә акчалата түләү каралган. Компенсация, Кануннарга яраклаштырып, Районда уртача хезмәт хакы күләменнән исәпләнгән сәгәтьләп түләүне, шулай ук командировка чыгымнарын түләүне үз эченә ала.

2. Үзенә вәкәләтләрен азат ителеп башкаручы Район Башлыгы урынбасарына, Район Башлыгы вазифаларын башкарганда, бу Кагыйдәнамәдә каралганча, Район Башлыгының айлык акчалата түләү күләменә 90% күләмендә акча түләү каралган.

3. Кануннарга, Район Советы карарларына яраклаштырып, Районның Контроль-хисап Палатасы аудитрларына һәм Районның Сайлау комиссиясе әгъзаларына бу органнарның эшендә катнашкан вакытта акчалата түләү каралган.

65нче маддә. Район Башлыгы, Район Советы депутатларының иминлеге гарантияләре

1. Район Советы депутатлары, шул исәптән Район Башлыгы хокукларын, аларны җинаять һәм административ җаваплылыкка тартканда, тоткарлаганда, кулга алганда, төнтү оештырганда, сорау алганда, аларга карата җинаять- процессуаль һәм административ – процессуаль гамәлләр кылганда, шулай ук депутатка карата, аның эш бүлмәсен, багажын, шәхси

һәм эш транспорт чараларын, язышу, кулланган элемтә чараларын, аңа кагылышлы документларны тикшерү буенча оператив- эзләү чаралары үткәргәндә, гарантияләү федераль кануннар белән билгеләнә.

2. Кануннарға яраклаштырып, Район Советы депутаты тавыш биргәндә әйтелгән фикер, позиция өчен, аның Район Башлыгы статусына туры килгән башка гамәлләре, шул исәптән аның вәкаләтләре беткәнче, жинаять һәм административ җаваплылыкка тартыла алмый. Бу кагыйдәнамә Район Советы депутаты тарафыннан халык алдында кимсетү, яла ягу һәм башка федераль кануннар белән җаваплылыкка тарту каралган тәртип бозулар булган очракларга карамый.

Хнчы бүлек. Районның жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хезмәтендәге шәхесләрнең җаваплылыгы

66нчы маддә. Районның жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хезмәтендәге шәхесләрнең җаваплылыгы

Районның жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хезмәтендәге шәхесләр федераль кануннарға туры китереп, Район халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында җаваплы булалар.

67нче маддә. Жирле үзидарә органнары Район Советы депутатларының Район халкы алдында җаваплылыгы

1. Районның жирле үзидарә органнары, Район Советы депутатларының, шул исәптән Район Башлыгының әлеге депутатның Район халкы алдында җаваплылыгы аны сайлаган халык ышанычын югалту нәтижәсендә башлана.

2. Ышаныч югалткан депутат, шул исәптән сайлап куелган орган депутаты буларак Район Башлыгы бу Кагыйдәнамә һәм Район Уставына яраклаштырып, шул жирлекнең сайлаучылары тарафыннан чакыртып алына ала.

68нче маддә. Районның сайлап куелган органнары һәм дәүләт хезмәтендәге шәхесләрнең дәүләт алдындагы җаваплылыклары

Федераль кануннарға туры китереп, Район Советының, Район Башлыгының дәүләт алдындагы җаваплылыгы Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституция кануннарын, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан Республикасы кануннарын һәм бу Уставны бозган очракта чыгарылган суд карары нигезендә башлана, шулай ук Районның жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән тиешенчә тормышка ашырмаган очракта башлана.

69нчы маддә. Районның сайлап куелган органнары һәм дәүләт хезмәтендәге шәхесләрнең физик һәм юридик затлар алдындагы җаваплылыгы

Районның сайлап куелган органнары һәм дәүләт хезмәтендәге шәхесләрнең физик һәм юридик затлар алдындагы җаваплылыгы федераль кануннар белән билгеләнгән тәртиптә бшлана.

ХІнче бүлек. Районның муниципаль хокук актлары

70нче маддә. Районның муниципаль хокук актлар системасы

1. Районның муниципаль хокук актлар системасына керәләр:

- 1) Район Уставы;
- 2) җирле референдумда кабул ителгән хокук актлары;
- 3) Район Советының норматив һәм башка хокук актлары;
- 4) Район Башлыгының, җирле үзидарә органнарының дәүләт хезмәтендәге затлары һәм башка органнарның бу Устав белән каралган норматив һәм башка хокук актлары.

2. Район Уставы һәм җирле Референдумда кабул ителгән карар килеш ясалган хокук актлары муниципаль хокук актлар системасында югары юридик көчкә ия булган актлар булып тора, туры көчкә ия һәм бөтен Район территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокук актлары бу Уставка һәм җирле референдумда кабул ителгән хокук актларына каршы килергә тиеш түгел.

3. Җирле үзидарәнең дәүләт хезмәтендәге затлары һәм органнары кабул иткән муниципаль хокук актлары бөтен Район территориясендә һичшиксез үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокук актларын үтәмәгән өчен халык, оешма җитәкчеләре, җирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары дәүләт хезмәтендәге затлар, федераль кануннарга һәм административ хокук бозулар турындагы Татарстан Республикасы Кодексына яраклаштырып, җаваплы була.

5. Районның муниципаль хокук актлары Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституция кануннарына, федераль кануннарга һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокук актларына, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы кануннары һәм башка норматив хокук актларына каршы килергә тиеш түгел.

6. Муниципаль хокук актлары, бу органнар яки вазифалар юкка чыгарылганда, муниципаль хокук актларын кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органнары тарафыннан юкка чыгарыла яки аларның гамәлдә булу вакыты туктатылып тора, яки бу органнарның һәм дәүләт хезмәтендәге затларның вәкаләтләре исемлеге җирле үзидарә органнары яки дәүләт хезмәтендәге затлары тарафыннан үзгәрсә, шулай ук суд тарафыннан юкка чыгарыла, ә федераль кануннар һәм Татарстан Республикасы кануннары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләре җирле үзидарә органнары тарафыннан тормышка ашырылуын җайга салган өлешендә, Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органнары белән, яки Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органнары белән тормышка ашырылганда юкка чыгарыла.

Суд карары нигезендә, Татарстан Республикасының Район статусын билгеләү турында яңа кануны гамәлгә кергәнче, Татарстан Республикасының Район статусын билгеләү турында кануны гамәлдән

чыккан дип табылуы, суд тәртибендә муниципаль хокук актларының суд карары көченә кәргәнчә кабул ителгән Район статусын билгеләү турында кануны гамәлдән чыккан дип табылуы нигез булып тора алмый.

Норматив характерда булмаган муниципаль хокук акты аны кабул иткән жирле үзидарә органы яки жирле үзидарәнең дәүләт хезмәтендәге шәхесе тарафыннан эшмәкәрләрнең хокукларын саклау буенча вәкаләтлекләр турында канунга туры китереп бирелгән Россия Федерациясенең эшмәкәрләрнең хокукларын саклау буенча вәкаләтлекләр буенча канунына туры китереп, Россия Федерациясе Президенты каршындагы Вәкаләтле вәкиленең тиешле боерыгы алынган очракта, һичшиксез туктатыла. Алынган боерыкны үтәү турында муниципаль район Башкарма комитеты яки район жирле үзидарәсенең дәүләт хезмәтендәге кешесе Россия Федерациясе Президенты каршындагы Вәкаләтле вәкиленә өч көн эчендә, ә Район Советы – алар карар кабул иткән көннән соң өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итергә тиеш.

71нче маддә. Гражданнарның туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Аерым бер урын өчен әһәмияте булган мәсьәләләрне чишү турыдан-туры Район халкы тарафыннан жирле референдумда белдерелгән туры ихтыяр белдерү юлы белән тормышка ашырыла.

2. Район халкы тарафыннан туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны тормышка ашыру өчен өстәмә муниципаль хокук акты кабул итү (чыгару) кирәк икән, әлеге акты кабул итү (чыгару), аларның компетенцияләренә кәргән Районның жирле үзидарә органы яки жирле үзидарәнең дәүләт хезмәтендәге шәхесе, референдумда кабул ителгән карар үз көченә кәргәннән соң 15 көн эчендә тиешле муниципаль хокук актын эзерләү һәм (яки) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш.

3. Район халкы тарафыннан туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны тормышка ашыру өчен кирәкле булган муниципаль хокук актын бастырып чыгару сроклары бозылу, Район Башлыгын чакыртып алу, Район Башкарма комитеты Житәкчесенең контракт нигезендә тормышка ашырылган вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга яки Район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга жирлек булып тора.

72нче маддә. Районның жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хезмәтендәге шәхесләр тарафыннан кабул ителгән муниципаль хокук актларының төрләре

1. Районның жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хезмәтендәге шәхесләр аларга йөкләтелгән вәкаләтләренә башкарганда түбәндәге муниципаль хокук актлары чыгаралар:

- 1) Район Советы- Район Советы карарлары;
- 2) Район Башлыгы- Район Башлыгы карарлары һәм әмерләре;
- 3) Район Башкарма комитеты Житәкчесе - Район Башкарма комитеты Житәкчесе карарлары һәм әмерләре.

2. Районның жирле үзидарә дәүләт хезмәтендәге башка шәхесләр үзләренең вәкаләтләре кысаларында, аларның статусын билгеләүче бу Устав белән,

башка муниципаль хокук актлары белән билгеләнгәнчә, әмерләр һәм боерыклар чыгаралар.

73нче маддә. Муниципаль хокук актларын әзерләү

1. Муниципаль хокук актлары проектлары Район Башлыгы, Район Советы депутатлары, Район Башкарма комитеты Житәкчесе, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркеме, шулай ук Районның Контроль –хисап Палатасы, Районның Финанс – бюджет Палатасы, Районның Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре Палатасы тарафыннан аларны алып бару мәсьәләләре буенча кертелә ала.

2. Муниципаль хокук актлары проектларын кертү тәртибе, аңа беркетелә торган документларның исемлеге һәм формасы әлеге проект аларның карап чыгуына кертелгән жирле үзидарә органы яки жирле үзидарәнең дәүләт хезмәтендәге шәхесе норматив хокук актлары белән билгеләнә.

74нче маддә. Район Советының хокук актлары

1. Район Советы, аның компетенциясенә караган мәсьәләләр буенча, Район территориясендә үтәләргә тиешле кагыйдәләрне билгели торган карарлар кабул итә, Район Башлыгын отставкага жибәрү турында карар кабул итә, шулай ук Район Советы Регламентын һәм Район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар һәм Федераль кануннар, Татарстан Республикасы кануннары, Район Уставы белән аның компетенциясенә караган башка сораулар буенча карарлар кабул итә.

2. Район Советы карарлары бу Кагыйдәнамә, кануннар билгеләгән очрактан кала, билгеләнгән Район Советы депутатлары санының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

3. Жирле салым һәм жыюларны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгаруны, Район бюджеты акчаларын тотуны тормышка ашыруны күздә тоткан Район Советы карарлары Район Советы тикшерүенә Район Башкарма комитеты Житәкчесе инициативасы буенча яки аның бәяләмәсе булганда кертелә ала. Күрсәтелгән бәяләмә Район Советына Район Башкарма комитетына проект карары тапшырылгач утыз көн эчендә тапшырыла.

4. Район Советы карарлары Район Башлыгы тарафыннан аларны кабул иткәннән соң өч көн эчендә имзалана һәм бу Уставта билгеләнгән тәртиптә бастырылып чыгарыла (халыкка житкерелә).

75нче маддә. Район Башлыгының хокук актлары

Район Башлыгы канунда, бу Уставта, Район Советы карарларында билгеләнгәнчә үзенең вәкаләтләре кысаларында, Район Советы аппараты, Район Башлыгы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокук актлары чыгара, Район Башлыгының карарларына һәм боерыкнамәләренә кул куя.

76нчы маддә. Район Башкарма комитеты Житәкчесе хокук актлары

Район Башкарма комитеты Житәкчесе канунда, бу Уставта, Район Советы карарларында билгеләгәнчә, үзенең Район Башкарма комитеты вәкаләтләре кысаларында, Район жирле үзидарә органнарына федераль кануннар һәм Татарстан Республикасы кануннары белән тапшырылган дәүләт вәкаләтлекләрен тормышка ашыру белән бәйле булган карарлар кабул итә, шулай ук Район Башкарма комитеты эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча боеклар чыгара.

77нче маддә. Муниципаль хокук актларының басылып чыгу һәм гамәлгә керү тәртибе

1. Район Советы карарлары, карар белән башка нәрсә билгеләнмәгән булса, Район Башлығы аларга кул куйгач, 10 көн узганнан соң үз көченә керә.

Район Советының салым һәм жыюлар турындагы хокук актлары Россия Федерациясе Салым кодексына туры китереп үз көченә керә.

Район Советының Район Уставын кабул итү һәм бу Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турындагы карары федераль кануннарда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Район Башлығының, Район Башкарма комитеты Житәкчесенең, жирле үзидарә дәүләт хезмәтендәге затларның хокук актлары, бу актлар белән башка нәрсә каралмаса, аларга кул куелган көннән үз көченә керә.

3. Кеше һәм гражданин хокукларына, ирегәнә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль хокук актлары, аларны рәсми рәвештә бастырып чыгарганнан соң (халыкка житкерелгәннән соң) үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокук актының реквизи́тлары булырга тиеш: исеме, кул кую көне (Район Советы кабул иткән хокук актларына – Район Советы кабул иткән көн), регистра́ция номеры, хокук актына кул куйган дәүләт хезмәтендәге затның исеме.

5. Район Советының, федераль кануннар белән аларны тарату чикләнгән муниципаль хокук актларыннан кала, Район Советы, Район Башлығы, Район Башкарма комитеты Житәкчесе тарафыннан кабул ителгән Район бюджеты турындагы карары, аның үтәлеше турында отчёты, жирле салым һәм жыемнарны билгеләү турында, Район Советы Регламенты турында, башка норматив хокук актлары кул куелганнан соң жиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

6. Рәсми рәвештә, жирле референдумны билгеләү турында, Район чикләрен үзгәтү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре турында, Район Башлығын һәм аның урынбасарын сайлау турында, Район Башкарма комитеты Житәкчесе һәм аның урынбасарларын сайлау турында һәм канунга туры китереп башка норматив булмаган хокук актлары басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

7. Норматив булмаган хокук актлары, кануннарга һәм бу Уставка туры китереп рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка житкерелү) мөһим булмаганлыктан, аны чыгарган Районның жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хезмәтендәге затлар чыгарган карар буенча бастырылып (халыкка житкерелә) чыгарыла ала.

8. Бастырып чыгарганда (халыкка житкерелгәндә) муниципаль хокук актларының реквизитлары күрсәтелә.

9. Муниципаль норматив һәм норматив булмаган хокук актларын рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка житкерү) хокук акты текстын “Идел яңалыклары” район гәжитендә, яки хокук акты текстын Татарстан Республикасы хокук мәгълумат рәсми порталында бастырып чыгару аша тормышка ашырыла.

Рәсми сайтта бастырып чыгарудан (халыкка житкерүдән) тыш муниципаль норматив һәм норматив булмаган хокук актлары Югары Осман муниципаль районының рәсми сайтында, Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләр Порталында урнаштырыла ала.

10. Муниципаль хокук актларын бастырып чыгарган вакытта массакүләм басма мәгълумат чарасының чыгу вакыты күрсәтелергә тиеш.

Кеше һәм гражданин хокукларына, ирегенә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль хокук актлары, жирле үзидарә органнарының һәм муниципаль предприятие һәм учреждение хокук статусларын билгели торган хокук актлары Район Башлыгы тарафыннан Татарстан Республикасы юстиция Министрлыгына Татарстан Республикасы норматив хокук актларының регистрына кертү өчен юнәлтелә.

XIнче бүлек. Районның муниципаль хезмәте

78нче маддә. Районның муниципаль хезмәте

1. Районның муниципаль хезмәте –хезмәт килешүе (контракт) төзү юлы белән башкарыла торган Районның муниципаль хезмәте вазифаларында даими нигездә тормышка ашырыла торган гражданның профессиональ эшчәнлегә.

2. Муниципаль хезмәткәрләр өчен яллаучы булып, алар исеменнән яллаучы вәкаләтләрән тормышка ашырган яллаучы (эш бирүче) вәкилләре, Районның жирле үзидарә органнары тора.

3. Яллаучы (эш бирүче) вәкил булып Район Башлыгы, Район Башкарма комитеты Житәкчесе, башка Район жирле үзидарә органы житәкчесе яки яллаучы (эш бирүче) вәкиле вазифаларын башкаручы вәкаләтле шәхес була ала.

79нчы маддә. Районның муниципаль хезмәте вазифалары

1. Районның муниципаль хезмәте вазифасы - Районның жирле үзидарә органындагы, Район Уставына туры китереп, Район жирле үзидарәсе органы, Районның башка муниципаль органнары яки шәхесләре, яки муниципаль вазифа башкаручы вәкаләтләрне тормышка ашыру буенча билгеләнгән хезмәт вазифалары белән барлыкка килгән Районның башка муниципаль органнарында оешкан вазифа.

2. Районның муниципаль хезмәте вазифалары Татарстан Республикасы муниципаль хезмәте вазифалары реестрына туры китереп Район муниципаль хокук актлары белән билгеләнә.

3. Районның жирле үзидарә органы, Районның Сайлау комиссиясе аппараты штаты расписаниесен төзегәндә һәм раслаганда Татарстан

Республикасы муниципаль хезмәте вазифалары реестрында каралган муниципаль хезмәт вазифалары исемнәре кулланыла.

80нче маддә. Районның муниципаль хезмәт вазифаларының классификациясе

1. Районның муниципаль хезмәт вазифалары түбәндәге төркемнәргә бүленә:

- 1) югары муниципаль хезмәт вазифалары;
- 2) баш муниципаль хезмәт вазифалары;
- 3) әйдәп баручы муниципаль хезмәт вазифалары;
- 4) өлкән муниципаль хезмәт вазифалары;
- 5) кече муниципаль хезмәт вазифалары.

2. Татарстан Республикасы муниципаль хезмәт вазифалары һәм дәүләт граждан хезмәт вазифалары бәйләнеше, тиешле Татарстан Республикасы муниципаль хезмәт вазифалары һәм дәүләт граждан хезмәт вазифаларына квалификация таләпләренә исәпкә алып, Татарстан Республикасы кануннары белән билгеләнә.

81нче маддә. Районның муниципаль хезмәткәрләренә дәрәжәләр төркемнәре

1. Районның муниципаль хезмәткәрләренә дәрәжәләр төркемнәре бирелә һәм муниципаль хезмәткәрне профессиональ әзерләү дәрәжәсе хезмәт вазифасын башкару өчен квалификация таләпләренә туры килүен күрсәтә.

2. Муниципаль хезмәткәрләренә түбәндәге дәрәжәләр төркемнәре бирелә:
югары муниципаль хезмәт вазифаларын башкаручы – 1,2 яки 3нче дәрәжәле хакыйкый муниципаль кичәшче;

баш муниципаль хезмәт вазифаларын башкаручы - 1,2 яки 3нче дәрәжәле муниципаль кичәшче;

әйдәп баручы муниципаль хезмәт вазифаларын башкаручы - 1,2 яки 3нче дәрәжәле муниципаль хезмәт кичәшче;

өлкән муниципаль хезмәт вазифаларын башкаручы - 1,2 яки 3нче дәрәжәле муниципаль хезмәт референты;

кече муниципаль хезмәт вазифаларын башкаручы - 1,2 яки 3нче дәрәжәле муниципаль хезмәт сәркатибе.

3. Муниципаль хезмәт вазифаларын алда күрсәтелгән төркемнәргә кертү муниципаль хезмәт Реестры белән туры китереп тормышка ашырыла.

4. Муниципаль хезмәткәрләргә дәрәжәләр төркемнәре бирү тәртибе, һәм муниципаль хезмәткәрне башка муниципаль хезмәткә күчәргәндә һәм муниципаль хезмәттән алынган очракта аларны саклау, гамәлдәге канунга туры китереп тормышка ашырыла.

82нче маддә. Районның муниципаль хезмәткәре

1. Районның муниципаль хезмәткәре булып, федераль кануннар белән һәм Татарстан Республикасы кануннары белән туры китереп, Район муниципаль хокук актлары билгеләгән тәртиптә Районның муниципаль хезмәт

вазифалары буенча вазифа башкаручы, Район бюджетыннан түлэнгән хезмәт хакы алып эшләүче гражданин тора.

2. Районның жирле үзидарә органнары һәм Районның башка муниципаль оешмалары эшчәнлеген техник тәмин итү буенча вазифалар башкарган затлар Районның муниципаль хезмәте вазифаларын башкара алмый һәм муниципаль хезмәткәр булмый.

83нче маддә. Районның муниципаль хезмәтенә керү, аны узу һәм туктату тәртибе

1. Районның муниципаль хезмәтенә керү “Муниципаль хезмәт турында” Татарстан Республикасы Кануны һәм Федераль канунда билгеләнгән үзенчәлекләренә исәпкә алып, Россия Федерациясенә хезмәт турында канунына туры китереп тормышка ашырыла.

2. Муниципаль хезмәтне узу, муниципаль хезмәт белән идарә итү, муниципаль хезмәт вазифаларына таләпләр, муниципаль хезмәт белән бәйлә чикләүләр гамәлдәге канунга туры китереп Районның муниципаль хезмәт турында Кагыйдәнамәсе белән билгеләнә.

3. Гражданин муниципаль хезмәт вазифалары буенча дәүләт хезмәтендәге вазифаларны башкару мөмкинлегенә юл куймаучы законлы көченә кәргән суд карары буенча жәзага тартылган очракта, муниципаль хезмәткә алына алмый, шулай ук муниципаль хезмәттә була алмый.

4. Муниципаль хезмәтнең гомуми дәвамлылыгын билгеләү һәм муниципаль хезмәт стажы тәртибен билгеләү һәм хезмәт эшчәнлегенә башка вакытларын кертү, Районның муниципаль хезмәт турында Кагыйдәнамәсе һәм гамәлдәге канун белән җайга салына.

5. Россия Федерациясенә хезмәт турында кануны белән каралган дәлилләрдән тыш, муниципаль хезмәткә эштән алу Районның муниципаль хезмәт турында Кагыйдәнамәсе белән һәм гамәлдәге кануннарда каралган дәлилләр буенча эшкә яллаучы (эш бирүче) вәкил инициативасы буенча тормышка ашырыла ала.

6. Муниципаль хезмәткәренә пенсиягә чыгу вакыты гамәлдәге канун белән билгеләнгән тәртиптә тормышка ашырыла. Муниципаль хезмәт вазифасында булуның иң зур яше – 65 яш. Муниципаль хезмәт вазифасында булуның иң зур яшенә җиткән муниципаль хезмәткәренә Районның муниципаль хезмәтендә булу вакытын озынайту рөхсәт ителә. Муниципаль хезмәткәренә Районның муниципаль хезмәтендә булу вакытын бер тапкыр озынайту бер елга гына рөхсәт ителә.

84нче маддә. Районның муниципаль хезмәткәре хокуклары һәм бурычлары

1. Районның муниципаль хезмәткәре хокуклары һәм бурычлары гамәлдәге канун белән туры китереп, Районның жирле үзидарә органнары хокук актлары белән билгеләнә.

85нче маддә. Районның муниципаль хезмәте белән бәйлә чикләүләр

Районның муниципаль хезмәте белән бәйле чикләүләр гамәлдәге канун белән туры китереп, Районның жирле үзидарә органнары хокук актлары белән билгеләнә.

86нчы маддә. Районның муниципаль хезмәткәрен бүләкләү

1. Районның муниципаль хезмәткәренә үзенә дәүләт хезмәтендәге вазифаларын уңышлы һәм намус белән башкарган өчен, мактауга лаек итеп һәм озак вакытлы хезмәте өчен, мөһим һәм катлаулы махсус йөкләмәләргә үтәгән өчен бүләкләү каралган.

2. Районның муниципаль хезмәткәрен бүләкләү төрләре һәм аны куллану тәртибе гамәлдәге канун белән туры китереп, Районның жирле үзидарә органнары хокук актлары белән билгеләнә.

3. Районның муниципаль хезмәткәрен грамота белән бүләкләү тәртибе һәм шартлары Район Советы карары белән билгеләнә.

87нче маддә. Районның муниципаль хезмәткәренә дисциплина жаваплылыгы

1. Районның муниципаль хезмәткәре дисциплинар хата жибәргән өчен - Районның муниципаль хезмәткәре гаебе белән аңа йөкләнгән хезмәт вазифаларын үтәмәгән яки тиешенчә үтәмәгән өчен - эшкә яллаучы (эш бирүче) вәкил түбәндәге дисциплинар жәза кулланырга мөмкин:

1) кисәтү;

2) шелтә;

3) тиешле дәлиләр буенча Районның муниципаль хезмәтеннән чыгару.

2. Дисциплинар хата жибәргән Районның муниципаль хезмәткәре, аның дисциплинар жаваплылыгы турында мәсьәлә хәл ителгәнчә, хезмәт хакын саклап, вакытлыча (бер айдан артмаска тиеш) хезмәт вазифаларын башкарудан азат ителә ала.

3. Дисциплинар жаваплылык куллану тәртибе һәм аны алу тәртибе хезмәт кануны белән билгеләнә.

88нче маддә. Районның муниципаль хезмәткәренә бирелгән гарантияләр

1. Районның муниципаль хезмәткәренә үзенә хезмәт вазифаларын башкарган вакытта гамәлдәге канун белән билгеләнгән гарантияләр каралган.

2. Районның муниципаль хезмәткәренә Россия Федерациясенә хезмәт турында канунында билгеләнгәнчә, хезмәткәрләргә оешма ябылган очракта алар эштән алынса, эшчеләр саны яки штаты кыскартылса, башка гарантияләр каралган.

3. Районның муниципаль хезмәт турында Кагыйдәнамәсе белән Районның муниципаль хезмәткәренә өстәмә гарантияләр каралырга мөмкин.

4. Пенсия белән тәмин итү өлкәсендә Районның муниципаль хезмәткәренә гамәлдәге канунда билгеләнгән тәртиптә дәүләт граждан хезмәткәре хокуклары тулы күләмдә карала.

5. Районның муниципаль хезмәткәренә дәүләт пенсиясе күләмен билгеләү, Россия Федерациясе субъекты канунында билгеләнгән, Районның муниципаль

хезмэт вазифалары һәм Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәте вазифаларының бәйләнеше белән тормышка ашырыла. Районның муниципаль хезмәткәренә дәүләт пенсиясе максималь күләме Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәтенә туры килгән вазифалары буенча Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәткәре пенсиясеннән артып китергә тиеш түгел.

6. Районның муниципаль хезмәткәре, үзенең вазифасын башкарган вакытта үлгән очракта, шул исәтән Районның муниципаль хезмәтеннән киткән очракта, гамәлдәге канун белән билгеләнгәнчә, аның гаиләсе караучысын югалткан очрак буенча пенсия алырга хокуклы.

89нчы маддә. Районның муниципаль хезмәткәренә хезмәтенә түләү

1. Районның муниципаль хезмәткәренә Татарстан Республикасы кануны билгеләгән, муниципаль хезмәттә аның вазифасына туры китереп вазифа оклады акчалата түләү итеп, шулай ук айлык һәм башка өстәмә түләүләр башкарыла.

2. Вазифа оклады күләме, шулай ук айлык һәм башка өстәмә түләүләр күләме һәм аларны тормышка ашыру, гамәлдәге кануннар белән башка нәрсә каралмаган булса, мөстәкыйль рәвештә Районның норматив-хокук актлары белән билгеләнә.

3. Айлык вазифа оклады Район Советының шул елга Район бюджеты турында карарына яраклаштырып, инфляция (куллану бәяләре) дәрәжәсен исәпкә алып, айлык акчалата түләү күләме ел саен арта (индексацияләнә).

4. Районның муниципаль хезмәткәрләренә хезмәтенә түләү күләме Татарстан Республикасы канунында каралган соңгы нормативлар белән туры китереп билгеләнә.

ХШнче бүлек. Районның икътисади нигезе

90нчы маддә. Районның икътисади нигезе

Районның икътисади нигезен Районның муниципаль милкендә булган мөлкәт, Район бюджеты акчасы, шулай ук Районның мөлкәт хокуклары тәшкил итә.

91нче маддә. Районның муниципаль мөлкәте

1. Муниципаль берәмлекләренә милкендә була ала:

1) әһәмиятле булган мәсьәләләренә чишү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) Татарстан Республикасы кануннары һәм федераль кануннар белән билгеләнгән очракларда жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен башкару өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук элек Уставның бнчы маддәсе 3нче пункттында каралган тәртиптә аларга жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен башкару өчен билгеләнгән мөлкәт;

3) Район Советы Карары белән туры китереп жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарә вазифаи затлары, муниципаль

хезмәткәрләр, муниципаль предприятие һәм учреждение эшчеләренен эшчәнлеген тәмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) жирле үзидарә органнарына федераль кануннар белән кирәкле мәсьәләләргә чишү өчен аларны чишү хокукы бирелгән мөлкәт, һәм алар эһәмиятле булган мәсьәләләргә карамаган очракта;

5) федераль кануннарга туры китереп башка мөлкәт.

92нче маддә. Районның муниципаль мөлкәтенә ия булу, аны куллану һәм аннан файдалану

1. Районның жирле үзидарә органнары, әлеге Устав белән билгеләнгән тәртиптә, вәкаләтләргә чикләүне исәпкә алып, Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль кануннарга һәм аларга туры китереп кабул ителгән норматив – хокук актларына туры китереп, Район исеменнән мөстәкыйль рәвештә муниципаль мөлкәткә ия булалар, аны кулланалар һәм файдаланалар.

2. Районның жирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне вакытлыча яки даими кулланырга физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дөүләт власте органнарына, һәм башка муниципаль берәмлекләргә жирле үзидарә органнарына бирергә хокуклы, тартып алырга, федераль кануннарга туры китереп башка килешүләр ясарга хокуклы.

3. Районның жирле үзидарә органнары Россия Федерациясе Хөкүмәте башкарма властеның федераль органы вәкаләтлеге билгеләнгән тәртиптә муниципаль мөлкәтнең реестрларын алып бара.

93нче маддә. Районның муниципаль мөлкәтен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль кануннарга туры китереп Район Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Муниципаль мөлкәтне куллану һәм хосусыйлаштырудан кергән керем Район бюджетына керә.

94нче маддә. Муниципаль предприятие, учреждение һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Районның жирле үзидарә органнары әлеге Устав белән билгеләнгән үзләренен вәкаләтләре кысаларында муниципаль предприятие һәм учреждениеләр төзи, үзгәртеп кора һәм бетерә ала, шул исәптән эһәмиятле булган мәсьәләләргә чишү буенча вәкаләтләргә башкару өчен кирәк булган муниципаль хужалык жәмгыятьләргә төзүдә катнаша ала.

2. Районның жирле үзидарә органнары Район исеменнән муниципаль учреждениеләргә бурычлары буенча субсидиялар жавап бирәләр һәм федераль кануннар билгеләнгән тәртиптә аларның үтәлуен тәмин итәләр.

95нче маддә. Районның жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган муниципаль предприятие, учреждение һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Районның жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган муниципаль предприятие, учреждение һәм оешмалар белән, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, Татарстан Республикасы кануннары һәм федераль кануннар белән башка нәрсә билгеләнмәгән булса, килешү нигезендә төзелә.

XIVнче бүлек. Районның финанс нигезе

96нчы маддә. Районның бюджеты

1. Районның үз бюджеты бар.
2. Район бюджеты Район Советы тарафыннан муниципаль хокук акты формасында эшләнә һәм раслана.
3. Район бюджетында жирле үзидарә органнарының Район өчен әһәмиятле булган мәсьәләләренә чишү буенча вәкаләтләрен тормышка ашыруга юнәлтелгән чыгымнары аерым күздә тотыла, һәм Татарстан Республикасы кануннары һәм федераль кануннар белән аларга тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен Районның жирле үзидарә органнары тарафыннан тормышка ашыруны тәмин итү өчен бирелгән субвенцияләре, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр хисабына тормышка ашырылган Район бюджетының тиешле чыгымнары аерым күрсәтелә.
4. Район жирле үзидарә органнары федераль кануннар һәм аларга туры китереп кабул ителгән Россия Федерациясенә башка норматив-хокук актлары билгеләгән тәртиптә дәүләт властының федераль органнарына һәм (яки) Татарстан Республикасы дәүләт органнарына Район бюджеты үтәләше турында отчет тапшыралар.

97нче маддә. Районда бюджет процессы

1. Район бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен контрольдә тоту Район жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә башкарыла. Район бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль кануннар һәм алар тарафыннан кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы кануннарына туры китереп тормышка ашырыла.
2. Район бюджеты проекты, Район бюджетын раслау турында Район Советы карары, аның үтәләше турында еллык отчет, Район бюджетының үтәләше барышы турында квартал отчеты һәм жирле үзидарә органнары муниципаль хезмәткәрләренә, муниципаль учреждение эшчеләренә саны турында, аларны тотуга киткән фактик чыгымнарын күрсәткән мәгълумат рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.
3. Район Советының жирле салымнар турында муниципаль хокук актларына үзгәрешләр кертү турында норматив-хокук актлары, Район Советының Россия Федерациясе бюджет системасының бюджет чыгымнарын үзгәртүгә китерүче бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салучы алдагы финанс елында һәм планлы вакыт эчендә көченә керүче муниципаль хокук актлары, алдагы финанс елында һәм планлы вакыт эчендә көченә керүче

муниципаль хокук актларын Район Советына керткән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

4. Район бюджеты проекты өч елга төзелә һәм раслана (алдагы финанс елында һәм планлы чорга).

5. Алдагы финанс елында һәм планлы чорга Район бюджеты проекты Районның ижтимагый-икътисадый үсешен алдан әйтүгә таянып Районның чыгым йөкләмәләрен финанс тормышка ашыру нигезендә төзелә.

6. Алдагы финанс елында һәм планлы чорга Район бюджеты проекты Район Башкарма комитеты билгеләгән Россия Федерациясе Бюджет кодексы, аның таләпләрен үтәп кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Уставка туры китерелгән тәртиптә һәм вакытта төзелә.

7. Алдагы финанс елында һәм планлы чорга Район бюджеты проекты төзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

- Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен билгели торган (бюджет сәясәтенә таләпләр) Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниесенә юлламалары кагыйдәнамәләрендә;

- бюджет сәясәтенә һәм салым сәясәтенә төп юнәлешләрендә;

- Россия Федерациясенә таможня –тариф сәясәтенә төп юнәлешләрендә;

- ижтимагый-икътисадый үсешен алдан әйтүдә;

- бюджетны алдан әйтүдә (бюджетны алдан әйтү проекты, бюджетны алдан әйтү үзгәреше проекты) озак срокка;

- муниципаль программаларда (муниципаль программалар проекты, әлеге программаларның үзгәреше проекты).

8. Алдагы финанс елында һәм планлы чорга Район бюджеты турында карарда Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль кануннар һәм алар тарафыннан кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Район Советы муниципаль хокук актлары (бюджет турында карардан кала) билгеләгән тәртиптә, бюджетның керемнәренә төп күләме, чыгымнарының төп күләме, бюджет дефициты , шулай ук башка күрсәткечләр бюджетның төп тасвирламасы булырга тиеш.

9. Алдагы финанс елында һәм планлы чорга Район бюджеты турында карарда Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән туры китереп кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджеты турында Татарстан Республикасы кануны, Татарстан Республикасы кануны һәм муниципаль хокук актлары белән билгеләнмәгән очракта, жирлекләр бюджеты арасында керемнәренә бүлү нормативлары булырга тиеш, шулай ук алдан әйтелгән Районның керем бюджеты күләме төркемнәр, төркемчәләр һәм маддәләр буенча керемнең коды төре буенча булырга тиеш.

10. Район бюджеты турында карар белән расланалар:

- Район бюджеты керемнәренә төп идарәчеләре исемлеге;

- Район бюджеты дефицитын финанслау чыганакларының төп идарәчеләре исемлеге;

- алдагы финанс елында һәм планлы чорга бюджет чыгымнарын классификацияләүнең чыгымнары төрләрен бүлекләр һәм бүлекчәләр, максатчан маддәләр арасында ассигновать ителгән бюджет акчасын бүлү;

- алдагы финанс елында һәм планлы чорга бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

- ачык норматив йөкләмәләренә үтәүгә юнәлтелгән ассигновать ителгән бюджет акчасының гомуми күләме;

- алдагы финанс елында һәм планлы чорда Россия Федерациясенең бюджет системасының башка бюджетлардан алынган һәм (яки) башка бюджетларга бирелгән бюджетара трансфертлар күләме;

- Район бюджетының шартлы раслана торган (расланган) чыгымнарының гомуми күләме планлы чорның беренче елына Район бюджеты чыгымнарының гомуми күләменен 2,5 проценттан ким булмаган күләмдә (Россия Федерациясенең бюджет системасының башка бюджетлардан алынган бюджетара трансфертлар хисабыннан каралган, тиешле максатларга каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмаганда), планлы чорның икенче елына Район бюджеты чыгымнарының гомуми күләменен 5 проценттан ким булмаган күләмдә (Россия Федерациясенең бюджет системасының башка бюджетлардан алынган бюджетара трансфертлар хисабыннан каралган, тиешле максатларга каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмаганда);

- алдагы финанс елына һәм планлы чорына Район бюджеты дефицитын финанслау чыганакалары;

- алдагы финанс елыннан соң килгән һәм планлы чорның елыннан соң елның 1нче гыйнварына муниципаль эчке бурычның югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиген күрсәтеп;

- Россия Федерациясе Бюджет кодексы, алар тарафыннан кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Район Советы муниципаль хокук актларына туры китереп билгеләнгән Район бюджетының башка күрсәткечләре.

11. Алдагы финанс елына һәм планлы чорга Район бюджеты турында карар проекты планлы чорның расланган бюджетының планлы параметрларын үзгәртү юлы белән һәм планлы чорга бюджет проектының икенче елы параметрларын аларга өстәү юлы белән раслана.

Алдагы финанс елына һәм планлы чорга Район бюджеты турында карар проекты планлы чорның расланган бюджет күрсәткечләренә ачыклык кертә һәм планлы чорга төзелүче бюджетның икенче елы күрсәткечләрен раслый.

Районның расланган бюджетының планлы чорының параметрларына ачыклык кертү түбәндәгеләрне күздә тотат:

1) Алдагы финанс елына һәм планлы чорга Район бюджеты турында карар проектына карап чыгу кирәк булган күрсәткечләргә ачыклык кертүне раслау;

2) Район бюджеты чыгымнары ведомство структурасының расланган күрсәткечләрен арттыру яки киметү турында раслау, яки Район бюджеты чыгымнарының өстәмә максатчан маддәләре һәм (яки) төркемнәре буенча аңа бюджеттан бүлеп бирелгән акча кертүне раслау.

12. Алдагы финанс елына һәм планлы чорга Район бюджеты турында карар проекты белән беррәттән Район Советына тәкъдим ителә:

- алдагы финанс елына һәм планлы чорга Район бюджет сәясәтенең һәм Район салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

- шушы финанс елының узган вакыты буенча Районның ижтимагый – икътисадый үсешенең якинча нәтижәләре һәм Районның ижтимагый – икътисадый үсешенең шушы финанс елына көтелгән нәтижәләре;

- алдагы финанс елына һәм планлы чорга Районның ижтимагый – икътисадый үсеше турында алдан әйтү;

- алдагы финанс елына һәм планлы чорга Районның консолидир бюджетының төп тасвирламалары турында (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет житешмәү) алдан әйтү;

- Район бюджеты проектына аңлатма язуы;
- бюджетара трансфертларны бүлү методикалары (методика проектлары) һәм исәп – хисаплары;
- алдагы финанс елы ахырына һәм планлы чорның һәм елының ахырына муниципаль бурычның өске чиге;
- алдагы финанс елына һәм планлы чорга бюджет кредитлары бирү программасы проекты;
- шушы финанс елына бюджетның көтелгән үтәлешен бәяләү;
- Районның сайлап куелган органнары, суд системасы, муниципаль финанс тикшерү органнары тәкъдим иткән, Районның сайлап куелган органнары тарафыннан төзелгән, күрсәтелгән бюджет сметаларына карата Районның Финанс-хисап Палатасы белән килешмәүчәнлекләр килеп чыккан очракта күрсәтелә торган күрсәтелгән органнарның бюджет сметасы проектлары;
- алдагы финанс елына һәм планлы чорга Район бюджеты керемнәрен классификацияләү һәм Район бюджетын финанслау чыганакларын маддәләр буенча санау;
- Россия Федерациясе Бюджет кодексы, алар тарафыннан кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Уставка туры китереп билгеләнгән башка документлар һәм материаллар.

13. Алдагы финанс елына һәм планлы чорга Район бюджеты проекты төзү Россия Федерациясе Бюджет кодексының 171нче маддәсенә туры китереп, федераль кануннар, аларга туры китереп кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы кануннары белән туры китереп Район Башкарма комитеты тарафыннан тормышка ашырыла.

14. Район Башкарма комитеты алдагы финанс елына һәм планлы чорга Район бюджеты турында карар проекты шушы елның 15нче ноябреннән дә соңга калмыйча Район Советы карап чыгуына кертә.

15. Алдагы финанс елына һәм планлы чорга, Район Советы муниципаль хокук акты белән билгеләнгән, Район бюджеты турында карар проекты карап чыгу һәм аны раслау тәртибе, әлеге проектны карап чыгу һәм аны раслауны, алдагы финанс елы һәм планлы чоры башланганчы тәэмин итергә тиеш.

16. Район бюджеты турында карар, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм (яки) Район бюджеты турында карар белән башка нәрсәләр каралмаган булса, 1нче гыйнвардан көчкә керә һәм финанс елының 31нче декабренә кадәр гамәлдә була.

Район бюджеты турында карар билгеләнгән вакытта рәсми рәвештә бастырылып чыгарылырга тиеш.

17. Районның жирле үзидарә органнары Район бюджетының балансылыгын һәм федераль кануннар һәм Татарстан Республикасының кануннары билгеләгән бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу буенча, бюджет процессын тормышка ашыру буенча, дефицит күләме, муниципаль бурычның күләме һәм структурасы, Районның бюджет йөкләмәләрен үтәүне тәэмин итә.

18. Муниципаль берәмлекләр, бюджетларында Татарстан Республикасы бюджетыннан булган бюджетара трансфертлар күләме (субвенцияләрдән тыш) һәм (яки) өстәмә норматив күчүләр буенча салым керемнәре соңгы ике яки өч финанс еллары эчендә жирле бюджетның үз керемнәре

күләмәннән 70 процентка артып киткән булса, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексына туры китереп, бюджет акчаларын нәтижәле куллануны күтәрү һәм жирле бюджетның салым һәм салым булмаган керемнәренә керүен арттыру буенча чаралар турында килешү төзи.

19. Район бюджеты керемнәре Россия Федерациясе бюджет кануны белән, салымнар һәм жыемнар турында кануннар белән һәм башка мәжбүри түләүләр турында кануннарга туры китереп формалаша.

20. Район бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган формаларда тормышка ашырыла.

Районның жирле үзидарә органнары Районның чыгымнар йөкләмәләренә реестрын Россия Федерациясе Бюджет кодексы таләпләре белән туры китереп һәм Район Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә алып бара.

21. Район бюджеты чыгымнарын тормышка ашыру, федераль кануннар һәм Татарстан Республикасының кануннары билгеләгән очрактан кала, дәүләт властың федераль органнары вәкаләтләрен, Татарстан Республикасы дәүләт власте органнарын финанслауга рөхсәт ителми.

22. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексына туры китереп тормышка ашырыла.

Районның капитал салымнар программасына кертелгән, смета бәясә 1000000 сумнан артып киткән инвестиция проектлары белән муниципаль милекнең капитал төзелешенә бюджет инвестициясен тормышка ашыруга бюджеттан акча бүлеп бирү, Район бюджеты турында карарда һәр инвестицион проект буенча аерым чыгымнар булып чагылыш таба.

Районның капитал салымнар программасына кертелгән, смета бәясә 1000000 сумнан артып киткән инвестиция проектлары белән муниципаль милекнең капитал төзелешенә бюджет инвестициясен тормышка ашыруга бюджеттан акча бүлеп бирү Район бюджетының жыелма бюджет исемлегендә һәр инвестицион проект буенча аерым чыгымнар булып чагылыш таба.

23. Югары Ослан муниципаль районында бюджет процессы бюджет процессын жайга салучы Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасының кануннары белән катгый туры китерелеп тормышка ашырыла.

98нче маддә. Муниципаль характердагы урын өчен эһәмиятле булган мәсьәләләргә чишүгә тотылган чыгымнар

1. Район составына кергән жирлекләр Район бюджеты чыгымнарын тормышка ашыру өчен муниципаль характердагы урын өчен эһәмиятле булган мәсьәләләргә чишүгә акчалата ярдәмне түбәндәге максатларда күчәрәләр:

федераль кануннар белән туры китереп, Район чикләрендә торак пунктлар чикләреннән читтә урын өчен эһәмиятле булган автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегә, шулай ук автомобиль юлларын куллану өлкәсендә башка вәкаләтләргә тормышка ашыру һәм юл эшчәнлеген тормышка ашыру;

Район чикләрендә жирлекләр арасында халыкның транспорт хезмәтен оештыру һәм халыкка транспорт хезмәтә күрсәтү өчен шартлар тудыру;

Район территориясендә (Россия Федерациясе раслаган федераль округлар башкарма властена караган медицина учреждениеләрендә медицина ярдәменнән файдаланучы территорияләр санына кергән жирлек территорияләреннән кала) амбулатор- поликлиник, стационар – поликлиник һәм больница учреждениеләрендә беренчел медик-санитар ярдәм, хатын-кызларга йөклелек вакытында, бала табу вакытында һәм тапканнан соң ашыгыч медицина ярдәме күрсәтүне оештыру;

көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын юкка чыгаруны һәм эшкәртүне оештыру өчен.

2. Күрсәтелгән бюджетара акчалата ярдәмнең күләме Район Советы карары белән раслана һәм жирлекләрнең сайлап куелган вәкаләтле органнарының Районның барлык тиешле жирлекләре өчен бертөрле булган нормативлар буенча жирле бюджет муниципаль хезмәт күрсәтү турындагы карарлары белән раслана.

3. Жирлекнең жирле үзидарә органы Район Советының Район бюджеты турында карарының Район бюджетына бюджетара акчалата ярдәм итү очрак турындагы өлешен үтәмәгән очракта, бюджетара акчалата ярдәм итү күләме, Россия Федерациясе финанс Министрлыгы урнаштырган гомуми таләпләрне саклап Районның Финанс-хисап Палатасы билгеләгән тәртиптә, федераль салымнар һәм жыемнардан кергән керемнәр хисабына, жирле бюджетка күчерелергә тиеш булган салым режимы белән каралган салымнар, региональ һәм жирле салымнар хисабына бюджетара акчалата ярдәм итү түләтелә.

99нчы маддә. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, хезмәт, ярдәм сатып алу Россия Федерациясенең муниципаль һәм дөүләт ихтыяжларын тәмин итү өчен товарлар, хезмәт, ярдәм сатып алу өлкәсендә контракт системасы турындагы канунына туры китереп башкарыла.

2. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, хезмәт, ярдәм сатып алу Район бюджеты чаралары хисабына башкарыла.

100нче маддә. Район гражданның үзара салым чаралары

1. Гражданның үзара салым чаралары ул аерым бер урын өчен әһәмияте булган мәсьәләләрне чишүне тормышка ашыру өчен гражданның бер тапкыр түләүе. Гражданның үзара салым тәртибендә түләүләрнең күләме, алар өчен түләү күләме киметелгән, Район гражданның (халкының) гомуми санының 30 процентыннан артып китмәгән аерым гражданны категориясеннән кала, Районның һәр гражданы (яки халкы) өчен тигез күләмдә билгеләнә,

2. Әлеге маддәнең 1нче пункттында күрсәтелгән гражданның бер тапкыр түләүләрен кертү һәм куллану мәсьәләләре жирле референдумда хәл ителә.

3. Жирле референдумның гражданның бер тапкыр түләүләре жыю турындагы карары басылып чыкканнан соң Районның Башкарма комитеты:

- гражданның үзара салым акчаларын туплау өчен федераль казначылыкта махсус хисап счёты ача;

- референдум карары белән күздә тотылган эшләрне башкаруны оештыра, һәм аларның үтәлеше турында Район гражданны (яки халкы) алдында әлеге карар белән күздә тотылган тәртиптә хисап тотат.

4. Гражданнының үзара салымы Район бюджетының үз керемнәренә керә.

101нче маддә. Районның муниципаль үзләштерүе (муниципаль бурычы)

Район муниципаль үзләштерүене тормышка ашырырга хокуклы, шул исәптән Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Район Уставы белән туры китереп муниципаль кыйммәтле кәгазьләр чыгару юлы белән тормышка ашырырга хокуклы.

102нче маддә. Бюджет отчёты. Район бюджеты үтәлешенә еллык отчёты

1. Районның бюджет отчёты еллык булып тора.

2. Районның бюджет отчёты бюджет чараларының тиешле төп администраторларының жыелма бюджет отчёты нигезендә Районның Финанс-хисап Палатасы тарафыннан төзелә һәм Районның Башкарма комитетына тапшырыла.

3. Район бюджетының үтәлүе турында еллык отчёты Район Советы карары белән расланьрга тиеш.

4. Район Советына тәкъдим иткәнче, Район бюджетының үтүлүе турында еллык отчёты төп администраторларының тышкы бюджет отчётын һәм Район бюджетының үтәлеше турында еллык отчётына йомгак ясауны үз эченә алган эчке тикшерү узарга тиеш.

Район бюджетының үтүлүе турында еллык отчётын эчке тикшерү әлеге Устав белән билгеләнгән тәртиптә, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп Районның Контроль – хисап органы тарафыннан тормышка ашырыла.

Жирлекнең сайлап куелган органы мөрәжәгәте буенча жирлек бюджетының үтүлүе турында еллык отчётын эчке тикшерү Районның Контроль – хисап органы тарафыннан тормышка ашырыла.

5. Районның Башкарма комитеты аңа нәтижә эзерләү өчен Район бюджетының үтүлүе турында отчётны шушы елның 1нче апреленнән дә соңга калмыйча тапшыра. Район бюджетының үтүлүе турында еллык отчётка нәтижә эзерләү төп администраторларының бюджет акчаларын еллык бюджетын тышкы тикшерүе мәгълуматлары нигезендә 1 айдан артаган вакыт эчендә үткәрелә.

6. Район бюджетының үтәлеше турында еллык отчётына йомгак ясау Районның Контроль – хисап органы тарафыннан, бер үк вакытта Районның Башкарма комитетына юнәлтеләп, тәкъдим ителә.

7. Районның Башкарма комитеты ел саен шушы елның 1нче маеннан да соңга калмыйча Район Советының карар проекты кушымтасы белән отчётлы финанс елы өчен Район бюджетының үтүлүе турында, Район бюджетының үтүлүе турында башка бюджет отчёты, Районның консолидированный бюджетының үтүлүе турында бюджет отчёты һәм Россия Федерациясе

Бюджет кануннары белән каралган башка документларны Район Советына тапшыра.

9. Район бюджетының үтәлеше турында еллык отчётын карап чыгу нәтижәләре буенча Район Советы Район бюджетының үтәлеше турында еллык отчётын раслау турында яки кире кагу турында карар кабул итә. Район бюджетының үтәлеше турында еллык отчётын Район Советы кире каккан очракта, мәгълуматларның тулы булмаган яки дөрөс булмаган фактларын бетерү өчен һәм 1 айдан да соңга калмыйча кабат тапшыру өчен кире кайтарыла.

10. Район бюджетының үтәлеше турында карар белән Район бюджетының гомуми керемнәре, чыгымнары һәм дефицит күләмен күрсәтеп, отчёт финанс елы өчен Район бюджетының үтәлеше турында отчёты раслана. Район бюджеты үтәлеше турында еллык отчётын раслау турында Район Советының карарына аерым кушымталар белән түбәндәге күрсәткечләр раслана:

бюджет керемнәренең классификация кодлары буенча Районның бюджет керемнәре ;

бюджет керемнәренең керем төрләренең кодлары буенча Районның бюджет керемнәре, керемнәренең кече төрләре , бюджет керемнәренә караган дәүләт идарәсе операция секторларының классификациясе;

Районның бюджет керемнәре идарә тармагы структуралары буенча Районның бюджет керемнәре;

бюджет керемнәренең классификациясенен бүлекләре һәм кече бүлекчәләре буенча Районның бюджет керемнәре;

бюджетларның дефицитын финанслау чыганаclarын классификация кодлары буенча Районның бюджет дефицитын финанслау чыганаclarы; төркемнәр, кече төркемнәр, маддәләр, бюджет дефицитын финанслау чыганаclarы төрләренең кодлары буенча Районның бюджет дефицитын финанслау чыганаclarы;

бюджет дефицитын финанслау чыганаclarына караган дәүләт идарәсе операция секторларының классификациясе.

103нче маддә. Районның жирле бюджеты үтәлеше

1. Районның жирле бюджеты үтәлеше Россия Федерациясе Бюджет кодексына туры китереп тормышка ашырыла.

2. Район бюджеты кассаның гомуми булуы нигезендә һәм чыгымнарның исәптә булуы нигезендә башкарыла.

3. Район бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, Район бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счётын ачу һәм алып бару Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясе кануннары белән билгеләнгән тәртиптә алып барыла.

104нче маддә. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле Россия Федерациясе бюджет канунын һәм башка бюджет хокук бозуларны жайга салучы норматив хокук актларын үтәүне тәмин итү максатыннан тормышка ашырыла.

Муниципаль финанс контроле эчке һәм тышкы, алдагы һәм аннан соңгы була ала.

2. Бюджет хокук бозулар өлкәсендә тышкы муниципаль финанс контроле Югары Ослан муниципаль районы Контроль – хисап Палатасы белән тормышка ашырыла.

3. Бюджет хокук бозулар өлкәсендә эчке муниципаль финанс контроле Федераль Казначейство, районның Финанс-хисап Палатасы, бюджет акчаларының төп администраторларының контроль эшчәнлегенә булып тора.

4. Алдагы муниципаль финанс контроле Россия Федерациясе бюджет системасының бюджеты үтәлгән вакытта бюджет бозылуларын кисәтү һәм булдырмый калу максатыннан тормышка ашырыла.

5. Аннан соңгы муниципаль финанс контроле, аларның үтәлеше, үчәт һәм хисап законлы икәннен билгеләү максатыннан, Россия Федерациясе бюджет системасының бюджеты үтәлеше нәтижәләре буенча тормышка ашырыла.

6. Муниципаль финанс контроле Россия Федерациясе бюджет кодексы билгеләгән вәкаләтлекләр кысаларында тормышка ашырыла.

XVнче бүлек. Районның Уставын кабул итү. Бу Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү.

105нче маддә. Районның Уставы проекты эзерләү тәртибе, бу Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү.

1. Бу Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Район Уставы проекты, Район Советы карары проекты Район Советына Район Башлыгы, Район Башкарма комитеты Житәкчесе, ижтимагый территорияль үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре тарафыннан кертелергә мөмкин.

2. Район Уставы проекты, бу Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты эзерләү өчен Район Советы карары белән махсус комиссия төзелә ала. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт власте органнары белгечләре, экспертлар чакырыла ала.

3. Район Уставы проекты, бу Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты, аларны Район Советы карап чыккан көнгә кадәр, кануннарга туры китереп Район Советы билгеләгән тәртиптә әлеге Устав проекты буенча тәкъдимнәренә, гражданнарның аны тикшергәндә катнашу тәртибен исәпкә алып рәсми рәвештә бастырылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш. Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокук акт проекты буенча тәкъдимнәренә исәпкә алу тәртибе, шулай ук гражданнарның аны тикшергәндә катнашу тәртибен, Район Уставын Россия Федерациясе Конституциясе белән туры китереп әлеге үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертелгән очракта рәсми рәвештә бастырып чыгару кирәкми.

4. Район Уставы проекты буенча Район Советының бу Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карарын Район Советында карап чыгу алдыннан бу Уставның 15нче маддәсенә туры китереп халык алдында тыңлаулар үткәрелә.

106нчы маддә. Районның Уставын кабул итү, бу Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе.

1. Район Уставы проекты, бу Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты Район Советы Район Советы Регламенты белән туры китереп икедән дә ким булмаган укылышта тормышка ашыра.

2. Район Уставы проекты, бу Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты кабул иткәннән соң, беренче укылышта элеге проект Район Башлыгы тарафыннан Район Советы депутатларына, элеге Уставның 69нчы маддәсенә 1нче пунктында күрсәтелгән хокукият инициативасы бирелгән башка субъектларга жиберелә.

3. Район Уставы, бу Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар Район Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән ике өлешендәге тавыш белән кабул ителә.

107нче маддә. Район Уставының, бу Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карарның көченә керүе.

1. Район Уставы, бу Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар федераль кануннар белән билгеләнгән тәртиптә, муниципаль берәмлекләрнең уставларын регистрация үткөрү өлкәсендә федераль органның вәкаләтле башкарма власте территориаль органында дәүләт регистрациясен узарга тиеш.

2. Район Уставы, бу Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар дәүләт регистрациясен узаганнан соң, муниципаль берәмлекләрнең уставларын регистрация үткөрү өлкәсендә федераль органның вәкаләтле башкарма власте территориаль органында дәүләт регистрациясен узганнан соң жиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә тиеш).

3. Район жирле үзидарә органнары структурасын, жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен үзгәртүче Район Уставына керткән үзгәрешләр һәм өстәмәләр, Район Уставына элеге үзгәрешләрне һәм өстәмәләрне кертү турында муниципаль хокук актын кабул иткән Район Советы вәкаләтләре вакыты чыкканнан соң көченә керә.

4. Районның контроль- хисап органы барлыкка килүне күз алдында тоткан Район Уставына керткән үзгәрешләр һәм өстәмәләр, гамәлдәге канун белән каралган тәртиптә көченә керә.